

**Anklagemyndighedens
Årsberetning 1998-1999**

Rigsadvokaten

Anklagemyndighedens Årsberetning 1998-1999

Rigsadvokaten
Frederiksholms Kanal 16, 1220 København K.
Telefon 3312 7200
Telefax 3343 6710

ISSN 0180-7169
ADV. 5701-02

Forord

I forordet til Anklagemyndighedens Årsberetning for 1997 nævnte jeg bl.a., at jeg havde valgt - indtil videre - at fortsætte mine forgængeres tradition med at udgive årsberetningen som en publikation, der først og fremmest indeholder saglige og for praktikere meget anvendelige artikler om strafferetlige, straffeprocessuelle og andre spørgsmål af betydning for anklagemyndigheden.

Jeg nævnte endvidere, at det var min tanke - i erkendelse af den øgede interesse, der er i offentligheden for de arbejdsopgaver, som anklagemyndigheden varetager - med tiden at udbygge Anklagemyndighedens Årsberetning til også at omfatte en beskrivelse af anklagemyndighedens virksomhed i det forløbne år. Beretningen for 1997 indeholdt således - foruden de mere fagligt betonedede artikler - en beskrivelse af nogle af de arbejdsopgaver, som anklagemyndigheden havde beskæftiget sig med i beretningsåret.

Blandt andet som en følge af, at rigsadvokaturen i foråret og sommeren 1999 planlagde en flytning af embedet til en ny adresse, måtte det erkendes at tidspunktet for udgivelsen af beretningen for 1998 ville blive forsinket betydeligt. Jeg besluttede på denne baggrund at lade beretningen udgive i begyndelsen af 2000 og så i stedet lade den dække to år - 1998 og 1999.

Det har været tanken, at beretningen behandler nogle af de problemstillinger, der i beretningsårene har været genstand for en mere omfattende medieomtale. Den indeholder således en ajourføring af omtalen af selskabstømmersagerne. Endvidere beskrives de sager, der har været forelagt for Højesteret i beretningsårene og anklagemyndighedens internationale engagement, herunder i det lovforberedende arbejde i Den Europæiske Union. Endelig indeholder beretningen en oversigt over ny lovgivning inden for strafferetten og strafferetsplejen og en omtale af de Meddelelser, som jeg i årets løb har udsendt.

De retssikkerhedsmæssige aspekter af særmyndighedernes behandling af straffesager, herunder spørgsmålet om selvinkriminering, påkalder sig stadig større opmærksomhed. Spørgsmålet har navnlig været fremme i forbindelse med skattemyndighedernes behandling af skattestraffesager. Kommitteret *Ole Stigel*, der har beskæftiget sig indgående med emnet, har skrevet artiklen om nogle problemstillinger vedrørende behandlingen af skattekontrollovsager.

Behandlingen af sager om erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning er en væsentlig del af sagsporteføljen i den overordnede anklagemyndighed, og det store antal sager stiller krav om en ensartet behandling. På denne baggrund har kst. statsadvokat *Jesper Hjortenberg*, vicesstatsadvokat *Karen-Inger Bast* og kst. vicesstatsadvokat *Jan Reckendorff*, der alle har beskæftiget sig med emnet i en længere periode, skrevet en artikel om dette relevante emne. Artiklen har et sådant omfang og indhold, at det er fundet hensigtsmæssigt at udgive den i et særligt bind (bind II). Det var oprindeligt også tanken at beretningen skulle indeholde en artikel om udvisning på grund af strafbart forhold og forholdet til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention for på den måde at gøre status over den seneste højesteretspraksis på området. Under hensyn til, at der i foråret 2000 er berammet flere sager i Højesteret, hvor der er spørgsmål om udvisning, har jeg besluttet at udskyde udgivelsen af en artikel om dette emne til maj/juni 2000. Artiklen vil blive udarbejdet af statsadvokat *Lars Stevnsborg*, der har varetaget behandlingen af en betydelig del af disse sager. Der er endnu ikke taget stilling til, om der bliver tale om et bind III til Anklagemyndighedens Årsberetning eller en selvstændig publikation.

Årsberetningen rummer endelig oplysninger om personaleforholdene i den overordnede anklagemyndighed og oplysninger om sagstilgangen.

København, marts 2000

Henning Fode

Indholdsfortegnelse

	Side
Bind 1	
Register til Anklagemyndighedens Årsberetning 1973-1999	6
1. Den overordnede anklagemyndigheds virksomhed i 1998-1999	
Selskabstømmersager	12
Højesteretssager 1998-1999	17
Ny lovgivning og Meddelelser fra Rigsadvokaten	67
Rigsadvokaturens deltagelse i internationalt aktiviteter	71
2. Nogle problemstillinger vedrørende behandlingen af skattekontrollovssager	78
3. Personalet i den overordnede anklagemyndighed	119
4. Sagsfordelingen hos Rigsadvokaten og de regionale statsadvokater	127
Bilag	
Politiets og anklagemyndighedens organisation og opgaver - en oversigt	138
JBEK 787 af 21.9.1992 om fordelingen af forretningerne mellem statsadvokaterne.	144
Bind 2	
Erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning	

***Register til Anklagemyndighedens Årsberetning
1973 - 1999***

Advokater - straffesager med oplysning om angribelige dispositioner fra advokaters side	1992. 7
Anklagemyndigheden, den overordnede anklagemyndigheds virksomhed i 1997	1997. 7
Ansættelsesmyndigheden, underretning om straffesager	1980. 52
Arbejdsplads, tyveri fra	1978. 82
Berigelsesforbrydelser, mindre	1974. 1
Beskæring og andre styringsredskaber i sager om økonomisk kriminalitet	1994. 37
Beslaglæggelse af aktiver, den administrative fremgangsmåde i sager om økonomisk kriminalitet	1984. 43
Betalingskort, de strafferetlige aspekter ved misbrug af disse og andre nyere former for betalings- og hævemidler	1990. 79
Betinget dom, området for	1974. 16
Butikstid, lov om	1982. 70
EDB og EDB-kriminalitet	1981. 58 1989. 40
EF-reglernes betydning for dansk strafferet	1991. 13
Erstatning til ofre for forbrydelser i tiden 1.10.1977 - 31.12.1977,	
Erstatningsnævnets behandling af ansøgninger om	1977. 32
Erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning	1979. 16 1981.105 1988. 11 1993. 7
BIND 2	1998-1999

Etik	1994. 17
Falske udenlandske kørekort, landsretspraksis i sager om	1997. 99
Fiskerilovgivningen - straffesager efter	1994. 52
Foranstaltninger over for åndssvage kriminelle	1990.112
Fiskallovgivningen, valget mellem frihedsstraf og bøde	1983. 27
Forelæggelse af straffesager i retten	1985. 41
Fortrydelsesret inden for strafferetsplejen	1991. 86
Forvarede, udgang til	1976. 62
Forvaring, om	1975. 77
Forvaring, anvendelse efter straffelovens § 70 i tidsrummet 1985-1995	1995. 7
Førerretsfrakendelse, betinget eller ubetinget	1975. 53
Førerretsfrakendelse efter straffelovens § 11	1993.109
Færdselsloven, ansvarsreglerne vedrørende motordrevne køretøjer	1986. 65
Færdselslovens § 133 a, konfiskation af motorkøretøjer	1992. 56
	1993. 77
Grønland og Danmark, samarbejde mellem politikredse	1979. 48
Grønlandske kriminelle, anbringelse i Danmark af	1977. 85
Grønlandsk kriminalitet og sanktionsanvendelse	1979. 34
Højesterets prøvelse af straffesager	1978. 73
Højesteretssager	1997. 35
Højesteretssager	1998-1999.17
International Association of Prosecutors (IAP)	1997.71
Internationale aktiviteter, Rigsadvokatens deltagelse i	1998-1999.71
Internationalt samarbejde	1997.65
Internationalt straffesagssamarbejde	1996. 81
Kildeskattestrafferet	1973. 84
Klager, behandling af klager over politipersonalet m.v.	1995.114

Konfiskation af motorkøretøjer i medfør af færdselslovens § 133 a	1992. 56
	1993. 77
Kumulation/adskillelse af straffesager	1982. 29
Kørekort, landsretspraksis i sager om falske udenlandske kørekort	1997. 99
Meddelelser fra Rigsadvokaten, Ny lovgivning og	1997.63
	1998-1999.71
Medieansvar	1995. 51
Menneskerettighedskonventionen - den europæiskes betydning for strafferetsplejen i Danmark	1989. 7
Miljøbeskyttelsesloven, behandlingen af sager vedrørende overtæredes af	1987. 7
Modregning, politiets adgang til	1983. 79
Navneforbud	1989. 88
Nordisk samarbejde	1976. 25
	1986. 43
Ny lovgivning og Meddelelser fra Rigsadvokaten	1997.63
	1998-1999.67
Omgørelsesfristen i retsplejelovens § 749, stk. 3	1985. 18
Orlov eller undvigelse fra strafafsoning, kriminalitet begået under	1974. 89
	1975. 95
Pressedelikter	1980. 7
Psykisk afvigende lovovertrædere, der er omfattet af straffelovens § 69	1976. 70
Påtalefrafald, statsadvokaternes (se i øvrigt tiltalefrafald)	1977. 91
Retshåndhævelsesarrest	1988. 64
Rettighedsfortabelse	1981. 21
Rettighedsfortabelse - frakendelse og nægtelse	1994. 89
Revisorers strafansvar for medvirken til klienters strafbare forhold	1986. 24

Rigsadvokatens deltagelse i internationale aktiviteter	1998-1999.71
Rigsadvokatens årlige møder med statsadvokaterne	1987. 64
"Rockerkrigen"	1997.7
Røveri, om	1977. 42
Samfundstjeneste	1984. 11
Selskabstømmersager	1997.23
	1998-1999.12
Sikkerhedsstillelse og andre varetægtssurrogater	1981. 98
Sindssyge lovovertrædere, foranstaltninger overfor	1973. 33
Sindssyge lovovertrædere, særforanstaltninger overfor	1997. 73
Skattekontrolløvsager, Nogle problemstillinger vedrørende behandlingen af	1998-1999.78
Skibsfinansieringssager	1997.21
Slusersager - udlændingelovens § 59, stk. 3	1989. 57
Spirituskørsel med promille under 0,80	1977. 64
Strafferetspleje. Ny lovgivning og Meddelelser fra Rigsadvokaten	1997.63
Straffesagers fremme	1980. 18
Straffesager efter fiskerilovgivningen	1994. 52
Straffesager med oplysning om angribelige dispositioner fra advokaters side	1992. 7
Straffelovens § 191	1981. 49
Straffelovens § 181, § 216 og § 288, anvendelse af strafferammen på fængsel indtil 10 år	1982. 91
Straffelovens § 241, agtsomhedsnormer ved overtrædelse af	1984. 86
Straffelovens § 245 og § 246	1991. 41
Straffelovens § 266, nyere tiltale- og domspraksis	1996. 7

Straffelovens § 282 og § 300 a-e	1976. 19
Strafferetspraksis, ændringer med tilbagevirkende kraft	1993.133
Særforanstaltninger, særligt overfor sindssyge lovovertrædere	1997.135
Særlig økonomisk kriminalitet - statsadvokaturen	1974.108
Særlig økonomisk kriminalitet - statsadvokaturen, redegørelse for virksomheden hos	1976. 7
Særlig økonomisk kriminalitet, beretning fra afdelingen for	1979. 54
Særlovssager, præsentation af, set fra dommersæde	1978. 62
Særlovssager, behandlingen af	1982. 44
Tiltalefrafald, retsplejelovens § 723, stk. 1, nr. 4	1982. 23
Tiltalefrafald, retsplejelovens § 723, stk. 2 m.v., se registeret i AÅ 1988.9 samt	1989.100 1990.131 1991.117
Tiltalefrafald efter retsplejelovens § 722, stk. 2 (dagældende § 723, stk. 2)	1992. 90
Tiltalefrafald efter retsplejelovens § 723, stk. 3	1987.125 1988. 84 1989.110 1990.147 1991.117
Retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 3, og § 722, stk. 1, nr. 5, om beskæring af sager	1992.110 1993.155
Tiltalefrafaldspraksis vedrørende overtrædelse af færdselsloven og straffelovens § 241 og § 249	1976.122
Ubetingede domme vedrørende berigelse under 1.000 kr.	1974. 82

Udenlandske kørekort, landsretspraksis i sager om falske	1997. 99
Udenlandske myndigheder, politiets og anklagemyndighedens samarbejde med	1976. 25 1986. 43
Udlændingelovens § 59, stk. 3 - slusersager	1989. 57
Undladt strafforfølgning, klager over	1976. 94
Unge lovovertrædere, reaktionsmønsteret	1975. 7
Varetægt, anvendelse af	1978. 26 1988. 64
Varetægtsfængsling efter retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, landsretternes praksis	1983. 16
Vidner i narkosager	1982. 94
Voldssager, landsretspraksis	1977. 7
Voldssager, strafudmåling	1981. 74
Voldssager, sanktionsniveauet inden for normalområdet	1990. 7
Voldssager, straffelovens § 245 og § 246	1991. 41
Våbenlovsovertrædelser	1987. 95
Ændret strafferetspraksis med tilbagevirkende kraft	1993.133
Økonomisk kriminalitet -beskæring og andre styringsredskaber i sager om	1994. 37
Åndssvage kriminelle, foranstaltninger overfor	1990.112

Den overordnede anklagemyndigheds virksomhed i 1998-1999

Selskabstømmersager

Indledning

I begyndelsen af 1998 blev det som nævnt i Anklagemyndighedens Årsberetning 1997 besluttet at oprette en ny midlertidig statsadvokatur, som skulle beskæftige sig med de opgaver, som Statsadvokaten for særlig økonomisk kriminalitet (SØK) hidtil havde haft i forbindelse med selskabstømningsager. Dette gjaldt såvel de i statsadvokaturen verserende straffesager som den koordinerende opgave, SØK ved Rigsadvokatens skrivelse af 4. februar 1994 var blevet pålagt.

Statsadvokaturen for Selskabstømmerkriminalitet (SAS) fik ved bekendtgørelse af 17. april 1998 om ændring af bekendtgørelse om fordeling af forretninger mellem statsadvokaterne til opgave for hele landet at varetage forretningerne vedrørende koordination af sager om selskabstømmerkriminalitet samt behandlingen af visse selskabstømmersager, herunder de sager, der hidtil var blevet behandlet af SØK. I forbindelse med opbygningen af den nye statsadvokatur, der påbegyndtes i slutningen af marts 1998, meddelte justitsministeren, at det ville blive en central opgave at sikre en grundig vurdering af mulighederne for at gøre strafansvar gældende mod sælgere af overskudsselskaber og disses rådgivere. Statsadvokaturen fik således tre hovedområder, nemlig gennemførelsen af de verserende selskabstømmersager, undersøgelsen af sælgersidens forhold og den landsdækkende koordinering.

Udover statsadvokaten normeredes SAS fra starten til 4 jurister, heraf to vicestatsadvokater. Under hensyn til, at der skønnedes at være et betydeligt efterforskningsbehov i forbindelse med den ovennævnte undersøgelse af sælgersidens forhold, blev der knyttet 14 polititjenestemænd til statsadvokaturen.

I 1999 forlængedes kontrakterne for de anklagere, som var ansat med særligt henblik på behandlingen af selskabstømningssagerne, med yderligere tre år.

Den 20. april 1999 overtog statsadvokaturen ansvaret for de selskabstømmerkomplekser, som indtil dette tidspunkt havde henhørt under Politimesteren i Frederikssund. Sagskomplekserne, som tillige indeholder store skattesvigs- og bedrageriforhold, efterforskes fortsat af Rigspolitiets Rejseafdeling.

Undersøgelsen af sælgersiden

Efterforskningen i selskabstømningssagerne havde ikke hidtil – hverken i SØK eller anklagemyndigheden i øvrigt - givet anledning til overveje skyldnersvigstiltale mod sælgere af overskudsselskaber undtagen i atypiske tilfælde, ligesom der ikke tidligere fra Told- og Skattestyrelsen var modtaget anmeldelser mod denne gruppe. I marts 1998 modtog SAS imidlertid de første anmeldelser fra Told- og Skattestyrelsen.

Der er blevet afholdt et antal møder mellem anklagemyndigheden og Told- og Skattestyrelsen med henblik på den praktiske tilrettelæggelse af oversendelsen af sagerne. Herudover har der under hensyn til anklagemyndighedens uafhængige behandling af spørgsmål om strafferetlig påtale ikke været tale om egentligt samarbejde.

I løbet af 1998 og 1999 har SAS i alt modtaget 206 anmeldelser - heraf 169 i 1998 - vedrørende tilsammen ca. 800 personer. Der er foretaget visitation af alle anmeldelser i SAS og der blev i forbindelse hermed på et tidligt tidspunkt truffet beslutning om, at sagerne af hensyn til en effektiv ressourceudnyttelse og en ensartet sagsbehandling kun i undtagelsestilfælde skulle videresendes til kredsene. Hovedparten af anmeldelserne er således blevet behandlet i SAS. Det kan tilføjes, at SAS i et vist begrænset omfang har indledt undersøgelser af egen drift mod personer på baggrund af de oplysninger, der i øvrigt er kommet frem under efterforskningen af sagerne.

En del af anmeldelserne – ca. 65 i hele perioden - er blevet afvist umiddelbart i forbindelse med den indledende visitation i medfør af Rpl. § 749, stk. 1. Disse sager er blevet vurderet alene på basis af det med anmeldelsen fremsendte materiale, og blandt de momenter, der har været lagt vægt på, har været en meget lav skattekurs, salg på et meget tidligt tidspunkt og aktive bestræbelser fra sælger på at sikre skattekravet. Herudover er afvisning i enkelte tilfælde sket på grund af forældelse.

De resterende sager er blevet underkastet efterforskning. Af disse verserede ved slutningen af 1999 ca. 15 sager, mens resten af sagerne var sluttet i medfør af Rpl. § 749, stk. 2. Af de ikke sluttede sager er der rejst tiltale i 5 sager, hvoraf en ikke er en "ren" sælgersag. Det forventes ikke, at der i videre omfang vil ske tiltalerejsning mod sælgere og disses rådgivere. Undersøgelsen af sælgersiden er således hovedsageligt tilendebragt.

Det centrale element i den strafferetlige bedømmelse af disse sager har været forsætsbedømmelsen, der som følge af, at sælgernes aktivitet ("medvirken") typisk er indledende og kortvarig, har givet særlige problemer, herunder af bevismæssig karakter. I de to sælgersager, der indtil nu er pådømt (heraf en ankedom, Østre Landsrets dom af 22. februar 2000), er der sket frifindelse under henvisning til, at det fornødne forsæt ikke forelå.

De verserende sager mod købere af overskudsselskaber

Der blev i 1998 året afsagt to domme i sager mod selskabstømmere, som indikerede, at denne form for kriminalitet vurderes relativt strengt af domstolene.

Den 6. maj 1998 afsagde retten i Århus dom i en sag, hvor tre personer var tiltalt for skyldnersvig i forbindelse med salg og/eller formidling af en række overskudsselskaber. En af de tiltalte blev frifundet, mens de to andre blev idømt fængselsstraffe på henholdsvis 3 år og 1 ½ år. Den 24. august 1998 skærpede Østre Landsret

Københavns byrets dom over en tiltalt fra fængsel i 1 år til fængsel i 3 år i en sag, hvor hovedmanden, hvis anke blev afvist, i byretten var blevet idømt 6 års fængsel.

Disse domme tydede tillige på, at man i disse tilfælde, hvor de tiltalte ved købet af overskudsselskaber havde foretaget usædvanlige dispositioner uden forretningsmæssig begrundelse, der i høj grad var egnede til at fremkalde risiko for tab for skattevæsenet, har anlagt en skærpet forsætsbedømmelse.

Der er herefter i 1999 afsagt en række domme i første instans og en enkelt anke-dom – alle primært vedrørende skyldnersvig og omfattende en betydelig del af de større selskabstømmerkomplekser – som har bekræftet disse antagelser.

I den ovennævnte sag fra Århus stadfæstede Vestre Landsret dommen på 3 års fængsel, mens de to øvrige blev idømt fængselsstraffe på henholdsvis 2 år og 6 måneder – sidstnævnte betinget.

I en af de største sager (som vedrørte tømningen af 171 selskaber og et samlet skattebeløb på 330 millioner kroner) idømte Københavns Byret i juni 1999 hovedmanden en fængselsstraf på 7 år. I en anden af de meget store sager (med et samlet skattebeløb på 170 millioner kroner) idømtes hovedmanden i retten i Kolding en fængselsstraf på 6 år. En række andre byretssager blev afgjort med fængselsstraffe på mellem 5 og 3 år til hovedmændene. Herunder er en række andre personer blevet idømt kortere fængselsstraffe, som i en række tilfælde er gjort betingede. I en enkelt byretsafgørelse skete der efter en konkret forsætsbedømmelse frifindelse af de tiltalte for skyldnersvig. Sagen er under anke.

Sammenfattende kan det siges, at mange af de tvivlsspørgsmål, der oprindeligt blev rejst under forfølgningen af disse sager, nu er blevet besvaret, og relativt klare retningslinier givet for behandlinger af de resterende sager.

Afslutning

Den 15. oktober 1999 tiltrådte statsadvokat Michael Clan stillingen som politimester i Gentofte. Med virkning fra 1. november 1999 blev Statsadvokaturen for Særlig Økonomisk kriminalitet sammenlagt med Statsadvokaturen for Selskabstømmerkriminalitet under ledelse af statsadvokat Flemming Kjær.

Det forventes, at størstedelen af selskabstømningssagerne vil være afsluttet i 2002.

Højesteretssager i 1998-1999

Rigsadvokatens embedsopgaver er beskrevet i retsplejelovens § 99. En af de væsentlige opgaver er udførelsen af straffesager i Højesteret. Dette afsnit beskriver Rigsadvokatens virksomhed i forhold til Højesteret i 1998 og 1999, herunder nogle af de sager, som har været domsforhandlet i Højesteret, og nogle af de skriftligt behandlede kæremål. Det fremgår af nedenstående tabel, hvor mange nye anke- og kæresager Rigsadvokaten modtog i beretningsårene og hvor mange sager, der blev afgjort i samme periode.

Tabel 1. Højesteretssager i 1998-1999 (opgjort pr. 31.12.1999)

	1998	1999
1. Nye ankesager	46	53
- heraf ankefrafald	11	6
- heraf verserende	2	20
2. Domsforhandlinger i Højesteret	39	50
- heraf initiativanker	3	3
- heraf tredjeinstanssager	9	18
- antal tiltalte	51	60
Anklagemyndighedens påstand for Højesteret		
- skærpelse	15	12
- stadfæstelse	24	35
- frifindelse	0	3
3. Nye kæresager	33	40
- heraf afgjort	29	34
- heraf frafaldet	4	0
- heraf verserende	0	6

Højesterets domme og udvalgte kendelser offentliggøres Ugeskrift for Retsvæsen (UfR). Ved omtalen af en række af de sager, som Rigsadvokaten har behandlet i beretningsårene, henvises der i vidt omfang til afgørelser, som er trykt i ugeskriftet eller i det ugentlige fortryk (UfR NyhedsService).

Domsforhandlinger i Højesteret

Det følger af retsplejelovens § 957, at "*den part, som anker*", først har ordet under domsforhandlingen i Højesteret. Denne bestemmelse praktiseres normalt således, at Rigsadvokaten forelægger sagen for Højesteret, når anklagemyndigheden har taget initiativ til at anke sagen eller påstår dommen ændret ("kontraanke"). Rigsadvokaten tager i almindelighed stilling til spørgsmålet om kontraanke i forbindelse med indbringelsen af sagen for Højesteret. Dette sker, når ankemeddelelsen er forkyndt for den tiltalte. Rigsadvokaten vurderer i denne forbindelse, om retspraksis på det pågældende område giver udsigt til en ændring af landsrettens resultat. Finder Rigsadvokaten, at landsrettens afgørelse utvivlsomt er i overensstemmelse med retspraksis, nedlægges alene påstand om stadfæstelse. Det gjorde Rigsadvokaten i omtrent to tredjedele af sagerne i beretningsårene. I denne situation forelægges sagen som udgangspunkt af forsvareren, medmindre forsvareren træffer aftale med Rigsadvokaten om, at denne forelægger sagen. Rigsadvokaten er i almindelighed lydhør over for en sådan anmodning fra forsvareren.

Rigsadvokaten tager kun i begrænset omfang initiativ til at anke en sag til Højesteret. Af de sager, der blev domsforhandlet i hvert af beretningsårene, var tre af sager anket af anklagemyndigheden, hvilket svarer til en "ankeprocent" på henholdsvis 7,5 % og 6 %. Rigsadvokaten fik medhold i fire af disse seks ankesager.

Ankesager (domme afsagt af landsretterne i første instans)

Efter reglerne i retsplejelovens § 940 kan en dom, der er afsagt af landsretten i første instans, påankes til Højesteret efter reglerne i retsplejelovens kapitel 82. Anken kan efter § 943 støttes på, at rettergangsregler er tilsidesat eller fejlagtigt anvendt, den såkaldte "formalitetssanke". Anken kan endvidere efter § 945, stk. 1, støttes på den retlige bedømmelse af sagen, herunder retsformandens retsbelæring, og fastsættel-

sen af retsfølgen (sanktionen) m.v. Det er den såkaldte "realitetsanke". Højesteret er afskåret fra at bedømme spørgsmål, der er undergivet nævningernes enekompetence. Det vil blandt andet sige, at nævningernes afgørelse af spørgsmålet om utilregnelighed efter straffelovens § 16 og om tilstedeværelsen af fakultative strafforhøjelses-, strafnedsættelses- og strafbortfaldsgrunde anses for bindende for Højesteret. Anken kan ikke støttes på bevisbedømmelsen, jf. § 945, stk. 2.

Den overvejende del af ankesagerne har i lighed med det foregående år (1997) drejet sig om sanktionsfastsættelsen i sager vedrørende narkotikaforbrydelser efter straffelovens § 191 og manddrab eller forsøg herpå efter straffelovens § 237. Der var endvidere tale om enkelte sager vedrørende andre former for personfarlig kriminalitet, herunder sager om vold med døden til følge m.v. Der var i enkelte af sagerne spørgsmål om ophævelse af landsrettens dom og hjemvisning til fornyet behandling ved nævningeting.

Tabel 2. Domsforhandlinger i ankesager i 1998 (2. instanssager)

Lovbestemmelse	stadfæstet	afgørelse ændret	sager i alt
Forsøg på sprængstofattentat efter straffelovens § 183	1	0	1
Grov narkotikakriminalitet efter straffelovens § 191	5	3	8
Manddrab efter straffelovens § 237	6	4	10
Drabsforsøg	3	1	4
Grov vold efter straffelovens § 245 og § 246	4	1	5
Røveri efter § 288, stk. 2	1	0	1
Andet	1	0	1
Sager i alt	21	9	30

Tabel 3. Domsforhandlinger i ankesager i 1999 (2. instanssager)

Lovbestemmelse	stadfæstet	afgørelse ændret	sager i alt
Grov narkotikakriminalitet efter straffelovens § 191	10	5	15
Manddrab efter straffelovens § 237	9	0	9
Drabsforsøg	2	0	2
Grov vold efter straffelovens § 245 og § 246	3	0	3
Røveri efter § 288	1	0	1
Frihedsberøvelse efter § 261, stk. 2	1	0	1
Markedsføringslov	1	0	1
Sager i alt	27	5	32

Efter retsplejelovens § 967 kan domme i straffesager, der er afsagt af Sø- og Handelsretten, som udgangspunkt påankes til Højesteret. Der har i beretningsårene foreligget en enkelt sag herom. I denne sag blev en anpartshaver i og direktør for et selskab fundet skyldig i overtrædelse af markedsføringsloven i anledning af flere tilfælde af vildledende markedsføring. Højesteret stadfæstede Sø- og Handelsrettens dom, hvorved den pågældende blev straffet med 250.000 kr. i bøde. Sø- og Handelsrettens dom er trykt i **U 1998.950** og Højesterets dom i **U 1999.1594 H.**

Narkotikasager

En betydelig del af ankesagerne vedrørte overtrædelse af straffelovens § 191, herunder blandt andet ved indsmugling af forskellige former for narkotika. Spørgsmål om udvisning i medfør af udlændingeloven forekommer hyppigt i disse narkotikasager. Landsrettens bestemmelse om udvisning i 2. instanssager blev uden undtagelse stadfæstet af Højesteret i beretningsårene. Højesteret ændrede i beretningsårene 1998-1999 sanktionsfastsættelsen i cirka en tredjedel af sagerne.

Sagen **U 1998.1317 H** har en mere vidtgående betydning. I denne sag nedsatte Højesteret straffen fra fængsel i 6 år til fængsel i 5 år under henvisning til den tiltal-

tes medvirken til sagens oplysning. Sagen drejede sig om en udenlandsk statsborger, der blev anholdt under indsmugling af heroin til Danmark. Ved den pågældendes forklaringer blev politiet i stand til at finde frem til to personer, der havde planlagt indsmuglingen, og som næppe var blevet sigtet uden kurerens oplysninger. Landsretten fandt den pågældende skyldig i indførelse af 2.206 g heroin fra Sverige med henblik på videre overdragelse og idømte ham fængsel i 6 år med henvisning til, at han alene havde virket som kurer. Der var for Højesteret mellem parterne enighed om, at denne straf var i overensstemmelse med praksis. Højesteret udtalte, at der i medfør af straffelovens § 80, stk. 1, bør kunne tages hensyn til oplysninger fra anklagemyndigheden om, at tiltalte har ydet politiet og anklagemyndigheden bistand under efterforskningen, herunder ved afgivelse af forklaring om medgerningsmænd, uanset de principielle og retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, der kan være forbundet med en sådan ordning. (Dissens).

Fire dommere udtalte:

“Straffelovens § 80, stk. 1, giver mulighed for ved strafudmålingen at tage hensyn til, at tiltalte har medvirket ved sagens oplysning, herunder ved afgivelse af forklaring om medgerningsmænd.

Det er efter vores opfattelse af væsentlig betydning for efterforskningen af større narkotikasager og visse andre alvorlige sager, hvor efterforskningen erfaringsmæssigt er særlig vanskelig og problemfyldt, at der er mulighed for at motivere en sigtet til at medvirke til sagens oplysning. En sådan motivation kan være udsigten for den sigtede til, at hans egen straf reduceres. Vi finder under hensyn hertil, at der ved strafudmålingen bør kunne tages hensyn til oplysninger fra anklagemyndigheden om, at sigtede har ydet politiet og anklagemyndigheden bistand under efterforskningen, uanset de principielle og retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, der kan være forbundet med en sådan ordning. Vi bemærker i den forbindelse, at det under en eventuel straffesag mod personer, der af den sigtede er udpeget som medgerningsmænd, kan indgå i vurderingen af den sigtedes oplysninger, at disse har medført eller vil kunne medføre, at hans egen straf nedsættes”.

En dommer fandt ordningen betænkelig og ville stadfæste dommen. Denne dommer udtalte:

“En almindelig adgang til strafnedsættelse for tiltalte, der afgiver forklaring til politiet om medgerningsmænd, indebærer en så betydelig risiko for, at der vil blive afgivet urigtige

forklaringer, der kan føre til forkerte domfældelser, at man - uanset de efterforskningsmæssige hensyn - efter min mening bør afstå fra at lade sådan bistand til politiet få indflydelse på strafudmålingen. Dette gælder, selv om det under en eventuel straffesag mod medgerningsmændene oplyses, at straffen for angiveren med anklagemyndighedens accept er nedsat på grund af sådan forklaring.“

Sagen åbner på denne baggrund den debat, der lejlighedsvis har været ført om anvendelsen af den såkaldte plea-bargaining i dansk ret. Rigsadvokaten har i Rigsadvokaten Informerer Nr. 6/1998 orienteret om afgørelsen og udsendte på baggrund af afgørelsen en Rigsadvokat Meddelelse Nr. 11/1998 (21. oktober 1998) om behandlingen af sager, hvor sigtede gøres bekendt med muligheden for strafnedsættelse som følge af forklaringer om medgerningsmænd. Rigsadvokaten udtalte heri bl.a., at Højesterets dom indebærer, at det kan tilkendes en sigtet, at anklagemyndigheden i retten vil fremhæve hans bistand ved forklaringer om medgerningsmænd som en faktor, der kan medføre strafnedsættelse. Det er Rigsadvokatens opfattelse, at sådanne tilkendegivelser kun bør fremsættes i sager om grovere kriminalitet, f.eks. større narkotikasager, sager om alvorlig voldskriminalitet og drab eller sager vedrørende omfattende eller alvorlig økonomisk kriminalitet. Tilkendegivelsen bør endvidere kun fremsættes, når det efter en konkret vurdering af omstændighederne i sagen findes påkrævet af hensyn til efterforskningen.

Rigsadvokaten fastsatte følgende bestemmelser om anvendelsen af denne fremgangsmåde:

- Tilkendegivelsen fremsættes efter afgørelse af en chargeret jurist i politikredsen (politimester, vicepolitimester eller politiassessor).
- Tilkendegivelsen skal fremsættes over for sigtede af en jurist.
- Sigtedes forsvarer skal være til stede eller skal forinden være underrettet om, at en tilkendegivelse vil blive fremsat, således at han har mulighed for at være til stede.
- Det skal meget klart oplyses over for den sigtede, at der ikke er sikkerhed for, at forklaringer om medgerningsmænd vil føre til strafnedsættelse, idet afgørelsen herom henhører under retten.
- Den jurist, der har fremsat tilkendegivelsen, skal udfærdige et notat om det, der er passeret under mødet, herunder om indholdet af tilkendegivelsen.

- Notatet skal indgå i akterne i sagen mod sigtede
- Notatet om tilkendegivelsen skal indgå i akterne i sagen mod den, der er udpeget af en sigtet, eller hvorom en sigtet har afgivet belastende forklaringer efter en tilkendegivelse som nævnt, således at forsvareren bliver bekendt med tilkendegivelsen.
- Hvis en sigtets forklaringer, der er fremkommet efter en tilkendegivelse, får betydning som bevis i sagen mod medgerningsmænd, skal anklagemyndigheden under domsforhandlingen i forbindelse med bevisførelsen oplyse retten om tilkendegivelsen.

Efter præmissernes formulering er kerneområdet for anvendelsen af plea-bargaining narkotikaområdet, men afgørelsen åbner som anført mulighed for, at principperne kan finde anvendelse i andre alvorligere sager, hvor politiet ikke uden bistand fra personer i det kriminelle miljø kan komme videre i efterforskningen. Afgørelsen blev uden held påberåbt af forsvareren i den nedenfor omtalte sag om frihedsberøvelse for vindings skyld (UfR NyhedsService 2000/4).

Enkelte af de afgørelser i narkotikasagerne, der blev stadfæstet af Højesteret, har ikke været enstemmige. Der har således af mindretallet været givet udtryk for nogle mere principielle overvejelser om en generel nedsættelse af straffen for de såkaldte kurerer, dvs. typisk personer, som mod et vist vederlag bringer stoffet ind i landet på vegne af andre. Disse synspunkter ses i et enkelt tilfælde at have støtte i Højesterets flertal. Højesteret nedsatte i sagen **U 1998.1109 H** straffene for to britiske statsborgere, der var dømt for indsmugling af ca. 10 kg heroin fra Pakistan til Danmark, til fængsel i 8 år med bemærkning, at de tiltalte alene havde været *kurerer*, og at straffene på denne baggrund ikke burde fastsættes til maksimumstraffen efter straffelovens § 191, stk. 1, 2. pkt., der er fængsel i 10 år (dissens for stadfæstelse).

I nogle af sagerne har Højesteret korrigeret landsrettens strafudmålingen, der må antages at have ligget lidt i overkanten.

Justeringen af straffen i **U 1999.1404 H** var dog af rent teknisk karakter. Den tiltalte var tidligere blevet idømt og havde afsonet en straf på 7 dages hæfte for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer m.v. Han blev af et nævningeting

idømt en tillægsstraf på 6 år for at have videreoverdraget i alt 1,9 kg kokain. Højesteret tiltrådte, at den straf, der var forskyldt for de nu pådømte forhold, udgjorde den maksimale straf for overtrædelse af straffelovens § 191, stk. 2, jf. stk. 1, 1. punktum, dvs. fængsel i 6 år. Som følge af den tidligere dom på 7 dages hæfte skulle tillægsstraffen herefter udmåles til fængsel i 5 år, 11 måneder og 20 dage.

Sagen **U 1999.1711 H** vedrørte tre tiltalte, som af landsretten blev idømt fængsel i henholdsvis 8 år, 8 år og 7 år for i forening at have stået for handel med meget betydelige kvanta amfetamintabletter. De tiltalte anførte navnlig, at hovedforholdene drejede sig om amfetamin solgt i tabletform, og at amfetaminsulfatindholdet i tabletterne højst udgjorde 10 %, hvilket afveg væsentligt fra koncentrationen i amfetamin solgt på gadeplan. Højesteret fandt ikke grundlag for at nedsætte straffen for tiltalte 1, men fandt, at straffen for de medtiltalte burde nedsættes til henholdsvis fængsel i 7 år og fængsel i 6 år.

Drabssager

Der har for drabssagernes vedkommende i vidt omfang dannet sig en meget fast retspraksis for strafudmålingen, således at strafpositionen på fængsel i 12 år er udgangspunktet. Der kan herved henvises til Højesterets dom i **U 1995.592 H**. Er der tale om drab i *samlivsforhold* m.v., er udgangspunktet fængsel i 10 år. Det fremgår af Højesterets dom i **U 1993.742 H**. Har nævningerne besvaret spørgsmål om anvendelsen af straffelovens § 85 bekræftende - dvs. at der foreligger særlige oplysninger, som taler for en mildere straf, end den, der ellers ville finde anvendelse - er udgangspunktet en straf på fængsel i henholdsvis 10 år og 8 år.

Blandt de drabssager, der blev afgjort i beretningsårene 1998 og 1999, var der i flere af sagerne tale om drab begået i samlivsforhold. De øvrige sager vedrørte drab under forskellige andre omstændigheder. Højesteret korrigerede i fem tilfælde i 1998 straffastsættelsen, herunder således at den blev fastsat i overensstemmelse med de

oven for beskrevne udgangspunkter. Højesteret foretog ikke justeringer af sanktionerne i de sager, der blev forelagt i 1999.

"Rockerkrigen"

Højesteret fik i 1998 forelagt fire grove sager vedrørende kyniske drab og forsøg herpå i forbindelse den såkaldte "*rockerkrig*", der er omtalt i Anklagemyndighedens Årsberetning 1997 side 7 ff. Højesteret tog ved bedømmelsen af disse sager meget skarp afstand fra den grove kriminalitet og *hævede* i tre tilfælde straffen, mens en dom blev stadfæstet. Sagerne omtales nærmere nedenfor.

Sagen **U 1998.1633 H** vedrørte det såkaldte "*lufthavnsdrab*". Tre medlemmer af rockergruppen Hells Angels var fundet skyldige i manddrab, til dels forsøg herpå, ved den 10. marts 1996 ca. kl. 16.25 i forening tillige med det tidligere domfældte medlem D i Københavns Lufthavn med skud at have dræbt en mand, der befandt sig i en bil, og at have forsøgt at dræbe 5 andre mænd, som ligeledes befandt sig i eller ved biler, og hvoraf 3 blev ramt. De overfaldne var medlemmer af eller tilknyttet rockergruppen Bandidos, og episoden var led i det verserende opgør mellem de to grupper. Tiltalte 1 og D havde affyret en række skud mod personerne i 3 Bandidos-biler, mens de to medtiltalte havde været chauffører i biler, i hvilke henholdsvis tiltalte 1 og D havde været passager. Landsretten havde idømt de tiltalte straffe på fængsel i henholdsvis 15 år 7 måneder, 9 år 6 måneder og 9 år 10 måneder som til lægsstraffe til tidligere idømte straffe på fængsel i henholdsvis 5 måneder, 6 måneder og 50 dage. Landsretten henviste herved til, at drabet havde karakter af en grov og kynisk likvidering på et offentligt tilgængeligt sted, hvor mange udenforstående var til stede, og at drabsforsøgene havde samme karakter. Det måtte endvidere lægges til grund, at alle de tiltalte vidste, at der ved den pågældende lejlighed skulle ske likvideringer i størst muligt omfang. Anklagemyndigheden henviste til, at det også af generalpræventive grunde var påkrævet, at domstolene ved straffastsættelsen

tager skarpest mulig afstand fra sådanne handlinger, også selv om anvendelse af livstidsstraf måtte indebære en skærpelse af hidtidig praksis.

Højesteret udtalte, at de tiltalte i denne sag var dømt på et andet bevisgrundlag, herunder at drabet og drabsforsøgene skete efter *fælles* beslutning, end det bevisgrundlag, der førte til dommen over D. Allerede derfor kunne den omstændighed, at anklagemyndigheden frafaldt den iværksatte anke til skærpelse af straffen for D, ikke afskære Højesteret fra at fastsætte straffene i den foreliggende sag til fængsel på livstid som påstået af anklagemyndigheden. Højesteret fandt det - under henvisning til de skærpene omstændigheder vedrørende karakteren af drabet og drabsforsøgene, som landsretten havde fremhævet, og til det, som anklagemyndigheden havde anført, påkrævet at skærpe straffene. Tiltalte 1 blev herefter idømt fængsel på livstid, mens tillægsstraffene for tiltalte 2 og 3 blev forhøjet til henholdsvis fængsel i 11 år 6 måneder og 11 år 10 måneder. (Dissens for stadfæstelse).

Sagen **U 1998.625 H** vedrørte en 26-årig mand med tilknytning til rockergruppen Hells Angels, som var fundet skyldig i drabsforsøg ved den 4. februar 1997 på Tycho Brahes Allé i København med en pistol at have affyret flere skud mod et medlem af rockergruppen Bandidos, der befandt sig i og ved en bil. Drabet mislykkedes, da den pågældende alene blev ramt af et strejfskud i armen. Umiddelbart efter blev tiltalte ramt i maven af et skud afgivet af den overfaldne. Episoden måtte antages at være led i den verserende konflikt mellem de to grupper. Tiltalte var tillige fundet skyldig i overtrædelse af våbenloven ved at have været i besiddelse af et våbenlager bestående af bl.a. 1 revolver, 2 pistoler og en maskinpistol. Højesteret forhøjede den af landsretten udmålte straf af fængsel i 7 år til fængsel i 9 år.

Sagen **U 1998.1513 H** vedrørte et prospect-medlem i rockergruppen Bandidos, som var fundet skyldig i forsøg på manddrab ved den 1. april 1997 ca. kl. 12.10 i et befærdet krydset på Frederiksberg at have forsøgt at dræbe et prøvemedlem i rockergruppen Hells Angels. Tiltalte affyrede med et medbragt skydevåben på kort

afstand et skud mod prøvemedlemmet, som blev ramt i hovedet og såredes. Højesteret fandt landsrettens dom af fængsel i 10 år passende bestemt og lagde herved bl.a. vægt på, at tiltalte havde affyret skuddet midt på dagen i et befærde kryds, hvor der befandt sig andre trafikanter omkring offerets bil. (Dissens af 2 dommere for nedsættelse til fængsel i 9 år).

Sagen **U 1999.269 H** vedrørte et medlem af rockergruppen Hells Angels, der blev fundet skyldig i manddrab, til dels forsøg herpå, ved den 7. juni 1997 ca. kl. 19 på gaden ud for en restaurant i Liseleje med 4 skud fra en 9 mm pistol at have dræbt en mand og med 10 skud at have forsøgt at dræbe 3 andre mænd, som alle blev ramt. De overfaldne var medlemmer af eller tilknyttet rockergruppen Bandidos, og episoden var led i det verserende opgør mellem de to grupper. Landsretten havde idømt T fængsel i 16 år, men Højesteret forhøjede straffen til fængsel på livstid (dissens for stadfæstelse).

Drab af dørmænd

Højesteret har behandlet en enkelt sag om drab på en *dørmænd*. Der er her tale om den i pressen meget omtalte "*Raschid Laval-sag*", der drejede sig om en kendt bokser, som blev dræbt af en 22-årig statsløs palæstinenser, da han virkede som dørmænd ved et diskotek i Århus. Højesteret fandt ikke anledning til at forhøje straffen ud over normalpositionen på fængsel i 12 år. Sagen er trykt i **U 1998.1503 H**.

Sager vedrørende anden personfarlig kriminalitet

Sagerne vedrørende anden personfarlig kriminalitet omfatter foruden bl.a. røveri efter straffelovens § 288 og særlig farlig og grov vold efter straffelovens § 245 og § 246 også forsøg på sprængstofattentat efter straffelovens § 183 og frihedsberøvelse for vindings skyld efter straffeloven § 261, hvor der på grund af sagernes ringe antal ikke har dannet sig en fast praksis.

Ved lov nr. 350 af 23. maj 1997 om ændring af straffeloven m.v. (skærpelse af straffen for særlig grov vold) blev det tilsigtet, at straffen i de groveste voldstilfælde forhøjes under henvisning til, at det navnlig er i disse sager, hvor ofret lider betydelig skade ved meget grove og farlige former for vold, at der er et særligt behov for en markant afstandtagen fra samfundets side. Dette skulle ske ved inden for de eksisterende strafferammer at forhøje straffen med gennemgående 1 år i de sager, der falder ind under straffelovens to bestemmelser om den grove vold (§§ 245 og 246), og hvor der før lovændringen idømmes fængsel i over 1 år. Ved den anvendte formulering blev det tilsigtet, at strafskærpelsen skulle slå fuldt ud igennem i alle sager, bortset fra de tilfælde, der ligger i det øverste område op imod strafferammens maksimum på 8 års fængsel. Højesteret har i tre sager taget stilling til spørgsmålet om anvendelse af denne lov.

Sagen **U 1999.965/1 H** drejede sig om en 37-årig kvinde, der ved nævningeting blev fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 246 ved at have stukket sin samlever i brystet med en 30,5 cm lang køkkenkniv, hvilket havde til følge, at han afgik ved døden. Nævningetinget fastsatte straffen til fængsel i 5 år, som anklagemyndigheden påstod skærpet under henvisning til lov nr. 350 af 23. maj 1997. Tiltalte og den dræbte havde levet sammen i et forhold præget af alkoholmisbrug og samleverens lejlighedsvis voldsudøvelse mod tiltalte. Begge var på gerningstidspunktet berusede, og forholdet måtte antages at være begået efter et forudgående klammeri. På denne baggrund fandt Højesteret - uanset lovændringen i 1997 - at straffen var passende fastsat.

Situationen var den samme i sagen **U 1999.1207 H**, hvor en 49-årig kvinde bl.a. blev fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 246 ved i forening med en medgerningsmand at have udøvet vold af særlig farlig karakter mod sin samlever, hvorved denne pådrog sig bl.a. kraniebrud med blødning i hjernebinderne og hjernekvæstelse. Samleveren afgik ved døden ca. 2 døgn senere. De tiltalte blev desuden

fundet skyldige i overtrædelse af straffelovens § 250 ved efter udøvelsen af volden at have hensat manden i hjælpeløs tilstand, ligesom de senere flere gange efter at have set til denne på ny forlod ham i samme tilstand, indtil han afgik ved døden. Rigsadvokaten påstod skærpelse af nævningetingets dom, hvorved hun var blevet idømt fængsel i 6 år, under henvisning til lov nr. 350 af 23. maj 1997. Tiltalte og manden havde på gerningstidspunktet levet sammen i 1½ år i et forhold præget af alkoholmisbrug og lejlighedsvis voldsudøvelse. På gerningstidspunktet befandt de sig i deres fælles lejlighed sammen med medgerningsmanden, de var alle berusede, og tiltalte og manden kom i skænderi. Højesteret fandt, at der ikke er tilstrækkeligt grundlag for at anse den foreliggende, særlige sagstype for omfattet af den tilsigtede skærpelse med 1997-loven. Herefter og efter en samlet vurdering af de udviste forhold, jf. straffelovens § 80, blev dommen stadfæstet (1 dommer stadfæstede med en henvisning til, at der med voldspakken var tilsigtet en generel forhøjelse af strafniveauet for de groveste voldtillfælde efter straffelovens §§ 245 og 246, herunder vold i samlivsforhold).

Det var på denne baggrund Rigsadvokatens opfattelse, at Højesterets dom måtte forstås således, at lov nr. 350 af 23. maj 1997 om ændring af straffeloven m.v. med hensyn til skærpelse af straffen i sager om overtrædelse af straffelovens § 245 og § 246, *ikke* finder anvendelse ved vold i *samlivsforhold*. Rigsadvokaten tilkendegav denne opfattelse i Rigsadvokaten Informerer Nr. 8/1999.

Sagen **U 1999.1599 H** vedrørte en 46-årig mand, der i nævningeting blev idømt fængsel i 6 år for at have sparket en mandlig bekendt ned ad en trappe, hvorved denne afgik ved døden. De havde kendt hinanden i en årrække og færdedes i et miljø præget af drikkeri og lejlighedsvis voldsudøvelse, og begge var berusede på gerningstidspunktet. Højesteret stadfæstede dommen og tog ved straffastsættelsen hensyn til den skærpelse af strafniveauet i de groveste voldtillfælde, som var tilsigtet med ændringen af straffeloven i 1997.

Sprængstofattentat

Sagen **U 1998.877 H** drejede sig om forsøg på at forvolde sprængning med brev-bomber. De tre tiltalte i sagen var ved nævningeting fundet skyldige i overtrædelse af straffelovens § 183, stk. 2, jf. stk. 1, jf. § 21 og § 23, ved i januar 1997 at have forsøgt at forvolde sprængning under sådanne omstændigheder, at de indså, at andres liv derved blev udsat for overhængende fare, idet de i København tilvirkede tre brev-bomber og adresserede dem til personer i England, hvilket forehavende mislykkedes, dels fordi svensk politi udtog brev-bomberne af den postkasse i Limhamn, hvori de var anbragt, dels fordi det anvendte sprængstof viste sig ikke at være virksomt. Tiltalte 1, som tillige var fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 252 og § 249 ved med en pistol at have affyret et skud, som ramte en kriminalassistent i lysken med varigt mén til følge, blev straffet med fængsel i 8 år. De to medtiltalte blev hver straffet med fængsel i 3 år.

Anden grov vold

I sagen **U 1998.1377 H** var en 24-årig mand en nat i juli 1996 i Århus midtby blevet udsat for særdeles rå og brutal vold med døden til følge. Gerningsmanden, en på gerningstidspunktet 33-årig mand, der havde gjort sig skyldig i yderligere voldsforhold og røverier og 6 gange var straffet for vold, blev i nævningetinget dømt til forvaring. Dommen var anket af tiltalte med påstand om, at han blev idømt en tidsbestemt straf på ikke over fængsel i 10 år. Højesteret stadfæstede landsrettens dom.

Frihedsberøvelse

Sagen, der blev afgjort ved Højesterets dom af 22.12.1999 (**UfR NyhedsService 2000/4**) var en lidt usædvanlig sag. Sagen drejede sig om en kinesisk statsborger og en jugoslavisk statsborger, der i forening med flere medgerningsmænd var fundet skyldige i to forsøg på røveri, to forsøg på frihedsberøvelse for vindings skyld samt

et fuldbyrdet forhold af frihedsberøvelse for vindings skyld. Under den fuldbyrdede frihedsberøvelse blev offeret - en ung kvinde - tilbageholdt i ca. 4 dage. Forholdene var i alle tilfælde begået over for kinesiske familier inden for restaurationsbranchen. Højesteret fandt ikke grundlag for at nedsætte den idømte straf af fængsel i henholdsvis 7 år og 6 år. For så vidt angik tiltalte 2 fandt Højesteret, at det oplyste om hans forklaringer under efterforskningen om medgerningsmænd ikke kunne føre til en lavere straf.

Påstand om urigtig retsbelæring m.v.

Spørgsmål om urigtig retsbelæring m.v. var i beretningsårene fremme i syv sager.

Påtalebegrænsning i forbindelse med spørgsmålsstilling

Sagen **U 1998.478 H** var en udløber af den såkaldte "pakistanersag" og vedrørte spørgsmålet om påtalebegrænsning i forbindelse med spørgsmålsstilling til nævningerne. En 43-årig pakistaner blev ved nævningeting fundet skyldig i medvirken til vold af særlig rå, brutal eller farlig karakter, til dels forsøg herpå, ved at have tilskyndet sin da 20-årige søn og en række andre personer til i oktober og november 1995 i flere tilfælde at have eftersøgt en anden pakistaner med henblik på at øve vold mod ham bl.a. med baseball-køller, ved sammen med sønnen mod betaling af have formået en tredje person til den 27. oktober 1995 med en baseball-kølle at overfalde den nævnte pakistaner i dennes kiosk, og ved at have medvirket til, at sønnen og flere andre den 24. november 1995 forsøgte at øve vold mod pakistaneren med medbragte køller, da en bil, som den pågældende befandt sig i, blev standset med henblik herpå, men slap væk.

Sønnen blev fundet skyldig i grov vold, til dels forsøg og medvirken hertil i to forhold. Han var ved byretsdom af 2. februar 1996 idømt 8 måneders fængsel for sin deltagelse i voldsforsøget den 24. november 1995. Højesteret stadfæstede dommene

på fængsel i 2 år 6 måneder og tillægsstraf af fængsel i 1 år 4 måneder (dissens for nedsættelse). Efter tiltalen i forhold 4 blev bilen standset tillige med henblik på at bringe pakistaneren til Hareskoven, hvor hans ben skulle afhugges, men på nævnningernes foranledning blev der stillet subsidiært hovedspørgsmål, hvor dette led i tiltalen udgik. At anklageren forud for retsbelæringen med henvisning til retsplejelovens § 721 havde erklæret, at der »ikke på anklagemyndighedens initiativ« ville blive stillet nye subsidiære hovedspørgsmål, kunne ikke anses for en for retten bindende påtalebegrænsning. Tiltalte 1's påstand om, at han af denne grund skulle frifindes i forhold 4, blev derfor ikke taget til følge.

Passiv medvirken

Sagen **U 1998.545 H** vedrørte spørgsmålet om ansvar for medvirken ved passivitet over for samlevers vold mod barn. En 36-årig mand var ved landsrettens dom fundet skyldig i dels at have mishandlet sin 30-årige samleverskes godt 3½ årige søn, idet han i tiden fra 11. maj til 16. juni 1996 i 4 tilfælde udøvede vold mod barnet, og i overtrædelse af § 246 ved den 16. juni 1996 to gange at have tildelt sønnen slag i hovedet, så han faldt ned fra en stol og herved 2. gang pådrog sig kraniebrud og blodansamling i hjernen og afgik ved døden den følgende dag. Samleversken var fundet skyldig i medvirken til volden ved at have ladet den finde sted, selv om hun var vidende om den og til dels havde overværet den. Kvinden havde en omsorgspligt over for sin søn og havde haft mulighed for at hindre den fortsatte voldsudøvelse, og hendes passivitet måtte derfor betragtes som en accept af denne voldsudøvelse. Højesteret tiltrådte herefter, at hun i det skete omfang var fundet skyldig i medvirken til den af manden udøvede vold. Retsbelæringen vedrørende ansvar for passiv medvirken havde ikke været urigtig.

Dansk straffemyndighed

Sagen **U 1998.877 H** var anket med påstand om ophævelse af landsrettens dom og hjemvisning til fornyet behandling. Det var uden betydning, at brevbomberne var blevet postet i Sverige - hvor forsøg med utjenligt objekt ikke er strafbart - da fremstilling af en brevbombe her i landet hører under dansk straffemyndighed, jf. straffelovens § 6, nr. 1, uanset hvor modtageren befinder sig, og uanset hvor afgivelse til postbesørgelse sker. Retsbelæringen vedrørende dette spørgsmål havde herefter ikke været urigtig.

Anvendelsen af tolke, der ikke var translatører

Sagen **U 1999.881 H** vedrørte spørgsmålet om anvendelse af tolke, der ikke var translatører, var rettergangsfejl. En 37-årig palæstinensisk asylansøger var i nævningeting idømt fængsel i 12 år for bl.a. drab på sin fraseparerede hustru. Under behandlingen i landsretten blev benyttet to arabiske tolke, der var blevet tilkaldt, efter at bistand af en oprindelig tilkaldt arabisk translatør var blevet aflyst. Tiltalte ankede til Højesteret og påstod sagen hjemvist under henvisning til, at der havde været forståelsesproblemer under tolkningen i landsretten. Højesteret udtalte, at det uanset det oplyste om translatørens forsinkede fremmøde under en anden domsforhandling i landsretten havde været rigtigst at søge hans bistand anvendt i stedet for at benytte to tolke, der ikke var translatører, jf. rpl. § 149. Da det imidlertid måtte lægges til grund, at de tolke, der i stedet blev benyttet, var fuldt kvalificerede til at foretage tolkningen, var der ikke grundlag for at statuere rettergangsfejl efter retsplejelovens § 946, stk. 1. Hjemvisningspåstanden blev derfor ikke taget til følge.

Fejl ved protokollation af retsbelæring

Sagen **U 1999.1029 H** vedrørte spørgsmålet om fejl ved protokollation af retsbelæring udgjorde rettergangsfejl. En 32-årig var i nævningeting blevet idømt fængsel i 6 år for at have forsøgt at dræbe en mand med pistolskud, hvorved manden blev ramt

i halsen og i armen. Tiltaltes forsvarer havde påstået sagen hjemvist under henvisning til, at retsformandens tilførsel til retsbogen under nævningesagen i anledning af tilkaldelse til voteringsværelset ikke opfyldte forskrifterne i retsplejelovens § 895, stk. 1, 4. pkt., og indebar rettergangsfejl, jf. § 893, stk. 2. Højesteret udtalte, at det havde været at foretrække, at protokollationen af en udpeget del af retsbelæringen var sket således, at det af retsbogen fremgik, i hvilken sammenhæng retsformandens udsagn under tilkaldelsen var fremkommet. Da der imidlertid måtte antages at være tale om et enkelt element i en mere omfattende retsbelæring om nødværge m.v., som ikke i øvrigt var begæret protokolleret, var der ikke holdepunkter for at antage, at retsbelæringen havde været urigtig. Hjemvisningspåstanden blev derfor ikke taget til følge.

Dokumentation af vidneforklaring ikke rettergangsfejl

I sagen **U 1999.2041 H** var en tiltalt ved et nævningeting fundet skyldig i handel med heroin, kokain og amfetamin og trusler over for medsigtede og potentielle vidner. Tiltalte ankede til Højesteret med påstand om ophævelse og hjemvisning af sagen til fornyet behandling ved landsretten under henvisning til, at to medsigtedes forklaringer, der var afgivet under deres egne sager, var blevet dokumenteret under nævningesagen. Tiltalte henviste herved bl.a. til, at dette var i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 6, stk. 3, litra d. Højesteret tog ikke tiltaltes påstand til følge og bemærkede, at tiltaltes forsvarer var underrettet om retsmøderne, hvor de medsigtede afgav de forklaringer, der blev tilladt dokumenteret under domsforhandlingen i sagen mod tiltalte. Under disse retsmøder - som forsvareren ikke deltog i og heller ikke havde udtrykt ønske om at deltage i - kunne forsvareren have stillet spørgsmål til de afhørte. Herefter var dokumentationen ikke i strid med Menneskerettighedskonventionens artikel 6 eller retsplejelovens § 877, stk. 3.

Højesteret tilføjede, at det ikke kunne antages, at de dokumenterede forklaringer havde været af afgørende betydning for domfældelsen.

Bindende påtalebegrænsning i forbindelse med spørgsmålsstillingen

Højesteret frifandt i en dom af 7.1.2000 (**UfR NyhedsService 2000/4**) til dels den tiltalte på grund af urigtig retsbelæring mv. Tiltalte blev ved et nævningeting fundet skyldig i et forhold af udførsel af ikke under 2 kg kokain fra Brasilien til Danmark og et forhold af indførsel af 1,9 kg kokain til Danmark begået i forening med en medgerningsmand og straffet med fængsel i 9 år. Tiltalte ankede til Højesteret med påstand om frifindelse i forhold 1 under henvisning til, at nævningernes erklæring var blevet fejlagtig som følge af retsformandens urigtige retsbelæring, og at anklagemyndigheden under domsforhandlingen i landsretten havde foretaget en bindende påtalebegrænsning ved ikke at ønske et subsidiært hovedspørgsmål stillet. Vedrørende forhold 2 påstod tiltalte ophævelse og hjemvisning under henvisning til, at retsformandens retsbelæring vedrørende den processuelle rollefordeling mellem forsvareren og anklageren havde været urigtig med den virkning, at nævningernes erklæring var eller kunne være blevet fejlagtig, jf. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 6, stk. 1. Højesteret fandt, at retsformandens indledende bemærkninger, der havde været en del af retsbelæringen, måtte forstås på en sådan måde, at retsbelæringen var urigtig, og at det ikke kunne afvises, at nævningernes erklæring af denne grund var blevet fejlagtig. Da anklagemyndighedens tilkendegivelse vedrørende et subsidiært hovedspørgsmål måtte anses som en bindende påtalebegrænsning, måtte retsformandens urigtige retsbelæring føre til, at tiltalte blev frifundet i forhold 1. Højesteret udtalte for så vidt angik forhold 2 en vis kritik af retsformandens retsbelæring, men fandt ikke denne urigtig. T blev herefter i forhold 2 idømt fængsel i 6 år.

Tredjeinstanssager

Ansøgninger om tredjeinstansstilladelse

Efter retsplejelovens § 966 kan landsrettens dom i en ankesag ikke ankes. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til anke, hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Anken til Højesteret som tredje instans kan efter § 966, stk. 4, støttes på, at rettergangsregler er tilsidesat eller fejlagtigt anvendt, at straffen står i åbenbart misforhold til brøden, og at retten har anvendt straffeloven urigtigt. Højesteret er også i disse sager afskåret fra at prøve bevisspørgsmål vedrørende den tiltaltes skyld. Om den nærmere forståelse af bestemmelsen kan der henvises til Kommenteret Retsplejelov med henvisninger til litteraturen m.v.

Rigsadvokaten ansøgte i beretningsårene Procesbevillingsnævnet om tredjeinstansbevilling i henholdsvis tre sager i 1998 og fem sager i 1999. Nævnet gav i anketilladelse i to sager i hvert af de to beretningsår.

Den tiltalte ansøgte i beretningsåret 1998 Procesbevillingsnævnet om tredjeinstansbevilling i 119 sager, og nævnet gav i samme tidsrum anketilladelse i syv sager. Nævnet gav 20 tilladelser i 1999. Den tiltalte frafaldt anke i to sager.

Tabel 4. Procesbevillingsnævnets tredjeinstansbevillinger i straffesager

Antal sager	1996	1997	1998	1999
Procesbevilling til tiltalte (evt. erstatningssøgende)	3	7	7	20
Procesbevilling til anklagemyndigheden	2	2	2	2
I alt	5	9	9	22

Kilde: Procesbevillingsnævnets årsberetning 1996- 1998.

Ved udgangen af 1999 verserede der fortsat to sager, som indkom i 1998. Sagerne vedrører overskridelse af det tilladte foderforbrug i dambrug, og de er omtalt i Rigs-

advokaten Informerer nr. 1/1999. Der verserede endvidere fem sager, som indkom i 1999.

Fordelingen af tredjeinstanssager, der blev domsforhandlet i beretningsårene 1998 og 1999 fremgår af nedenstående oversigter.

Tabel 5. Domsforhandlinger i tredjeinstanssager i 1998

Lovbestemmelse	Afgørelse: stadfæstelse	Afgørelse: ændret	Sager i alt
Udvisning (Narkotikasager)	0	2	2
Straffeloven	0	2	2
Retsplejeloven	0	1	1
Erstatning efter rpl. kapitel 93 a	2	0	2
Grønlandske sager	2	0	2
Sager i alt	4	5	9

Tabel 6. Domsforhandlinger i tredjeinstanssager i 1999

Lovbestemmelse	Afgørelse: stadfæstet	Afgørelse: ændret	Sager i alt
Udvisning (Narkotikasager)	2	7	9
Straffeloven	2	2	4
Erstatning efter rpl. kap. 93 a	2	0	2
Miljølovgivning	0	1	1
Arbejds miljø	0	2	2
Sager i alt	6	12	18

Af de behandlede sager havde anklagemyndigheden anket fire sager og fik medhold i to sager (1999). Dømfældte havde anket 22 sager og fik medhold i 13 sager. Enkelte af sagerne behandles neden for.

Sager vedrørende straffeloven

Sagen **U 1998.1367 H** vedrørte overtrædelse af straffelovens § 152 om tavshedspligt og retsplejelovens § 31 om *referatforbud*. Efter at den såkaldte "*Roum-sag*" - der ved-

rørte seksuelt misbrug af to børn - var blevet genoptaget, afsagde landsretten den 3. april 1995 i medfør af retsplejelovens § 31, stk. 3, kendelse om forbud mod offentlig gengivelse af de af børnene under den første nævningesag og under en byretssag afgivne forklaringer. En advokat, som havde været og var forsvarer for en af de tiltalte, havde i en bog, som han udgav på eget forlag i juni 1995, i strid hermed citeret børnenes forklaringer under de tidligere sager. Referatforbudet havde hjemmel i § 31, stk. 3, selv om forklaringerne havde været dokumenteret i et offentligt retsmøde i Den særlige Klageret uden referatforbud. Forbudet havde været nødvendigt for at opretholde beskyttelsen af de forurettede, som ikke kunne anses at have frafaldet beskyttelsen, og der forelå derfor ikke i forhold til tiltalte nogen krænkelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 10. Under hensyn bl.a. til, at tiltaltes gengivelse af retsbogsudskrifterne i bogen var muliggjort ved hans hverv som forsvarer, og at tiltalte tidligere var straffet for overtrædelse af straffelovens § 152, blev bøden, der af landsretten var fastsat til 5.000 kr., af Højesteret forhøjet til 25.000 kr.

Sagen **U 1999.122 H** vedrørte spørgsmålet om ytringsfrihedens grænser i forbindelse med en tv-dokumentarudsendelse. Sagen vedrørte to tv-journalister, der havde produceret tv-udsendelsen »*Politiets blinde Øje*«, som blev sendt i Danmarks Radio den 22. april 1991. Udsendelsen vedrørte den såkaldte "*Pedal-Ove sag*", der blev pådømt i 1982, og i hvilken der var indgivet begæring til Klageretten om genoptagelse. Journalisterne blev tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 267, stk. 1, ved i udsendelsen at have fremsat en ærekrænkende sigtelse mod en kriminalinspektør for under efterforskningen i drabssagen at have undertrykt en politirapport indeholdende en central vidneforklaring. Under hensyn til den tid, der var gået, siden udsendelsen blev sendt, fandt Højesteret ikke tilstrækkeligt grundlag for at skærpe straffen, som af landsretten for begge var fastsat til 20 dagbøder à 400 kr. Forurettede var afdøde ved døden i oktober 1993, men krav på godtgørelse for tort

efter erstatningsansvarslovens § 26 ansås forinden at have været gjort gældende i retten og derfor at være faldet i arv, jf. lovens § 18, stk. 2. Godtgørelsen blev under hensyn til sigtelsens grovhed og fremsættelsesmåde fastsat til 100.000 kr. Sagen blev anket i 1997.

Sagen **U 1999.1675 H** vedrørte afvejningen af privatlivets fred overfor hensynet til nyhedsformidlingen. Ved Højesterets dom blev nogle tv-journalister, som havde været til stede under en demonstration på den kunstige ø Peberholm i Øresund, frifundet for fredskrænkelser efter straffelovens § 264. I forbindelse med en demonstration mod Øresundsforbindelsen sejlede nogle demonstranter til øen, hvor de gik i land og erklærede øen for en selvstændig republik. Demonstrationen havde til formål at skabe debat om både Øresundsforbindelsen og en eventuel Femernforbindelse og de miljømæssige konsekvenser heraf. Demonstranterne, der senere alle fik dagbøder, blev ledsaget af tre tv-journalister, der havde fået et tip om demonstrationen, og som optog film og interviews under demonstrationen. Da øen fungerede som byggeplads, og de tiltalte var næt frem til den med båd, havde de skaffet sig adgang til et ikke frit tilgængeligt sted, selv om dette ikke var indhegnet, og selv om der ikke var opsat skilte med adgangsforbud. De tre tiltalte blev imidlertid frifundet for overtrædelse af straffelovens § 264. Der blev herved lagt vægt på, at bedømmelsen af, om forholdet var uberettiget, måtte ske med udgangspunkt i artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. De tiltaltes krænkelser af privatlivets fred var forholdsvis beskeden, og heller ikke den ulovlige aktion som helhed var nogen alvorlig krænkelser. Den efterfølgende omtale af aktionen, der til dels baserede sig på de tiltaltes rapporter og optagelser, viste, at der var en betydelig interesse for aktionen. Dennes debatskabende formål kunne tillægges betydning for bedømmelsen af de tiltaltes forhold, selv om aktionen netop var tilrettelagt med henblik på gennem denne omtale at understøtte debatten. De tiltaltes tilstedeværelse for at skildre aktionen var derfor ikke uberettiget. Sagen var anket af anklagemyndigheden.

Sagerne i **U 2000.339 H** og **U 2000.340 H** vedrørte bestemmelsen i § 247, stk. 2, om den strafferetlige beskyttelse af særlige persongrupper gennem en skærpelse af straffen for overfald på disse. Bestemmelsen i § 247, stk. 2, blev indsat i straffeloven i 1994 og var ikke tidligere forelagt for Højesteret. Højesteret fandt i begge disse sager, at både en *inkassator* og en *butikskontrollant* var omfattet af den forhøjede straffesamme i straffelovens § 247, stk. 2. Rigsadvokaten har orienteret om afgørelserne i Informerer Nr. 14/1999 og Nr. 23/1999.

Sagen **U 2000.342 H** vedrørte spørgsmålet om, hvorvidt en person, der havde været udsat for en fredskrænkelse, af sig selv havde fremsat en tilkendegivelse over for politiet, der indeholdt en anmodning om offentlig påtale. Det fandt Højesteret ikke var tilfældet.

Udvisning på grund af strafbart forhold

Højesteret har i beretningsårene 1998-1999 fået forelagt et større antal sager vedrørende spørgsmålet om udvisning af udenlandske statsborgere af Danmark på grund af strafbart forhold. Baggrunden for de mange sager er navnlig Folketingets vedtagelse af en ændring af udlændingeloven (lov nr. 1052/1996), der har lempet kriterierne for udvisning af kriminelle udlændinge. Sagerne har haft stor mediedækning og bevågenhed fra politisk side, hvilket er baggrunden for, at Rigsadvokaten i foråret forventer at kunne afgive en rapport med en foreløbig status for den seneste højesteretspraksis på området. På denne baggrund vil sagerne alene blive genstand for en kort omtale i denne del af årsberetningen.

Procesbevillingsnævnet meddelte i 1998 tilladelse til anke af tre domme vedrørende udvisning. To af sagerne blev afgjort af Højesteret i 1998, mens den tiltalte frafaldt anke i den tredje sag (landsrettens dom er trykt i **U 1998.767 Ø**). Procesbevillingsnævnet meddelte i 1999 tilladelse til anke af 12 domme vedrørende udvisning.

Højesteret har i perioden fra 1998 til 1999 truffet afgørelse i 11 sager vedrørende udvisning på grund af narkotikakriminalitet og stadfæstede landsrettens udvisningsbestemmelse i to sager. Højesteret frifandt i ni sager de tiltalte for udvisningspåstanden.

Den 16. november 1998 blev de første prøvesager vedrørende lov nr. 1052/1996 forelagt for Højesteret. Højesteret ændrede landsrettens udvisningsbeslutning i begge sager, der vedrørte overtrædelse af pusherloven og straffelovens § 191. Højesteret udsendte en pressemeddelelse om afgørelserne.

I foråret 1999 blev der forelagt yderligere fem sager for Højesteret. Det skete henholdsvis den 10. maj 1999 og den 1. juni 1999. Højesteret tiltrådte landsrettens udvisningsbeslutning i en sag og ændrede den i de øvrige sager. Højesteret udsendte den 19. maj 1999 en pressemeddelelse om de første afgørelser.

Under forberedelsen af den følgende sag, der blev domsforhandlet i Højesteret den 22. november 1999, besluttede Rigsadvokaten - efter at have indhentet supplerende oplysninger om den tiltaltes personlige forhold - at påstå den pågældende frifundet for udvisning, fordi sagen alene vedrørte førstegangshandel med et meget lille kvantum heroin. Rigsadvokaten kom til samme konklusion i forbindelse med forberedelsen af to af de tre narkotikasager, der blev forelagt for Højesteret den 6. december 1999.

Rigsadvokaten har løbende orienteret politi og anklagemyndighed om Højesterets afgørelser. Der kan henvises til følgende udgaver af Rigsadvokaten Informerer: Nr. 17/1998 (30.11.1998), Nr. 6/1999 (6.3.1999), Nr. 12/1999 (20.5.1999), Nr. 15/1999 (11.6.1999), Nr. 21/1999 (22.10.1999) og Nr. 26/1999 (17.12.1999).

Sager vedrørende grønlandske forhold

To af tredjeinstanssagerne fra 1998 - **U 1999.154 H** og **U 1999.157 H** - drejede sig begge om spørgsmålet om behørig offentliggørelse af en kommunal vedtægt på Grønland. Sagerne drejede sig om to personer, der var tiltalt for overtrædelse af en

vedtægt for garnfiskeri i Ilulissat Kommune (Jakobshavn) ved den 12. juni 1996 at have udøvet garnfiskeri inden for den i vedtægten fastsatte grænse på 1 sømil. Der var i Grønland ikke fastsat regler om, hvorledes kommunale vedtægter skulle bekendtgøres, men Direktoratet for Fiskeri, Fangst, Erhverv og Landbrug fulgte for så vidt angik vedtægter, der som den foreliggende skulle stadfæstes af Landsstyret, den praksis at offentliggøre dem på samme måde som landstingslove m.v., dvs. ved fremsendelse til rigsombudet, politiet, kommunerne og domstolene. Denne praksis var dog ikke blevet fulgt for den omhandlede vedtægt, som alene blev sendt til kommunen. Uanset at denne havde draget omsorg for, at der - i overensstemmelse med kommunens sædvanlige praksis - var givet meddelelse til borgerne om vedtægten ved opslag i byen og bygderne, fandt Højesteret det herefter betænkeligt at anse vedtægten for offentliggjort på en sådan måde, som måtte kræves for at kunne pålægge sanktioner for overtrædelse (dissens). Sagerne var anket af henholdsvis den tiltalte og anklagemyndigheden.

Sager vedrørende særlovgivningen

Sagen **U 1998.1103 H** vedrørte spørgsmålet afvisning af en sag om førerretsfrakendelse, når strafspørgsmålet er afgjort under en tidligere sag. Højesteret fastslog, at der ikke er adgang til at anlægge ny sag om frakendelse af førerret, selvom dette ved en fejl ikke var blevet afgjort ved upåanket byretsdom. Den tiltalte, der tidligere flere gange var straffet for spirituskørsel, blev ved byrettens dom af 28. maj 1996 i en tilståelsessag for bl.a. spirituskørsel straffet med fængsel i 10 måneder. Selv om retsmødebegæringen, der blev oplæst ved retsmødets begyndelse, indeholdt påstand om frakendelse af førerretten for bestandig, traf retten ved en fejl ikke afgørelse herom i dommen. T ankede dommen til formildelse, men frafaldt senere sin anke, og dommen blev uanset fejlen ikke anket af anklagemyndigheden. Under disse om-

stændigheder fandtes anklagemyndigheden at være afskåret fra at anlægge en ny sag med påstand om frakendelse af førerretten.

Sagen **U 1999.967 H** drejede sig om spørgsmålet om hjemmel til at straffe for gødskning med husdyrgødning på et marskområde. Ved en lovændring i 1988 blev der i lov om fredning af ydre koge i Tøndermarsken som § 19 indsat en bestemmelse, der havde til formål at begrænse anvendelsen af gødning i marskområdet. Tiltalte blev tiltalt for overtrædelse af bestemmelsen ved at have udspremt husdyrgødning på sine marker i området, selv om der på arealerne ikke må udbringes kali- og fosforholdig gødning. Tiltalte blev i byretten og landsretten fundet skyldig i overtrædelse af bestemmelsen, men således at der skete strafbortfald. T havde nægtet sig skyldig under henvisning til, at udbredelse af husdyrgødning ikke var strafbar, idet § 19 alene regulerer udbringning af handelsgødning. Højesteret gav T medhold heri og frifandt ham. (Dissens for domfældelse).

Sagerne i **U 2000.293 H** og **U 2000.295 H** drejede sig om standardbøden i sager om overtrædelse af arbejdsmiljøloven. Direktoratet for Arbejdstilsynet havde på baggrund af forarbejderne til lov nr. 379 af 10. juni 1997, der havde til formål at skærpe niveauet for straf for overtrædelse af arbejdsmiljøloven, ved en direktionsmeddelelse af 12. februar 1998 til Arbejdstilsynets tjenestesteder lagt op til en fordobling af bødeniveauet i forhold til gældende praksis. Rigsadvokaten havde ved Rigsadvokaten Informerer Nr. 3/1998 udsendt denne direktionsmeddelelse til politiet og anklagemyndigheden med anmodning om, at der indtil videre nedlægges påstand i overensstemmelse med Arbejdstilsynets retningslinjer. Højesteret udsendte en pressemeddelelse om afgørelserne. Sagerne var anket af Rigsadvokaten. Se endvidere Rigsadvokaten Informerer Nr. 18/1998, Nr. 10/1999, Nr. 18/1999 og Nr. 24/1999.

Sager vedrørende erstatning efter retsplejelovens kapitel 93 a

Rigsadvokaten udsender årligt en meddelelse, hvorved standardtaksterne for den administrative fastsættelse af erstatning for uberettiget varetægtsfængsling m.v. bliver reguleret. De to sager, som Rigsadvokaten forelagde for Højesteret i 1998 (**U 1999.72/2 H** og **U 1999.72/3 H**), vedrørte begge spørgsmålet om, hvorvidt der skulle udbetales standardmæssig takst for kortvarige resultatløse visitationer af "rockerrelaterede" personer.

Højesteret fandt efter oplysningerne om rockerkriminalitet og udviklingen heri, herunder oplysningerne om ulovlig våbenbesiddelse og om den væbnede konflikt, som på daværende tidspunkt verserede mellem forskellige rockergrupper, at tilknytning til disse udgjorde tilstrækkeligt mistankegrundlag efter retsplejelovens § 792 a, stk. 1, nr. 1, til foretagelse af de visitationer, som sagen angik. Visitationerne var således lovlige. Efter den fakultative karakter af lovens § 1018 b gav denne bestemmelse ikke i sig selv noget krav på godtgørelse ved kortvarige visitationer som de foreliggende. Det kunne heller ikke anses for stridende mod en lighedsgrundsætning at nægte godtgørelse i særlige tilfældegrupper, når der forelå en saglig og rimelig begrundelse herfor, hvilket fandtes at være tilfældet for så vidt angik visitationer som de omhandlede over for personer med tilknytning til de rivaliserende rockergrupper. Med samme begrundelse kunne der ikke kræves godtgørelse efter retsplejelovens § 1018 b for ransagningen, idet Højesteret i relation til godtgørelses-spørgsmålet med kortvarige visitationer som de foreliggende sidestillede »ransagning af tasker eller lignende i tilknytning hertil«. Sagen **U 1999.72/3 H** indeholder en grundig redegørelse for udviklingen af den såkaldte "rockerkrig" i 1996-1997. Sagerne blev anket i 1997 af henholdsvis de erstatningssøgende og anklagemyndigheden. Rigsadvokaten har i Rigsadvokaten Informerer Nr. 15/1998 orienteret om afgørelserne.

Højesterets domme af 10. december 1999 (**UFR NyhedsService 2000/1**) vedrørte spørgsmålet om, hvorvidt der er grundlag for at tage hensyn til uudnyttede mulig-

heder for prøveløsladelse ved bedømmelsen af erstatningskrav efter retsplejelovens § 1018 a, stk. 2, og § 1018 d, stk. 1, 2. pkt. Højesteret afviste dette i begge sager. Dommene er i overensstemmelse med den hidtidig fulgte administrative praksis. Rigsadvokaten har i Rigsadvokaten Informerer Nr. 28/1999 orienteret om afgørelserne.

Kæremål i Højesteret

Reglerne om behandlingen af kæresager fremgår af retsplejelovens kapitel 85 om kære til højere ret. Adgangen til kære til Højesteret er som udgangspunkt begrænset til afgørelser i sager, hvor landsretten virker som første instans. Disse kæresager vedrører typisk landsrettens bestemmelser om varetægtsfængsling i nævningesager, herunder spørgsmålet om fængsling i isolation, afgørelser om forsvarersalær mv.

Efter retsplejelovens § 973 kan Procesbevillingsnævnet meddele tilladelse til kære af landsrettens afgørelse af en kæresag, hvis kæren angår spørgsmål af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Der kræves endvidere Procesbevillingsnævnets tilladelse til at kære af en kendelse, som landsretten har afsagt under behandlingen af en ankesag. Det fremgår af retsplejelovens § 968, stk. 3.

Rigsadvokaten har i beretningsårene oprettet henholdsvis 33 (1998) og 40 (1999) nye kæresager. En række af sagerne er omtalt nedenfor. Der henvises i øvrigt til Ugeskrift for Retsvæsen, hvor udvalgte kendelser fra Højesteret offentliggøres.

Rigsadvokaten ansøgte i 1998 Procesbevillingsnævnet om kæretilladelse i seks sager, og Procesbevillingsnævnet gav samme år kæretilladelse i fire sager. Nævnet gav tilladelse i fire sager i 1999. Procesbevillingsnævnet modtog i 1998 ansøgninger fra 96 personer, og nævnet gav i samme tidsrum 12 kæretilladelser (i 11 sager). Nævnet gav 12 tilladelser i 1999.

Tablet 7. Procesbevillingsnævnets bevillinger i kæresager, jf. retsplejelovens § 968, stk. 3, og § 973.

Antal sager	1996	1997	1998	1999
Procesbevilling til tiltalte	11	17	8	8
Procesbevilling til anklagemyndigheden	2	3	4	4
I alt	13	20	12	12

Kilde: Procesbevillingsnævnets årsberetning 1996- 1998.

Efter retsplejelovens § 972 er den overordnede ret ikke bundet ved den bedømmelse af de faktiske omstændigheder, hvorpå den påklagede beslutning er grundet. Dette gælder også ved kære til Højesteret. Appellinstansen kan, når særlige grunde findes at tale derfor, undtagelsesvis på begæring eller af egen drift anordne mundtlig forhandling. For så vidt angår kære af en kendelse om varetægtsfængsling eller anden frihedsberøvelse følger det af retsplejelovens § 767, stk. 2, at kæremålet i visse situationer efter anmodning skal behandles mundtligt. Højesteret har ikke i beretningsårene anordnet mundtlig forhandling i en kæresag.

Sager, der kæres uden fornøden tilladelse fra Procesbevillingsnævnet, afvises af Højesteret.

Kæresager vedrørende retsplejeloven

Den overvejende del af de indkomne kæresager vedrørte retsplejelovens bestemmelser. De påkærede kendelser omfattede blandt andet spørgsmål om varetægtsfængsling (i isolation), efterforskningskridt, aktindsigt i retsbøger, habilitet, samt admitterings- og salærspørgsmål m.v. Nogle af afgørelserne vil blive berørt nedenfor.

Varetægtsfængsling i isolation

Justitsministeriets Strafferetsplejeudvalg afgav betænkning i juni 1998 om varetægtsfængsling i isolation (Bet. nr. 1358/1998). Udvalget anførte bl.a. i betænkningen, at hensynet til bekæmpelse af kriminalitet gør det nødvendigt at

opretholde muligheden for at anbringe arrestanter i isolation. Udvalget fandt samtidig, at de forhold, der taler for at begrænse brugen af isolation, i dag må tillægges en sådan øget vægt, at der var anledning til at foreslå en skærpelse af reglerne for varetægtsfængsling i isolation, således at der blev tilsigtet en væsentlig begrænsning i anvendelsen af isolation. Det var udvalgets opfattelse, at der bør udfoldes betydelige anstrengelser for væsentligt at begrænse de meget langvarige isolationsperioder. Justitsministeren fremsatte den 21. april 1999 lovforslag (L 233) om varetægtsfængsling i isolation m.v. Lovforslaget blev genfremsat den 6. oktober 1999 (L 14).

Fem af kæresagerne i beretningsårene vedrørte spørgsmålet om fortsat varetægtsfængsling i isolation af personer, der var tiltalt for meget alvorlig kriminalitet. Højesteret ophævede i fire af sagerne landsrettens bestemmelse om varetægtsfængsling i isolation. Sagerne er omtalt neden for.

Sagen **U 1999.1415 H** vedrørte varetægtsfængsling i isolation af en 16-årig og en 15-årig. De pågældende blev den 28. maj 1998 varetægtsfængslet i isolation som sigtede for et særlig farligt røveri mod en pengetransport med et udbytte på 1,3 mio. kr. De erkendte sig skyldige, men ville ikke oplyse navne på medgerningsmænd, ligesom de ikke ville eller kunne oplyse, hvor udbyttet befandt sig. Den 10. juni 1998 bestemte byretten, at varetægtsfængslingen skulle ske i surrogat, men ved kendelse af 11. juni 1998 bestemte landsretten, at de skulle forblive varetægtsfængslede i isolation. De sigtede blev kort tid efter udtaget af isolation og efterfølgende dømt. Højesteret fandt, at de havde fornøden retlig interesse i en realitetsbehandling af deres kære til Højesteret af landsrettens kendelse af 11. juni 1998. Højesteret udtalte, at hverken retsplejelovens § 770 b, artikel 37(c) i FN's børnekonvention eller artikel 3 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention udelukker varetægtsfængsling i isolation af unge under 18 år. Heller ikke det forhold, at isolationsfængslingen af de sigtede fandt sted i Vestre Fængsel, hvor der tillige var voksne indsatte, kunne i sig

selv anses for stridende mod børnekonventionens artikel 37(c). Højesteret fandt imidlertid, at der over for unge under 18 år bør udvises den yderste tilbageholdenhed med anvendelse af varetægtsfængsling i isolation. I denne sag forelå ikke sådanne helt ekstraordinære omstændigheder, som kunne berettiggvaretægtsfængsling i isolation.

Rigsadvokaten orienterede om afgørelsen i Rigsadvokaten Informerer Nr. 13/1999 og oplyste, at han tidligere havde meddelt Justitsministeriet, at det var hans opfattelse, at der burde rettes henvendelse til Socialministeriet med anmodning om, at der tages skridt til at sikre, at det er muligt at gennemføre effektiv isolation i de institutioner, hvor unge anbringes i varetægtssurrogat. Rigsadvokaten sendte samtidig en kopi af Højesterets kendelse af 28. maj 1999 til Justitsministeriet og henlede på ny ministeriets opmærksomhed på denne problemstilling.

I sagen **U 1998.1468 H** havde den tiltalte i en alvorlig og omfattende narkotikasag været isoleret siden sin anholdelse den 1. oktober 1997. Tiltalte havde - bortset fra erkendelse af et enkelt forhold i grundlovsforhøret den 1. oktober 1997 - nægtet at udtale sig, og nævningesagen mod ham beroede i vid udstrækning på vidneforklaringer fra personer, der var dømt i tiden efter fængslingen af tiltalte. Sagen var berammet til domsforhandling ved nævningeting den 9. november 1998. En fortsat isolation ville betyde, at han til den tid ville have været i isolation i ca. 13 måneder. Højesteret fandt, således som sagen var oplyst, at betingelserne for fortsat isolation efter retsplejelovens § 770 a ikke var til stede.

I sagen **U 1998.1636 H** var den tiltalte i en drabssag blevet varetægtsfængslet i isolation den 15. oktober 1997. Den 24. juni 1998 blev der rejst tiltale ved nævningeting, og sagen blev berammet til domsforhandling fra den 9. november 1998. Højesteret fandt navnlig under hensyn til isolationsperiodens varighed, at isolationen - uanset tiltalens alvorlige karakter - nu burde ophæves.

I Højesterets kendelse af 13. februar 1999 (Højesterets sag nr. 50/1999) kom Højesteret til et lignende resultat i en sag, hvor en person var tiltalt ved nævningeting for alvorlig narkotikakriminalitet. Den tiltalte havde været fængslet i isolation i ca. 17 måneder, og der ville gå yderligere en måned før sagen skulle domsforhandles.

Højesteret stadfæstede derimod ved kendelse af 25. oktober 1999 (Højesterets sag nr. 442/1999) landsrettens bestemmelse om fortsat isolation. Der var i denne sag rejst tiltale ved nævningeting for alvorlig narkotikakriminalitet, og den tiltalte havde været fængslet i isolation i knap 10 måneder, og sagen var berammet til domsforhandling seks uger senere.

Interview i arresten

Sagen **U 1999.1536 H** vedrørte spørgsmålet om tilladelse til besøg af journalister i arresten. Sigtede *Kurt Thorsen* blev i januar 1999 varetægtsfængslet i medfør af retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, som sigtet for dokumentfalsk. Efter at en bestemmelse om isolation var blevet ophævet, anmodede tre journalister ved Ritzaus Bureau om tilladelse til at besøge arrestanten i fængslet med henblik på at interviewe ham om sagen, der var meget omtalt i pressen. Politiets afslag på anmodningen blev omgjort af byretten, men stadfæstet af landsretten. Der var ikke grundlag for at tilsidesætte politiets vurdering, hvorefter journalisternes besøg i arresten ville kunne skade den fortsatte efterforskning i sagen, jf. retsplejelovens § 771, stk. 1, 2. pkt., sammenholdt med § 762, stk. 1, nr. 3. Den begrænsning i sigtedes ytringsfrihed, som afslaget indebar, kunne ikke anses for stridende mod Grundlovens § 77 eller artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Omfanget af politiets information af pressen om efterforskningen kunne ikke tillægges betydning ved bedømmelsen af sigtedes adgang til under varetægtsfængslingen at udtale sig til pressen. Højesteret stadfæstede herefter landsrettens kendelse. Før sagen blev behandlet i Højesteret, blev sigtede løsladt,

men han fandtes fortsat at have fornøden retlig interesse i en realitetsbehandling af kæremålet.

Kendelser vedrørende efterforskningen

Hemmelig ransagning

Sagen **U 1999.985 H** vedrørte spørgsmålet, om der var hjemmel for retten til på forhånd at tillade mere end én hemmelig ransagning på samme adresse. Under efterforskningen af en sag om overtrædelse af straffelovens § 191 anmodede politiet om, at retten i medfør af retsplejelovens § 799 - der blev indsat ved lov nr. 411 af 10. juni 1997 - gav tilladelse til, at politiet inden for den af retten fastsatte frist kunne foretage *flere* enkeltstående hemmelige ransagninger på en nærmere angivet adresse. Der fandtes imidlertid ikke i ordlyden af § 799 og bestemmelsens forarbejder at være tilstrækkelig klar hjemmel til, at en kendelse om tilladelse til ransagning efter § 799 kan udstrækkes til at omfatte mere end én ransagning inden for den i kendelsen anførte periode. Sagen var indbragt for Højesteret af Rigsadvokaten. Landsrettens kendelse er offentliggjort i U 1998.1734. Sagen er omtalt i Rigsadvokaten Informerer nr. 4/1999.

Rigsadvokaten har endvidere orienteret Justitsministeriet om kendelsen og har herunder tilsluttet sig Vestre Landsrets bemærkninger om det praktiske behov for at gennemføre flere fortløbende ransagninger uden underretning i henhold til en forudgående indhentet kendelse. Rigsadvokaten har endvidere anført, at dette behov - efter afsigelsen af Højesteret kendelse - alene kan imødekommes ved en lovændring. Rigsadvokaten bemærkede dog, at politiet i medfør af retsplejelovens § 799, stk. 2, jf. § 788, stk. 4, over for retten kan fremsætte begæring om, at underretningen om ransagningen undlades eller udsættes i et nærmere fastsat tidsrum, der kan forlænges ved senere beslutning, såfremt underretning vil være til skade for efterforskningen, eller omstændighederne i øvrigt taler imod underretning.

Retsplejelovens § 745

Sagen **U 1999.90 H** vedrørte spørgsmålet om *generelt forsvarerpålæg* i medfør af retsplejelovens § 745, stk. 4. I et sagskompleks om indsmugling af ikke under ca. 10 kg kokain fordelt på en række forhold og personer var der afsagt kendelse om fængsling in absentia af den formodede bagmand, der formentlig opholdt sig i udlandet. Samtlige forsvarere havde af politiet fået meddelt pålæg vedrørende nogle forklaringer til politiet og alle indenretlige forklaringer, jf. retsplejelovens § 748, stk. 6. Den formodede bagmands forsvarer var desuden af politiet blevet meddelt pålæg om ikke at videregive nogen af de oplysninger, han modtog fra politiet, herunder det materiale, der ikke var belagt med pålæg i forhold til de øvrige forsvarere. Byretten, hvis afgørelse blev stadfæstet af landsretten og Højesteret, ophævede pålægget til forsvareren i det omfang, det gik ud over pålægget til de øvrige forsvarere. (Dissens).

Sagen **U 1999.47 H** vedrørte spørgsmålet, om forsvarerne i en selskabstømmersag kunne kræve korrespondance m.v. mellem politiet og en statsautoriseret revisor udleveret. Under en straffesag vedrørende bedrageri af særlig grov beskaffenhed, nedlagde forsvarerne påstand om, at de i medfør af retsplejelovens § 745, stk. 1, skulle have adgang til diverse materiale i form af korrespondance m.v. mellem politiet og en statsautoriseret revisor, der af politiet var antaget til at yde revisionsmæssig bistand. Byretten anførte, at der under hensyn til sagens karakter, herunder størrelsen af den straf, anklagemyndigheden måtte forventes at nedlægge påstand om, som udgangspunkt måtte udvises tilbageholdenhed med hensyn til at fortolke bestemmelsen i § 745, stk. 1, indskrænkende. Som sagen var forelagt, måtte det antages, at det materiale, forsvarerne ønskede udleveret, havde betydning for de tiltaltes forsvar. Byretten tog derfor forsvarernes påstand til følge. Landsretten ændrede afgørelsen, mens Højesteret stadfæstede byrettens afgørelse.

Videoafhøring af børn i sædelighedssager, retsplejelovens § 745, stk. 3

Højesterets kendelser af 16. marts 2000 (Højesterets sag nr. 589/1999 og 9/2000) vedrørte det principielle spørgsmål, om en mistænkt eller sigtet person har krav på - fra et tilstødende lokale på en tv-skærm - at overvære en videoafhøring af et barn i en sædelighedssag, når det formodes, afhøringen skal træde i stedet for en indenretlig afhøring, jf. retsplejelovens § 877, stk. 3. Der var tale om to sager, som var kæret af henholdsvis den sigtede og anklagemyndigheden. Østre Landsret kom i den ene sag til det resultat, at den sigtede ikke havde krav på at overvære afhøringen, mens Vestre Landsret kom til det modsatte resultat i den anden sag. Højesteret fandt, at den mistænkte eller sigtede som udgangspunkt bør have adgang til at følge afhøringen fra et andet lokale via en tv-skærm. Højesteret udtalte følgende:

"Den fulgte praksis med hensyn til videooptagelse af politiets afhøringer af børn i sædelighedssager har til formål dels at sikre bevis så hurtigt som muligt, dels at skåne børnene for afhøringer i retten. Den omstændighed, at videooptagelsen under en eventuel domsforhandling skal anvendes som bevis og således skal træde i stedet for en afhøring af barnet i retten, taler for, at videoafhøringerne i videst muligt omfang sker under iagttagelse af retssikkerhedsmæssige garantier svarende til dem, der gælder ved indenretlige afhøringer. En adgang for den mistænkte eller sigtede til at være til stede i et andet lokale (monitorrummet) og derfra via tv-skærm overvære afhøringen vil tilgodese et retssikkerhedsmæssigt hensyn, idet det herved kan sikres, at forsvareren er i stand til - gennem den afhørende kriminalassistent - at stille relevante supplerende spørgsmål. Herved vil man samtidig - også i barnets interesse - kunne mindske behovet for genafhøring. Der er ikke af anklagemyndigheden anført væsentlige hensyn, som taler imod, at der i almindelighed gives den mistænkte eller sigtede adgang til at være til stede i monitorrummet under afhøringen af barnet. Uanset ordlyden af og forarbejderne til retsplejelovens § 745, stk. 3, finder Højesteret, at den mistænkte eller sigtede som udgangspunkt bør have adgang til at følge afhøringen.

Da der ikke er oplyst omstændigheder, som kan begrunde, at udgangspunktet bør fraviges i den foreliggende sag, tiltræder Højesteret, at det tillades de indkærede at være til stede i et monitorrum under videoafhøring af børnene."

Højesteret fastslog i kendelserne, at den beskikkede forsvarer ikke har ret til selv at stille spørgsmål til barnet under videoafhøringen.

Rigsadvokaten har i Rigsadvokaten Informerer Nr. 6/2000 orienteret om afgørelserne. Rigsadvokaten fremkom heri med nogle anvisninger om, i hvilke tilfælde udgangspunktet om den mistænkte/sigtes tilstedeværelse vil kunne fraviges:

1. hvor gerningsmanden endnu ikke kan identificeres
2. hvor den mistænkte eller sigtede ikke har mulighed for at komme tilstede, eller det ikke er muligt for politiet at give mistænkte eller sigtede meddelelse om afhøringen, og hvor der er tale om et forhør af det forurettede barn, som ikke kan op-sættes, jf. retsplejelovens § 745, stk. 3, 4. pkt.
3. når det efter en konkret vurdering i den foreliggende sag må lægges til grund, at hensynet til efterforskningen eller tredjemand undtagelsesvis gør det påkrævet, at reglerne i stk. 3 fraviges, jf. retsplejelovens § 745, stk. 4.

Hvis politiet og anklagemyndigheden skønner, at betingelserne for undtagelsesvis at udelukke den mistænkte eller sigtede fra at overvære videoafhøringen af barnet er opfyldt, underrettes den beskikkede forsvarer, eller - hvis forsvarer ikke kan beskikkes - den advokat, som af politiet anmodes om at varetage den mistænktes interesser. Modsat denne sig, at afhøringen gennemføres uden den mistænktes eller sigtedes tilstedeværelse, kan spørgsmålet indbringes for retten til afgørelse, jf. retsplejelovens § 746, stk. 1.

Rigsadvokaten udtalte sig endvidere om spørgsmålet om, hvorvidt barnet bør underrettes om, at den mistænkte/sigtede er tilstede i monitorrummet. Rigsadvokaten gav udtryk for, at det må afgøres efter en konkret vurdering, om det er nødvendigt og hensigtsmæssigt at orientere barnet om tilstedeværelsen. Ved denne vurdering må bl.a. barnets alder og modenhed samt omstændighederne i sagen indgå. I hvert fald, når der er tale om mindre børn, vil det ofte være tilstrækkeligt, at barnets bisidder fra socialforvaltningen, en eventuel bistandsadvokat og efter omstændighederne i sagen tillige forældrene orienteres om mistænkte/sigtedes tilstedeværelse. Et direkte spørgsmål fra barnet om mistænkte/sigtedes tilstedeværelse bør besvares.

Indgreb i meddeleleshemmeligheden - aflytning af mobiltelefoner

Sagen **U 1999.2030 H** vedrørte spørgsmålet om en begæring om tilladelse til telefonaflytning var tilstrækkeligt specificeret. Under efterforskningen af en sag var en person sigtet for grov narkotikakriminalitet efter straffelovens § 191. Byretten imødekom politiets anmodning om tilladelse til telefonaflytning og indhentelse af teleoplysninger vedrørende en række angivne telefonnumre og mobiltelefoner samt vedrørende *"andre mobiltelefoner, der føres ved brug af taletidskort, som politiet i kraft af andre telefonaflytninger i sagskomplekset overfor telefonselskaberne kan dokumentere, at sigtede har benyttet"*. Den sidstnævnte del af tilladelsen ville indebære, at det blev overladt til politiet selv at vurdere, om der var bestemte grunde til at antage, at der ved benyttelse af et nærmere angivet taletidskort blev givet meddelelser til eller fra sigtede, og dermed vurdere, om betingelserne efter retsplejelovens § 781, stk., 1, nr. 1, var opfyldt. Højesteret tiltrådte derfor landsrettens afgørelse om, at specificationskravet i retsplejelovens § 783, stk. 1, 2.pkt., ikke var opfyldt for så vidt angår denne del af tilladelsen, som herefter skulle udgå. Rigsadvokaten har orienteret om afgørelsen i Rigsadvokaten Informerer Nr. 22/1999.

*Retsmøder og domsforhandling**Navneforbud*

Sagen **U 1999.840 H** vedrørte spørgsmålet, om offentlighed i strafferetsplejen i sager af alvorlig karakter særlig er påkrævet for at sikre borgerne indsigt i domstolenes behandling af straffesager. Under forberedelsen af en nævningesag (*"Clark Olofsson-sagen"*), der under efterforskningen havde været genstand for betydelig omtale, og i hvilken 6 personer var tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 191 ved indsmugling eller forsøg herpå af meget store mængder narkotika, traf landsretten efter begæring fra anklagemyndigheden bestemmelse om, at tidligere nedlagte navneforbud for fire af de tiltalte skulle ophæves fra domsforhandlingens begyndelse. Endvidere be-

stemte landsretten, at begæringer om navneforbud for to af de tiltalte ikke kunne tages til følge. Højesteret stadfæstede afgørelserne med henvisning til hensynet til offentlighed i strafferetsplejen sammenholdt med tiltalens omfang og karakter.

Sagens fremme trods tiltaltes fravær

Sagen **U 1999.572 H** vedrørte spørgsmålet om en straffesag vedrørende groft mandatsvig m.m. kunne fremmes trods fravær af tiltalte, der var undveget. Ved indledningen af en straffesag med 5 tiltalte udeblev tiltalte, der var tiltalt for mandatsvig, underslæb og bedrageri af særlig grov beskaffenhed for et samlet beløb af ca. 7,5 mio. kr., og som af anklagemyndigheden blev betragtet som hovedmand. Anklageskriftet ansås for lovligt forkyndt for familiemedlemmer på tiltaltes bopæl i Danmark, idet tiltalte ikke kunne anses forinden at have skiftet bopæl til Estland. Tiltalte ansås for undveget, og der fandtes ikke at være grundlag for at ændre byrettens afgørelse om, at domsforhandlingen - indtil videre - kunne fremmes uden hans tilstedeværelse, jf. retsplejelovens § 847, stk. 3, nr. 1. Artikel 6, stk. 3, litra d, i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention kunne ikke føre til et andet resultat. Højesteret forudsatte herved, at sagen udsættes, hvis det under domsforhandlingen måtte findes nødvendigt for dens forsvarlige gennemførelse, at tiltalte er til stede. (Dissens af to dommere).

Sagen **U 2000.287 H** vedrørte spørgsmålet om retsplejelovens § 965 c, stk. 3, 2. pkt., finder anvendelse ved udmålingsanke. T var ved byrettens dom for tyveri idømt fængsel i 3 måneder. Han ankede til formildelse, mens anklagemyndigheden ankede til skærpelse. Ankemeddelelsen blev forkyndt for T, men han udeblev fra domsforhandlingen, idet han, som følge af, at han ikke havde givet anklagemyndigheden oplysning om adresse ændring, ikke havde modtaget underretning om retsmødet. Landsretten afviste herefter ankesagen i medfør af retsplejelovens § 965 c, stk. 3, 2. pkt. Efter sin ordlyd, placering og baggrund kunne

denne bestemmelse ikke anvendes i sager, hvor tiltalte alene havde anket til formildelse. Landsretten kunne have fremmet sagen, selvom T ikke var mødt. Retten kunne dog også, hvis den af særlige grunde fandt dette betænkeligt, vælge at udsætte sagen. Højesteret ophævede herefter landsrettens kendelse og hjemviste sagen til fortsat behandling ved landsretten. Rigsadvokaten orienterede ved en cirkulæreskrivelse af 8. november 1999 om afgørelsen.

Vidneforvaring

Sagen **U 1999.1212 H** vedrørte spørgsmålet om ophævelse af afgørelse om, at en strafafsoner, der nægtede at afgive vidneforklaring, skulle tages i forvaring. Sagen var en udløber af den ovenfor omtalte sag vedrørende plea-bargaining (U 1998.1317 H). Vidnet, der afsonede en straf på 5 års fængsel for indsmugling af narkotika, nægtede under en straffesag mod en anden tiltalt i samme sag at afgive vidneforklaring, hvorefter landsretten ved kendelse af 3. august 1998 bestemte, at vidnet skulle tages i forvaring, jf. retsplejelovens § 178, stk. 1, nr. 5. Efter at vidnet havde oplyst om årsagen til sin oprindelige nægtelse og havde afgivet forklaring, anmodede han landsretten om at omgøre afgørelsen af 3. august 1998 med tilbagevirkende kraft, således at strafafsoningen ikke skulle anses for afbrudt. Dette afviste landsretten ved kendelse af 11. januar 1999. Begge kendelser blev kæret. Højesteret fandt ikke grundlag for at tilsidesætte det skøn, landsretten udøvede ved kendelsen af 3. august 1998. Der fandtes heller ikke efterfølgende at være fremkommet oplysninger eller indtruffet omstændigheder, som kunne begrunde, at afgørelsen i medfør af retsplejelovens § 178, stk. 2, 2. pkt., burde omgøres. Højesteret stadfæstede herefter begge kendelser.

Domsmands medvirken

Sagen **U 1999.1731 H** vedrørte spørgsmålet, om en sag vedrørende overtrædelse af straffelovens § 249 skulle behandles under medvirken af domsmænd. Ved en byretsdom var tiltalte for overtrædelse af færdselslovens § 26, stk. 6, og for uagtsom legemsbeskadigelse, jf. straffelovens § 249, i overensstemmelse med anklagemyndighedens påstand idømt dagbøder og frakendt førerretten betinget. Under anke til landsretten påstod tiltalte byrettens dom ophævet under anbringende af, at sagen skulle have været behandlet under medvirken af domsmænd. Forarbejderne til retsplejelovens § 686, stk. 2, kunne ikke forstås således, at domsmænd skal medvirke i alle sager, der tidligere var statsadvokatsager, selv om anklagemyndigheden alene nedlægger påstand om bøde. De kunne alene forstås således, at visse bødesager, der tidligere var statsadvokatsager, herunder sager om overtrædelse af straffelovens § 241 og § 266 b, i almindelighed må anses for at være af særlig indgribende betydning for tiltalte eller af særlig offentlig interesse, således at domsmænd bør medvirke. Sager om overtrædelse af straffelovens § 249 fandtes ikke at være af denne karakter, og da der ikke i den foreliggende sag var oplyst specielle omstændigheder, som indebar, at sagen var af særlig indgribende betydning for tiltalte eller af særlig offentlig interesse, blev tiltaltes påstand ikke taget til følge. Rigsadvokaten har orienteret om afgørelsen i Rigsadvokaten Informerer Nr. 19/1999.

Ensidigt indhentet erklæring kunne ikke anvendes som bevis

Højesterets kendelse af 22. december 1999 (**UfR NyhedsService 2000/3**). Under en domsforhandling i en sag vedrørende overtrædelse af dyreværnslovgivningen ønskede anklagemyndigheden at dokumentere to udtalelser fra Det Veterinære Sundhedsråd, som politiet havde indhentet inden tiltalerejsningen. Højesteret fandt, at rådet kunne udtale sig om, hvorvidt en adfærd, der er nærmere beskrevet i spørgsmål til rådet, indebærer en uforsvarlig behandling af dyr eller eventuelt en

mishandling eller grovere uforsvarlig behandling. Sådanne udtalelser er omfattet af retsplejelovens § 877, stk. 2, nr. 5, og kan derfor benyttes som bevis. Dette gælder, selvom udtalelsen er ensidigt indhentet af politiet forud for tiltalerejsning. I den foreliggende sag havde rådet imidlertid - på grund af den måde sagen var forelagt og spørgsmålene var stillet - ikke alene udtalt sig om veterinære spørgsmål, men også om spørgsmål, som ville være genstand for rettens bevisvurdering. Rådet havde herved givet udtryk for en stillingtagen til, om de tiltalte havde overtrådt dyreværnsloven. Under henvisning til rådets særlige stilling kunne udtalelserne ikke anvendes som bevis (dissens).

Admittering af anke

I sagen **U 1999.827 H** admitterede Højesteret tiltaltes anke til landsretten trods overskridelse af ankefristen. Tiltalte var ved en byretsdom af 19. august 1998 blevet dømt for vold. Den 1. september 1998 - dagen før ankefristens udløb - henvendte han sig til sin forsvarer og oplyste, at han ønskede at anke dommen. Ankemeddelelsen blev samme dag forgæves forsøgt sendt til statsadvokaten pr. telefax. Den blev endvidere samme dag afsendt med almindeligt brev, som imidlertid først blev modtaget af statsadvokaten den 3. september 1998. Da overskridelsen af ankefristen skyldtes grunde, som ikke kunne tilregnes tiltalte, jf. retsplejelovens § 963, stk. 3, sammenholdt med § 949, stk. 2, ophævede Højesteret landsrettens afgørelse om afvisning af tiltaltes anke.

I sagen **U 1999.1727 H** blev anklagemyndighedens anke af dom om erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning afvist, da ankemeddelelse ikke var forkyndt over for erstatningssøgende *personlig*. Sagen vedrørte en udenlandsk statsborger, der - efter at han havde været frihedsberøvet gennem en længere periode - blev frifundet for medvirken til drab på sin hustru. Byretten tilkendte ham en erstatning på 327.200 kr. Erstatningssøgende, der opholdt sig i Pakistan, var ikke tilsagt til og

ikke til stede under domsforhandlingen. Anklagemyndigheden lod ankemeddelelsen forkynde for hans beskikkede advokat. Da sager om erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning skal behandles i strafferetsplejens former, jf. retsplejelovens § 1018 f, stk. 3, skulle ankemeddelelsen forkyndes for den erstatningssøgende personlig, jf. retsplejelovens § 963, stk. 3, jf. § 947, stk. 1. Den omstændighed, at den beskikkede advokat havde accepteret, at sagen blev behandlet af byretten, selv om tilkendegivelse og stævning ikke af anklagemyndigheden var blevet forkyndt over for den erstatningssøgende i overensstemmelse med retsplejelovens § 927, jf. § 832, stk. 2, og § 840, stk. 2, kunne ikke føre til, at ankemeddelelsen lovligt kunne forkyndes for advokaten. Da anklagemyndigheden ikke havde forsøgt at forkynde ankemeddelelsen for den erstatningssøgende personlig, var anken herefter ikke iværksat rettidigt, og den blev derfor afvist.

Habilitetsspørgsmål

Sagen **U 1998.1370 H** vedrørte spørgsmålet om, hvorvidt en *revisor*, der anvendtes som ekstern bistand af politiet i en selskabstømmersag, var inhabil som bistandsyder for politiet. Under en straffesag mod tiltalte i en sag om selskabstømning havde politiet som ekstern bistand anvendt en statsautoriseret revisor, der tidligere havde skrevet artikler om overskudsselskaber og selskabstømnings i fagtidsskrifter og i en avisartikel. Der fandtes ikke at være omstændigheder, der var egnet til at vække tvivl om revisorens uafhængighed, jf. § 13, stk. 1, nr. 6, i lov om statsautoriserede revisorer. Tiltaltes påstand om, at politiet skulle nægtes tilladelse til at anvende pågældende revisor som ekstern bistand i sagen, blev derfor ikke taget til følge.

Sagen **U 1999.1837 H** vedrørte spørgsmålet om *advokatmedhjælper*s habilitet. Statsadvokaten antog i december 1998 advokat A som anklager i en ankesag mod tiltalte. Tiltaltes forsvarer gjorde gældende, at A var inhabil, fordi han i en periode fra 1988-1998 havde været partner i et advokatfirma med advokat B, der i en periode

over 8 uger i 1992 havde været forsvarer for tiltalte og derefter havde frasagt sig hvervet. Der var derfor risiko for, at der gennem A's tilknytning til det pågældende advokatkontor var tilgået ham oplysninger, som han ellers ikke ville have haft. Desuden henviste forsvareren til, at A nu havde kontorfællesskab med en advokat C, der tidligere på et udenlandsk selskabs vegne havde indgivet konkursbegæring mod et selskab, som tiltalte var medindehaver af. Da C ikke ville kunne have været beskikket som kurator for et konkursbo i tiltaltes selskabskoncern, og C derfor også ville have været inhabil som anklager i straffesagen efter retsplejelovens § 97, havde C's inhabilitet afsmittende effekt på bl.a. advokat A på grund af kontorfællesskabet. Højesteret udtalte, at en advokat, der virker som anklager i en straffesag, både må opfylde forvaltningslovens habilitetsregler, jf. retsplejelovens § 97, og må udvise en adfærd, der stemmer med god advokatskik, jf. retsplejelovens § 126. Under de foreliggende omstændigheder, herunder at A's partnerskab med B var ophørt, da han blev anmodet om at indtræde som anklager, handlede A ikke i strid med god advokatskik ved at virke som anklager. Heller ikke den omstændighed, at C måtte være afskåret fra at virke som anklager i straffesagen, kunne bevirke, at enhver advokat med kontorfællesskab med C var afskåret fra at virke som anklager i straffesagen mod tiltalte. A var derfor ikke inhabil, jf. forvaltningslovens § 3, stk. 2. Rigsadvokatens cis 6. september 1999.

Sagen **U 2000.186 H** vedrørte spørgsmålet om en *landsdommers* habilitet i erstatningssag. En landsdommer havde i marts 1987 deltaget i afgørelse, hvor landsretten stadfæstede byrettens afgørelse om varetægtsfængsling af en person i medfør af retsplejelovens § 762, stk. 1, nr., 1, som sigtet for skattesvig. I maj 1987 deltog landsdommeren i en afgørelse vedrørende beslaglæggelse hos sigtede. Statsadvokaten opgav i 1993 påtale mod sigtede, som herefter påstod sig tilkendt en meget betydelig erstatning. Anklagemyndigheden påstod frifindelse på grund af egen skyld hos den pågældende, som ved byrettens dom alene blev tilkendt en mindre erstatning. Er-

statningssøgende ankede dommen til landsretten, hvor sagen blev behandlet af en afdeling, hvor landsdommeren var retsformand. Højesteret fandt ikke, at den omstændighed, at en landsdommer tidligere havde deltaget i de nævnte afgørelser medførte, at der med rette kunne rejses tvivl om landsdommerens fuldstændige upartiskhed ved pådømmelsen af erstatningssagen, herunder spørgsmål om bortfald eller nedsættelse af erstatningen.

Sagen **U 1999.828 H** vedrørte udstrækningen af inhabilitetsreglerne til tilfælde, hvor der ikke er særlig grund til at antage, at en *dommer* ikke er fuldstændig upartisk. Under anke i en straffesag vedrørende såkaldt selskabstømning gjorde tiltalte gældende, at en af de deltagende landsdommere var inhabil som følge af, at han var medlem af Landsskatteretten. Det forhold, at en dommer er eller har været medlem af Landsskatteretten, kunne ikke i sig selv anses som en omstændighed, der var egnet til at rejse tvivl om dommerens fuldstændige upartiskhed under behandlingen af en straffesag, hvori der er rejst tiltale for forhold, der er begået for at unddrage det offentlige skat. Der var heller ikke oplyst omstændigheder vedrørende den konkrete sag, der var egnet til at rejse en sådan tvivl. Tiltaltes påstand om, at landsdommeren skulle vige sit sæde, blev derfor ikke taget til følge.

Sagen **U 2000.56 H** vedrørte ligeledes spørgsmålet, om et *revisionsfirma* eller en bestemt revisor var inhabil som bistandsyder for anklagemyndigheden. Tiltalte, der sammen med 9 andre var tiltalt for skyldnersvig i et større sagskompleks vedrørende selskabstømning, gjorde gældende, at revisionsfirmaet P som helhed eller i hvert fald statsaut. revisor R som følge af inhabilitet var afskåret fra at virke som bistandsyder for anklagemyndigheden. Tiltalte påberåbte sig bl.a., at revisorer i P havde været revisorer for sælgere af overskudsselskaber, der var blevet solgt til senere tiltalte købere, herunder i 4 tilfælde af de 225 tilfælde, der var omfattet af den foreliggende sag, og at R selv havde været deltaget et anpartsselskab, der var blevet solgt som overskudsselskab. Højesteret tiltrådte, at der ikke er grundlag for at anse

alle revisorer tilknyttet P eller specielt R for som følge af inhabilitet at være afskåret fra at yde anklagemyndigheden bostand i den foreliggende straffesag, jf. forvaltningslovens § 3, stk.1, nr. 5, sammenholdt med stk. 2, samt § 13, stk. 1, nr. 6, i lov om statsautoriserede revisorer. For så vidt angik R tiltrådte Højesteret ligesom landsretten byrettens bemærkning er om, at der ikke var grundlag for at antage, at han havde være erstatningsansvarlig over for skattemyndighederne, og at den omstændighed, at han havde valgt at betale en andel af et fremsat erstatningskrav, var uden betydning.

Aktindsigt

Højesteret har i flere sager taget stilling til spørgsmålet om aktindsigt efter retsplejelovens § 41.

Sagen **U 1999.250 H** vedrørte spørgsmålet om en tiltalt i en straffesag ("*Ribus-sagen*") havde krav på fuldstændig udskrift af retsbogen efter retsplejelovens § 41, stk. 2. Tiltalte blev i byretten idømt fængsel i 6 måneder for hærværk og overfald på tjenestemand m.v. Under behandlingen i byretten var de tiltaltes og vidnernes forklaringer blevet gengivet i retsbogen. Tiltalte ankede dommen, og under behandlingen i landsretten anmodede tiltaltes forsvarer om at få udleveret en fuldstændig udskrift af retsbogen for så vidt angår sagens behandling ved byretten. Landsretten fandt efter sagens baggrund og dens særlige omstændigheder, at det måtte befrygtes, at en fuldstændig udskrift ville blive benyttet på retsstridig måde, jf. retsplejelovens § 41, stk. 2, og tillod derfor kun udlevering af de dele af retsbogen, der indeholdt gengivelse af tiltaltes forklaringer i byretten. Højesteret gav tiltaltes forsvarer medhold i, at tiltalte skulle have udleveret en fuldstændig retsbogsudskrift.

Sagen **U 1999.1205 H** vedrørte spørgsmålet om løbende udlevering af retsbogsudskrifter fra domsforhandlingen til de tiltalte i en verserende straffesag. Ved nævningeting var der rejst tiltale mod 6 tiltalte for omfattende narkotikakriminalitet ("*Clark Olafsson-sagen*"). De tiltalte var til stede, medens de øvrige tiltalte afgav for-

klaring, men landsretten afslog med henvisning til retsplejelovens § 745 en anmodning fra forsvarerne om tilladelse til løbende at udlevere retsbogsudskrift fra domsforhandlingen til sin klient. Kære af denne afgørelse blev ikke afvist i medfør af retsplejelovens § 968, stk. 2, da kæremålet rejste spørgsmål af principiel karakter. Højesteret fandt, at lovens § 41 efter sin ordlyd må forstås således, at en sigtet eller tiltalt i en straffesag som udgangspunkt kan påberåbe sig bestemmelsen også i tiden forud for afsigelse af dom i 1. instans. Det fulgte heraf, at en anmodning fra forsvareren om tilladelse til at udlevere en retsbogsudskrift eller et i retten fremlagt dokument til sigtede eller tiltalte skal afgøres efter principperne i § 41, således at tilladelse alene kan nægtes, såfremt der foreligger omstændigheder som nævnt i § 41, stk. 2, eller særlige begrænsninger følger af andre bestemmelser i loven. § 745, stk. 1, kunne hverken direkte eller analogt finde anvendelse på det foreliggende spørgsmål, allerede fordi en retsbogsudskrift i sagen ikke kan betragtes som eller sidestilles med materiale tilvejebragt af politiet. Spørgsmålet skulle herefter afgøres efter principperne i § 41, og da der ikke var grundlag for at befrygte, at de tiltalte ville benytte retsbogsudskrifterne på retsstridig måde, blev de tiltaltes påstand om udlevering taget til følge.

Sagen **U 1999.1729 H** vedrørte spørgsmålet om hjemmelen til at træffe afgørelse om aktindsigt i dokumenter, der har været fremlagt under en straffesag. En udenlandsk statsborger blev ved Østre Landsrets dom af 22. november 1994, stadfæstet ved Højesterets dom af 15. august 1995, straffet med fængsel i 8 år for vold begået i en kroatisk krigsfangelejr. I august 1998 anmodede domfældtes forsvarer statsadvokaten om tilladelse til at udlevere kopi af en mentalerklæring og en udtalelse fra Retslægerådet, der havde været fremlagt under straffesagen, til domfældte. Statsadvokaten afslog anmodningen med henvisning til, at domfældte ikke havde anført omstændigheder, der kunne begrunde aktindsigt efter forvaltningslovens § 18, stk. 1. Denne afgørelse blev tiltrådt af Rigsadvokaten og Justitsministeriet. Forsvareren

fremSATte herefter samme anmodning over for Østre Landsret, som ligeledes afslog den, bl.a. med henvisning til, at materialet ikke fandtes i landsretten. Højesteret udtalte, at en begæring om aktindsigt i et sådant tilfælde skal rettes til anklagemyndigheden, jf. U 1995.572 H. I det omfang, den angår *fremlagte* dokumenter, skal anklagemyndighedens afgørelse træffes efter principperne i retsplejelovens § 41, stk. 1 og 2, ligesom afgørelsen i dette omfang kan indbringes for retten efter princippet i § 41, stk. 6. Anklagemyndighedens afgørelse vedrørende en begæring fra en part om aktindsigt i fremlagte dokumenter skal således ikke træffes i medfør af forvaltningslovens § 18, jf. dennes stk. 2. Højesteret tog anmodningen til følge, da der ikke var grundlag for at befrygte, at domfældte ville benytte de lægelige erklæringer på retsstridig måde. Rigsadvokaten orienterede om afgørelsen ved en cirkulæreskrivelse af 6. september 1999.

Højesterets sag nr. 309/1999 (kendelse af 30. september 1999) vedrørte spørgsmålet om udlevering af retsbog i afsluttet sag til journalister efter lov nr. 362/1999 (styrkelse af samarbejdet mellem retterne og pressen). Østre Landsret stadfæstede før lovændringen trådte i kraft en afgørelse, som landsrettens justitssekretær havde truffet om at nægte en journalist fra Nordisk Film TV adgang til en udskrift af retsbogen i den såkaldte "*Blekingegade-sag*". Retsbogen skulle efter det oplyste anvendes til et EU-støttet film- og tv-projekt. Højesteret fandt, at journalisters adgang til retsbogsudskrifter efter bestemmelsen i retsplejelovens § 41 a, stk. 4, også gælder for straffe sager, der er afsluttet før bestemmelsens ikrafttræden den 1. oktober 1999. Da alle retsmøder var afholdt for åbne døre og da der ikke forelå forhold, der gjorde det betænkeligt at udlevere udskriften, tog Højesteret journalistens påstand til følge. Rigsadvokaten har orienteret om afgørelsen i Rigsadvokaten Informerer nr. 25/1999.

Sagsomkostninger

Sagen **U 1998.727 H** vedrørte spørgsmålet om betaling af sagsomkostninger i en sag, hvor den tiltalte var blevet fundet skyldig i manddrab, men straffen bortfaldt efter straffelovens § 84, stk. 1, nr. 4, jf. stk. 2. Tiltalte blev desuden fundet skyldig i overtrædelse af våbenloven m.v. og idømt fængsel herfor i 4 måneder. Da bestemmelsen i retsplejelovens § 1008, stk. 1, også finder anvendelse, hvor den forskyldte straf bortfalder, og der ikke var grundlag for i medfør af § 1008, stk. 4, 2. punktum, at gøre undtagelse herfra, stadfæstede Højesteret landsrettens afgørelsen, hvorefter tiltalte skulle betale sagens omkostninger.

Sagen **U 1999.1835 H** vedrørte bl.a. spørgsmålet om betaling af sagsomkostninger i en sag, hvor den tiltalte var blevet delvis frifundet. Tiltalte blev under en nævningesag tiltalt for manddrab. Han nægtede sig skyldig, men blev i overensstemmelse med sin erkendelse fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 246 og idømt fængsel i 6 år og pålagt at betale samtlige sagens omkostninger. Hans beskikkede forsvarer fandt, at der skulle ske en omkostningsfordeling mellem tiltalte og det offentlige, da det var urimeligt, at tiltalte skulle betale samtlige sagsomkostninger, når domsresultatet svarede til, hvad han havde kunnet erkende. Da undersøgelsen og tiltalen mod T havde været rettet mod de forhold, for hvilket han var blevet dømt, fandt Højesteret ikke grundlag for i medfør af retsplejelovens § 1008, stk. 2, at gøre undtagelse fra reglen i § 1008, stk. 1.

Udvisning

Sagen **U 1999.1591 H** vedrørte spørgsmålet om ophævelse af bestemmelse om udvisning i dom om fængsel i 8 år for vold begået i krigsfangelejr. En udlænding blev ved Højesterets dom af 15. august 1995 (U 1995.838 H) for vold, herunder to tilfælde af vold med døden til følge, begået over for medfanger i en kroatisk krigsfangelejr idømt fængsel i 8 år og udvist for bestandig. Domfældte, der var bosnisk muslim og selv krigsfange, var »ordensholder« i lejren. Han var sammen med sin hustru, der var bosnisk kroat, og parrets to børn, der da var 5 og 3 år, kommet til Danmark i

januar 1994, og han var blevet fængslet i februar 1994. Højesteret fandt efter karakteren af de begåede forhold, at stærke retshåndhævelsessyn fortsat talte for udvisning. Den omstændighed, at hustruen og børnene nu havde fået opholdstilladelse og som forventeligt var blevet mere integreret i det danske samfund, fandtes ikke at indebære en så væsentlig ændring i domfældtes forhold, at der var grundlag for at ophæve bestemmelsen om udvisning. En udvisning kunne ikke anses for stridende mod Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8. Udlændingestyrelsen og Flygtningenævnet havde fastslået, at domfældte var omfattet af den beskyttelse mod udsendelse, der fulgte af udlændingelovens § 31. På denne baggrund kunne hverken udlændingelovens § 26, stk. 1, nr. 5 (i den hidtidige affattelse), eller Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 3 føre til, at bestemmelsen om udvisning burde ophæves. Bestemmelsen blev herefter opretholdt.

Ny lovgivning og Meddelelser fra Rigsadvokaten

Ny lovgivning

I 1998 og 1999 er der gennemført en række love vedrørende strafferet og straffeprocess, der har haft betydning for politiet og anklagemyndigheden.

For **straffelovens** vedkommende er der sket ændringer ved tre love.

Lov nr. 473 af 1. juli 1998 indeholdt en ny regel (straffelovens § 125 a) om menneskesmugling under særlig skærpende omstændigheder. Ved lov nr. 141 af 17. marts 1999, der vedrørte prostitution, blev der endvidere indsat en ny bestemmelse i straffelovens § 223 a, hvorefter kunder til prostituerede under 18 år kan straffes.

Ved lov nr. 403 af 26. juni 1998, hvis hovedformål var en revision af psykiatriloven, blev der indsat en bestemmelse i straffelovens § 73 a, hvorefter der administrativt kan fastsættes nærmere regler om udgang m.v. til personer med behandlingsdomme, jf. straffelovens § 68 og § 69. Denne lov indeholdt også nye regler i retsplejeloven, der gav mulighed for at fastsætte administrative regler om udgang til personer, der er varetægtsfængslet i surrogat, og personer indlagt til mentalundersøgelse.

Retsplejeloven er i årene 1998 og 1999 ændret ved i alt 6 love, hvoraf dog kun tre vedrører politiets og anklagemyndighedens område.

Domstolsreformen, der blev gennemført bl.a. ved lov nr. 402 af 26. juni 1998, ophævede den tidligere bestemmelse i retsplejelovens § 49, hvorefter private kunne indgive klage over en dommers optræden til rigsadvokaten, der herefter indbragte sagen for Den Særlige Klageret. Disse klager indgives nu direkte til klageretten.

Af særlig betydning for politiet og anklagemyndigheden er lov nr. 229 af 21. april 1999, der indeholder meget omfattende ændringer med hensyn til en række straffeprocessuelle tvangsindgreb. Loven fastsatte bl.a. nye regler om beslaglæggelse, fotoforevisning, konfrontation, efterlysning og observation.

Endvidere har de nye regler om styrkelse af samarbejdet mellem retterne og pressen, der blev gennemført ved lov nr. 362 af 2. juni 1999, betydning på det straffeprocessuelle område.

Der er også i 1998 og 1999 gennemført ændringer af **færdselsloven**. De vigtigste ændringer er følgende:

Ved lov nr. 73 af 4. februar 1998 blev det strafbart at føre motordrevet køretøj med en promille over 0,50. Endvidere skete der ved lov nr. 187 af 30. marts 1999 ændringer af bl.a. færdselslovens bestemmelser om hastighed, vægt og brug af hastighedsbegrænsere begået under kørsel med "tunge køretøjer".

Disse lovændringer har bl.a. givet anledning til udsendelse af Rigsadvokatmeddelelse nr. 6/1998 om ændringer af færdselsloven samt til orientering af politiet og anklagemyndigheden ved Rigsadvokaten Informerer nr. 8/1998, nr. 16/1998, nr. 11/1999 og nr. 20/1999.

Herudover har især ændringen af **udlændingeloven** ved lov nr. 473 af 1. juli 1998, der medførte omfattende ændringer i reglerne om udvisning, haft en stor betydning i straffesager vedrørende udlændinge. Lovændringen har givet anledning til udsendelse af Rigsadvokatmeddelelse nr. 10/1998 om behandlingen af sager, hvor der er spørgsmål om udvisning samt til en række Rigsadvokaten Informerer. Der henvises herom til afsnittet om højesteretssager i 1998 og 1999.

Meddelelser fra Rigsadvokaten

Rigsadvokaturen har i årene 1998 og 1999 udsendt i alt 18 Rigsadvokatmeddelelser: Meddelelse nr. 1/1998. Erstatning i henhold til retsplejelovens kapitel 93 a.

Meddelelse nr. 2/1998. Anvendelse af Rigspolitechefens identifikationshunde som led i efterforskningen.

Meddelelse nr. 3/1998. Behandlingen af straffesager efter udlændingelovens § 59 a om transportørers pligt til ikke at medtage passagerer uden rejselegitimation og visum til Danmark.

Meddelelse nr. 4/1998. Visiteringsordning for EU-svigssager.

Meddelelse nr. 5/1998. Behandlingen af straffesager mod sundhedspersonale (læger, sygeplejersker m.v.)

Meddelelse nr. 6/1998. Ændringer af færdselsloven.

Meddelelse nr. 7/1998. Behandlingen af sager mod unge lovovertrædere.

Meddelelse nr. 8/1998. Aktindsigt i verserende sager, hvor sigtede/tiltalte ikke er eller vil blive repræsenteret af en forsvarer.

Meddelelse nr. 9/1998. Behandlingen af miljøstraffesager.

Meddelelse nr. 10/1998. Behandlingen af sager mod udlændinge, hvor der er spørgsmål om udvisning.

Meddelelse nr. 11/1998. Behandlingen af sager, hvor sigtede gøres bekendt med muligheden for strafnedsættelse som følge af forklaringer om medgerningsmænd.

Meddelelse nr. 12/1998. Indberetningsordning vedrørende afgørelser om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention samt domme med vurdering af sagsbehandlingstiden.

Meddelelse nr. 13/1998. Fastsættelse af bøde i straffesager mod chauffører, som arbejder for en vognmand, der har hjemsted i udlandet.

Meddelelse nr. 1/1999. Erstatning i henhold til retsplejelovens kapitel 93 a.

Meddelelse nr. 2/1999. Behandlingen af straffesager mod personer ansat i politiet og anklagemyndigheden.

Meddelelse nr. 3/1999. Vejledning om statsadvokaternes tilsyn med politimestrenes (Politidirektørens) behandling af straffesager.

Meddelelse nr. 4/1999. Sager om overtrædelse af markedsføringsloven.

Meddelelse nr. 5/1999. Valg af ansvarssubjekt i sager om virksomhedsansvar.

Herudover er der givet orientering til politiet og anklagemyndigheden om behandlingen af forskellige typer sager, Højesteretsafgørelser m.v. ved i alt 18 **Rigsadvokaten Informerer** i 1998 og ved 28 Rigsadvokaten Informerer i 1999.

Rigsadvokaturens deltagelse i internationale aktiviteter

Rigsadvokaturen har i beretningsårene deltaget i en lang række aktiviteter i såvel nordiske som internationale samarbejdsfora m.v. Dette arbejde har i de senere år haft et stigende omfang og inddrager en betydelig del af medarbejderne. Nedenfor bringes en oversigt over disse aktiviteter.

De nordiske Rigsadvokatmøder

De nordiske rigsadvokater har i en længere årrække afholdt jævnlige møder. Denne mødevirksomhed omfatter en bred vifte af spørgsmål, herunder gensidig orientering om retstilstanden i de enkelte lande og drøftelse af aktuelle spørgsmål af fælles interesse. Der afholdes ét ordinært møde årligt. Mødet i 1999 blev afholdt i Grønland bl.a. med henblik på at give deltagerne lejlighed til at danne sig et indtryk af det grønlandske retsvæsen.

Samarbejdet mellem Rigsadvokaterne i Østersølandene

På initiativ af Task-Force on Organized Crime in the Baltic Sea Region er der taget initiativ til en møderække mellem østersølandenes rigsadvokater. Formålet er at skabe grundlag for en styrkelse af det retlige samarbejde mellem landene i regionen. Første møde blev afholdt i april 1997.

Der tilstræbes afholdt ét årligt møde. Rigsadvokaterne har nedsat flere arbejdsgrupper vedrørende det praktiske samarbejde, herunder en gruppe vedrørende gensidig retshjælp og en gruppe under dansk formandsskab til behandling af spørgsmål vedrørende en styrkelse af samarbejdet i sager om miljøkriminalitet.

Den Europæiske Union (EU)

I afsnit VI i Traktaten om Den Europæiske Union findes bestemmelser om politisamarbejde og retligt samarbejde i kriminalsager. Unionen har som mål at give borgerne et højt tryghedsniveau i et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed gennem udformning af fælles handling mellem medlemsstaterne inden for politisamarbejde og retligt samarbejde i kriminalsager og gennem forebyggelse og bekæmpelse af racisme og fremmedhad.

Dette mål skal nås både ved at forebygge og bekæmpe organiseret og anden kriminalitet, især terrorisme, menneskehandel og overgreb mod børn, ulovlig narkotikahandel og ulovlig våbenhandel, korruption og svig, gennem:

- tættere samarbejde mellem medlemsstaternes politi, toldmyndigheder og andre kompetente myndigheder, både direkte og gennem Den Europæiske Politienhed (Europol)
- tættere samarbejde mellem medlemsstaternes retlige og andre kompetente myndigheder
- om nødvendigt indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes strafferetlige regler.

De retlige instrumenter i samarbejdet er fastlagt i medfør af artikel 34 og indebærer, at Ministerrådet kan fastlægge fælles holdninger, vedtage rammeafgørelser og andre afgørelser og lade udarbejde og anbefale vedtagelse af konventioner.

Koordineringen af samarbejdet sker i det såkaldte artikel 36-udvalg, der består af højtstående embedsmænd fra EU-landenes justits- og indenrigsministerier, der gennem COREPER (udvalg bestående af medlemsstaternes faste repræsentanter ved EU) forbereder arbejdet i Ministerrådet.

Under artikel 36-udvalget sker arbejdet med de konkrete tekster til rammeafgørelser, konventioner m.v. samt med andre spørgsmål af betydning for samarbejdet i et antal arbejdsgrupper. Rigsadvokaturen er repræsenteret i følgende arbejdsgrupper:

1. *Strafferetsgruppen*. Gruppen, der i almindelighed afholder et månedligt møde, har tidligere navnlig arbejdet med udarbejdelse af udkast til protokoller og forklarende rapport til svigskonventionen samt med udkast til fælles aktion om bestikelse m.v. i den private sektor. Senest har gruppen bl.a. arbejdet med et udkast til et retligt instrument mod pengefalsk med henblik på beskyttelse af EUROEN og med et dansk forslag til et retligt instrument vedrørende bekæmpelse af alvorlig miljøkriminalitet.

Herudover arbejdes der med et forslag til rammeafgørelse om bedrageri og falskning ved brug af ikke-kontante betalingsmidler.

2. *Arbejdsgruppen vedrørende Gensidig Retshjælp i Straffesager*, der i almindelighed afholder et månedligt møde, arbejder fortsat navnlig med et udkast til en konvention om gensidig retshjælp som supplement til Europarådskonventionen fra 1959 om gensidig retshjælp i straffesager.

3. *Den Tværfaglige Gruppe vedrørende organiseret Kriminalitet*. Gruppen behandler forskellige mere overordnede spørgsmål om bekæmpelse af organiseret kriminalitet. Der afholdes som oftest to møder om måneden.

Herudover deltager rigsadvokaturen i følgende samarbejdsfora, der har relation til samarbejdet i EU:

4. *Det Retlige Netværk*. Netværket har til formål at skabe faste kontaktpunkter mellem de retshåndhævende myndigheder til forbedring af det retlige samarbejde mellem myndighederne. Rigsadvokaturen er et af de danske kontaktpunkter. Arbejdet påbegyndtes i 1998. Der afholdes et par årlige møder. Navnlig opbygningen af forskellige informationssystemer indeholdende generelle forskrifter har indtil nu været resultatet af Netværkets arbejde.

5. *Eurojustice*. Projektet er iværksat på initiativ af det hollandske justitsministerium og den hollandske anklagemyndighed og er et samarbejde mellem de centrale

anklagemyndigheder i EU. Der har været afholdt en konference i Noordwijk, Holland i juni 1998 og i Rouen i Frankrig i efteråret 1999.

6. *Møderækken mellem højesteretspræsidenter og rigsadvokater for medlemslandene.* Der afholdes møde hvert andet år.

Europarådet

Europarådet i Strasbourg har siden oprettelsen i 1949 navnlig beskæftiget sig med de ikke-økonomiske aspekter af europæisk integration og har bl.a. foreslået udarbejdelsen af de konventioner på det strafferetlige område, som i dag danner grundlag for en væsentlig del af det europæiske samarbejde om gensidig retshjælp i straffesager, udlevering og lignende spørgsmål vedrørende det praktiske samarbejde i forbindelse med behandlingen af straffesager. Som nævnt ovenfor er der nu mellem EU-landene iværksat et mere intensivt samarbejde om en del af de samme spørgsmål.

Rigsadvokaturen deltager for tiden i følgende aktiviteter:

1. *European Committee on Crime problems (CDPC).* Der er tale om styringskomitéen på området, som behandler generelle spørgsmål om strafferet og straffeprocess. Komiteen mødet en gang årligt.

2. *Expert Committee on the Role of the Public prosecution in the Criminal Justice System (PC-PR).* Ekspertkomitéen har udarbejdet udkast til en rekommandation om anklagemyndighedens rolle i forhold til bl.a. politi, domstole og regeringen. Arbejdet, der har indebåret to årlige møder, er nu afsluttet.

3. *Expert Committee on the Protection of Children Against Sexual Exploitation (PC-SE).* Ekspertkomiteen skal overveje nye initiativer med henblik på bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn, børnepornografi og børneprostitution samt handel med børn.

Octopusprogrammet

Danmark deltager sammen med de andre EU-medlemsstater i "The Octopus II Programme", der er et samarbejde mellem EU-Kommissionen og Europarådet i kampen mod korruption og organiseret kriminalitet i de 16 øst- og centraleuropæiske lande, der er i overgangsfasen - de såkaldte "States in Transition" - her kaldet Octopus-landene.

Programmet er en videreførelse af Octopus Programmet, der blev afviklet i 1996-1998 og mandede ud i afgivelsen af en rapport til hver enkelt af de 16 landes regeringer. Rapporterne indeholder anbefalinger og retningslinier for handleplaner.

Octopus II Programmet har til formål at styrke mulighederne for at bekæmpe korruption og organiseret kriminalitet i Octopus-landene, herunder ved fastlæggelse af en policy på området og ved nationalt og internationalt samarbejde. Programmet har endvidere til formål at hjælpe de 10 ansøgende lande med at implementere Den Europæiske Unions Acquis samt relevante instrumenter fra Europarådet.

Programmet består af en kombination af seminarer og studiebesøg med henblik på drøftelse af forskellige temaer.

Rigsadvokaturen har indtil videre bidraget med deltagelse på to seminarer samt ved afholdelse af et studiebesøg i Danmark af en uges varighed med emnet "investigative methods used in the fight against corruption and organised crime and the legal conditions for their use".

Studiebesøget havde en uges varighed med deltagelse af 12 eksperter fra 4 forskellige lande.

De Forenede Nationer (FN)

Commission on Crime Prevention and Criminal Justice. Kommissionen behandler generelle spørgsmål om strafferet og straffeprocess. Der afholdes ét årligt møde i Wien. Danmark har observatørstatus.

Endvidere har rigsadvokaturen deltaget i møder i den gruppe, der i FN-regi udarbejder udkast til en konvention om bekæmpelse af organiseret kriminalitet m.v.

International Association of Prosecutors (IAP)

I Anklagemyndighedens Årsberetning for 1997 findes en nærmere beskrivelse af IAP, - herunder om organisationens formål og hidtidige arbejde.

IAP's 3. årskonference blev afholdt i dagene 1.-5. september 1998 i Dublin, Irland. Ca. 275 medlemmer fra 60 forskellige lande deltog. Hovedemnet for konferencen var "Forbrydelser mod børn". Det blev besluttet at nedsætte en række arbejdsgrupper, som i perioden indtil næste konference skulle beskæftige sig med forskellige anklage- og efterforskningsmæssige aspekter i forbindelse med kriminalitet begået mod børn. Danmark har deltaget aktivt i udarbejdelsen af et sæt retningslinier for behandlingen af sager vedrørende børn. Retningslinierne er udarbejdet i samarbejde med ICCLR - International Center for Criminal Law Reform and Criminal Justice Policy.

IAP har endvidere haft observatørstatus i Europarådets "Committee of Experts on the Role of the Public Prosecution in the Criminal Justice System".

IAP's 4. årskonference blev afholdt i dagene 5.-10. september 1999 i Beijing, Kina. Økonomisk kriminalitet, herunder især bedrageri og korruption var hovedemnet for konferencen. I konferencen deltog mere end 300 anklagere fra 85 lande.

På konferencen blev ligeledes præsenteret IAP's "Standards of Professional Responsibility and Statement of the Essential Duties and Rights of Prosecutors (the Standards)". Disse standarder er en vigtig tilkendegivelse om IAP's ønske og vilje om at bidrage til at højne det grundlag på hvilket anklagemyndigheden arbejder, at sikre legalitetsprincippet og respekten for menneskerettighederne.

På konferencen blev ligeledes præsenteret IAP's Directory of Prosecution Services. Oversigten indeholder nyttige oplysninger om opbygningen af anklagemyndigheden i en række af medlemslandene samt regler om gensidig bistand i straffesager.

Den irske rigsadvokat Eamon Barnes trak sig tilbage som præsident. Som ny præsident blev på konferencen valgt Nicolas Cowdery, Director of Public Prosecutions i New South Wales, Australia. Rigsadvokat Henning Fode blev valgt som én af organisationens vicepræsidenter.

Bilateralt internationalt samarbejde

Rigsadvokaturen modtager jævnligt besøg fra institutioner i andre lande, der er interesserede i at høre nærmere om den danske anklagemyndigheds opbygning og funktion. I beretningsårene modtog Rigsadvokaten besøg af blandt andet Rigsadvokaterne i Burundi, Albanien og Vietnam, anklagemyndigheden i Uganda, Public prosecution System Study Group, Irland, en strafferetsgruppe fra Nepal samt repræsentanter fra retsvæsenet i Litauen.

Øvrige internationale spørgsmål

Rigsadvokaturen bistår i vidt omfang Justitsministeriet med behandlingen af forespørgsler fra og afrapporteringer til internationale organisationer om spørgsmål, der vedrører anklagemyndighedens område. Repræsentanter fra anklagemyndigheden deltager i øvrigt ofte i internationale seminarer og konferencer arrangeret af internationale organisationer og andre staters myndigheder.

Nogle problemstillinger vedrørende behandlingen af skattekontrollovssager

Af kommitteret Ole Stigel

Indholdsfortegnelse

	Side:
1. Indledning	79
2. Skattemyndighedernes kontrolbeføjelser og oplysningsmidler	80
3. Regelsættet i hovedtræk for den politimæssige efterforskning	82
3.1. Indsamling af oplysninger	83
3.2. Udspørgenog afhøringer	84
4. Problemstillingen	85
4.1. Den generelle problemstilling	85
4.2. Specifikke problemstillinger	85
5. En skattestraffesags gang	86
5.1. Administrativ behandling	86
5.2. Retlig behandling	88
6. Administrative forskrifter for sagsbehandlingen	88
7. Tilkendegivelse fra Rigsadvokaten	91
8. Betænkning nr. 1039/1985 om tvangsindgreb udenfor strafferechtsplejen	93
9. Tilkendegivelse fra Folketingets Ombudsmand	94
10. Redegørelse af 4. december 1996 fra Skatteretsrådet	95
11. Retsafgørelser	96
12. Forholdet til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention	100
13. Lovgivningsmæssige tiltag	103
14. Sammenfatning vedrørende de foreliggende problemstillinger	107
15. Konklusioner og forslag til løsning af nogle problemer omkring sagsbehandlingen	109
1. Afslutning	118

1. Indledning

De myndigheder, som har til opgave at administrere og håndhæve særlovgivningen, har et stort behov for oplysninger fra borgernes side. I en række særlove er det pålagt borgerne pligt til af egen drift eller efter anmodning at afgive oplysninger til de myndigheder, som administrerer den pågældende særlovgivning. Ikke opfyldelse af en oplysningspligt er ofte strafsanktioneret¹, og ofte er der i særlovgivningen hjemmel til, at myndighederne som led i deres kontrollerende virksomhed kan anvende indgreb, som i realiteten må betegnes som tvangsindgreb.

Den adgang, særmyndighederne har til at skaffe sig oplysninger, er i retssikkerhedsmæssig henseende forskellig fra den, som de retsforfølgende myndigheder efter retsplejeloven har, når det kommer på tale at iværksætte en strafferetlig forfølgning mod nogen for overtrædelse af straffeloven eller særlovgivningen.

Den forskel, der er på de to regelsæt, har i de senere år pådraget sig en stedse større opmærksomhed. Spørgsmålet om større retssikkerhed har navnlig været rejst

¹ Se således miljøbeskyttelseslovens § 21, § 71 og § 72, der i et nærmere angivet omfang pålægger ejere, brugere m.v. underretningspligt til miljømyndighederne om forureningsforhold m.v. Underretningspligten er strafsanktioneret, jf. miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 1, nr. 6. Om anmeldelsespraksis for simpelt uagtsomme overtrædelser af miljøbeskyttelsesloven, når underretningspligten i henhold til miljøbeskyttelseslovens § 71, stk. 1 er opfyldt, se Kommenteret Miljøbeskyttelseslov, s. 643 f. Særligt vedrørende miljøbeskyttelseslovens § 72, se Peter Pagh i U 2000B, s. 53 ff (især s. 58). Se eksempelvis også konkurrencelovens § 17, hvorefter Konkurrencerådet kan afkræve virksomheder alle oplysninger, herunder regnskaber, som skønnes nødvendige for rådets virksomhed. Efter konkurrencelovens § 22 kan bestemmelsen håndhæves ved pålæg af administrative dagbøder, og afgivelse af urigtige oplysninger samt undladelse af at give oplysninger er strafbelagt, jf. lovens § 23, stk. 1, nr. 5 og 6. Se eksempelvis også fiskerilovens §§ 117 - 119 om kontrolmyndighedens beføjelser og adgang til at indhente oplysninger hos fartøjsførere m.fl. Oplysningspligten er strafsanktioneret, jf. fiskerilovens § 130, stk. 1, nr. 1. Se i øvrigt nærmere om strafsanktionerede oplysningspligter som led i administrativ kontrol Jon Fridrik Kjølbro i EU-ret og Menneskeret 1999, s. 138 f.

i forbindelse med behandlingen af skattesager². I denne artikel vil nogle problemstillinger, især af retssikkerhedsmæssig karakter, omkring behandlingen af skattekontrollovssager søgt blive belyst. Flere af de problemer, der opstår ved behandlingen af disse sager, er af mere generel karakter. Derfor er problemstillingen i vidt omfang den samme i andre særlovssager.

2. Skattemyndighedernes kontrolbeføjelser og oplysningsmidler

Efter skattekontrollovens § 1 skal enhver, der er skattepligtig her til landet, overfor skattemyndighederne årligt selvangive sin indkomst og formue. Ikke rettidig indsendelse medfører efter § 5, stk. 1, et skattetillæg, og efter § 5, stk. 2, kan fremtvignelse af en selvangivelse ske ved pålæg af administrative dagbøder.

Skattekontrollovens afsnit II (§ 6 - § 12) indeholder nærmere bestemmelser om erhvervsdrivendes, forsikringsselskabers, bankers, offentlige myndigheders og andres pligt til at meddele skattemyndighederne oplysninger til brug for skatteligningen. Af regelsættet i skattekontrollovens afsnit II fremgår det blandt andet således:

Enhver erhvervsdrivende, der fører regnskab, har efter § 6, stk. 1 - hvad enten den pågældende i følge lovgivningen er regnskabspligtig eller ej - pligt til på begæring af en skattemyndighed til denne at indsende sit regnskabsmateriale med bilag for såvel tidligere som for det løbende regnskabsår og andre dokumenter, der kan

² Af tidsskriftsartikler om emnet kan nævnes: Jens Møller i Lov og Ret 1994, s. 14-17: Hvorfor gælder retsplejeloven ikke for skattevæsenet, N. Mou Jakobsen i Revision & Regnskabsvæsen 1995, s. 7-8: Retssikkerhed i skatteretten, Erik Overgaard i Revision & Regnskabsvæsen 1995, s. 9-14: Efterforskning uden retskendelse i skatte- og afgiftssager, Ole Bjørn i Revision & Regnskabsvæsen 1995, s. 15-20: Borgernes retsbeskyttelse i det skatteretlige klagesystem, Hanne Østergaard i Lov og Ret 1999, s. 11-14: Skatteydernes retssikkerhed krænkes, Morten Eriksen i Lov og Rett 1995, s. 168-187: Om forholdet mellem stat og borger - noen bemærkninger til "selvinkrimineringsforbudet" i straffesaker, Lars Bo Langsted i N.T.f.K. 1998, s. 308-324: Selvinkriminering og oplysningspligter og i Lov og Ret 1999, s. 5-8: Sandfærdige oplysninger og straffri løgne, Michael Juul Eriksen i Juristen 1999, s. 14-23: Retsplejeloven og skattekontrolloven og Jon Fridrik Kjølbro i EU-ret & Menneskeret 1999, s. 131 - 143: Om selvinkriminering og strafsanktionerede oplysningspligter.

have betydning for skatteligningen, herunder for afgørelsen af skattepligt her til landet.

Den samme pligt, som er nævnt i stk. 1, påhviler enhver juridisk person, hvad enten den er erhvervsdrivende eller ej, jf. § 6, stk. 2.

§ 6, stk. 3, foreskriver, at såfremt regnskabsmaterialet m.v. beror hos tredjemand, skal denne, selv om den pågældende har tilbageholdsret herover, efter anmodning udlevere materialet til skattemyndigheden.

Skattemyndighederne har efter § 6, stk. 4 - hvis det skønnes nødvendigt - til enhver tid uden retskendelse adgang til hos de i stk. 1 og 2 nævnte personkredse på stedet at gennemgå deres regnskabsmateriale med bilag og andre dokumenter, der kan have betydning for skatteligningen, og foretage opgørelse af kassebeholdning og lignende. Efter samme regler har skattemyndighederne adgang til hos erhvervsdrivende at foretage opgørelse og vurdering af lagerbeholdninger, besætning, inventar, maskiner og andet driftsmateriale. Ejeren og de hos denne ansatte skal yde skattemyndighederne fornøden vejledning og hjælpe kontrollen.

I det omfang de nævnte regnskabsoplysninger m.v. er registreret elektronisk, omfatter myndighedernes adgang til disse oplysninger også en elektronisk adgang hertil, jf. § 6, stk. 5.

I § 6, stk. 7, er det foreskrevet, at politiet skal yde skattemyndighederne bistand til gennemførelsen af kontrollen efter stk. 4.

I skattekontrollovens §§ 8B-H er der en række bestemmelser, der pålægger tredjemand, herunder forsikringselskaber og pengeinstitutter, en særlig oplysningspligt overfor skattemyndighederne.

Ikke efterkommelse af forpligtelserne efter § 6, stk. 1 - 3, og §§ 8B-H er strafbelagt, jf. § 14, stk. 2, ligesom der under nærmere angivne betingelser er adgang til at

fremtvinge materialet indsendt ved administrativt pålæg af daglig bøde, jf. § 9, stk. 1.

Skattemyndighederne er således tillagt kontrolbeføjelser og oplysningsmidler, som i retssikkerhedsmæssig henseende adskiller sig væsentligt fra de regelsæt, der gælder for politiet og anklagemyndigheden ved en politimæssig efterforskning, jf. herom nedenfor under punkt 3. Det bør dog i denne forbindelse erindres, at skattekontrollovens § 19, stk. 1, indeholder en bestemmelse om, at retsplejelovens § 752, stk. 1, finder anvendelse i sager om overtrædelse af skattekontrollovens §§ 13 - 18, der behandles administrativt, jf. herved det nedenfor under punkt 13.2. anførte.

I afsnit III (§§ 13-23A) i skattekontrolloven findes de bestemmelser, som kriminaliserer de forskellige former for skatteunddragelse. Efter § 22 skal politiet yde skattemyndighederne bistand efter regler, der fastsættes efter forhandling mellem skatteministeren og justitsministeren. Sådanne regler er ikke udformet. Bestemmelsen fik sin nuværende udformning ved lov nr. 539 af 17. december 1971. Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at politimæssig bistand efter bestemmelsen forudsætter, at skattemyndighederne har en formodning om, at der foreligger strafbart forhold. Om, hvorvidt skattemyndighederne - når politiet er anmodet om at yde bistand - fortsat kan indhente kontroloplysninger i henhold til afsnit II i skattekontrolloven, er et ikke ganske afklaret spørgsmål³.

3. Regelsættet i hovedtræk for den politimæssige efterforskning

³ Spørgsmålet er omtalt af Michael Hjorth og Søren Vilhelmsen i den kommenterede skattekontrollov (1984), s. 202. Forfatterne antager, at skattemyndighederne selvstændigt kan indhente kontroloplysninger bl.a. på grundlag af bestemmelserne i afsnit II i skattekontrolloven jævnsides med, at politiet - når det yder skattemyndighederne bistand - foretager undersøgelser efter retsplejelovens regelsæt. Se hertil det under punkt 15.6. anførte.

Efter retsplejelovens § 742, stk. 2 iværksætter politiet efter anmeldelse eller af egen drift efterforskning, når der er rimelig formodning om, at et strafbart forhold, som forfølges af det offentlige, er begået.

I skattekontrollovssager er det hovedreglen, at politiet først iværksætter efterforskning, når der foreligger en anmeldelse fra skattemyndighederne. Det kan dog forekomme, at politiet - typisk i forbindelse med efterforskningen af større økonomiske sager - får mistanke om, at der tillige foreligger overtrædelse af skattelovgivningen, hvorfor der kan være anledning til, at politiet af egen drift iværksætter en efterforskning til afklaring af spørgsmålet om, hvorvidt betingelserne for at pålægge straf efter skattekontrolloven eller efter anden skattelovgivning, er til stede.

Formålet med efterforskningen er beskrevet i retsplejelovens § 743: efterforskningen skal klarlægge, om betingelserne for at pålægge straf eller anden strafferetlig retsfølge er til stede. Og efterforskningen skal tilvejebringe oplysninger til brug for sagens afgørelse samt forberede sagens behandling ved retten.

Efterforskningen består først og fremmest i indsamling af (skriftlige) oplysninger samt i udspørgen og afhøring af mistænkte eller sigtede eller af vidner.

3.1. Indsamling af oplysninger

I forbindelse med skattemyndighedernes overgivelse af sagen til politiet vil der medfølge en række bilag af betydning for skattestraffesagen. Almindeligvis vil politiet under efterforskningen rekvirere yderligere materiale, blandt andet fra skattemyndighederne. Der kan i bestræbelserne for at få sagen tilstrækkeligt belyst være behov for, at der foretages ransagninger og beslaglæggelser, som selvsagt må ske under iagttagelse af retsplejelovens bestemmelser (kap. 73 og 74). For pålæg overfor personer om fremlæggelse af dokumenter (edition) gælder regelsættet i § 804.

Ransagning og beslaglæggelse kan rette sig imod såvel mistænkte som ikke mistænkte personer. Et pålæg om edition kan kun anvendes overfor ikke mistænkte

personer. Ordet "person" i § 804 omfatter ifølge forarbejderne til bestemmelsen både fysiske og juridiske personer, herunder offentlige myndigheder. Om kompetencen til at træffe afgørelse om indgrebenes foretagelse gælder, at det som udgangspunkt er retten, som ved kendelse træffer afgørelsen.

De ovennævnte straffeprocessuelle indgreb vil typisk blive iværksat med henblik på sikring af bevismidler i form af foreliggende dokumenter, kontrakter, regnskaber, mødereferater, korrespondance, notater m.v. Indgrebene er med hensyn til en række dokumenter i et vist omfang underkastet begrænsninger, som følger af reglerne om vidneudelukkelse og vidnefritagelse.

3.2. Udspørgen og afhøringer

Efter retsplejelovens § 750 kan politiet foretage afhøringer, men kan ikke pålægge nogen at afgive forklaring. Politiet har i følge § 752, stk. 1, ved afhøring af en sigtet pligt til at gøre denne bekendt med sigtelsen og med, at han ikke er forpligtet til at udtale sig.

Det væsentligste indhold skal efter § 751 tilføres politirapporterne, og der skal gives de afhørte mulighed for at gøre sig bekendt med gengivelsen af forklaringen. Den afhørte har således krav på at kunne gennemlæse eller få oplæst den renskrevne rapport. En rapportkopi udleveres ikke til den afhørte.

Regelsættet i § 751 gælder alle afhøringer, hvad enten den afhørte er mistænkt, sigtet eller vidne. Der er for alle afhøringer forbud mod stillelse af kaptiøse spørgsmål (§ 752, stk. 3) og utilbørlige spørgsmål (§ 754, stk. 2, jf. § 182, stk. 2). I forbindelse med afhøringer af ikke sigtede personer gælder, at politiet skal vejlede den afhørte om eventuelle vidneudelukkelses- eller vidnefritagelsesgrunde, jf. § 753, stk. 1, jf. § 173, stk. 1, jf. bestemmelserne i §§ 169 - 172. Dette regelsæt skal blandt andet sikre, at der ikke sker selvinkriminering.

Bistår en repræsentant fra skattemyndighederne politiet i forbindelse med afhøringer, er det vedkommende polititjenestemand, som forestår afhøringerne⁴.

4. Problemstillingen

4.1. Den generelle problemstilling

Den forskel, som der er mellem de under pkt. 2 og 3 gængs to regelsæt, vil som anført i Redegørelse ⁵ fra Skatteministeriets Retssikkerhedsudvalg (nu Skatteretsrådet), side 126: "*ofte bringe skattemyndighederne i et dilemma. Skal myndighederne, når det i forbindelse med ligningen viser sig, at skatteyderen sandsynligvis har begået et strafbart forhold, anvende de straffeprocessuelle regler med den virkning, at det ligningsmæssige arbejde besværliggøres eller i visse tilfælde umuliggøres? Eller kan myndighederne fortsat vælge at anvende de skattemæssige kontrolbeføjelser med den virkning, at skatteyderen mister nogle retsgarantier?*".

4.2. Specifikke problemstillinger

Den generelle problemstilling er udtryk for den afvejning af krydsende hensyn på den ene side til individets retssikkerhed og på den anden side til ressourceforbrug og effektivitet, som må foretages ved næsten al håndhævelse af lovgivningen.

En stillingtagen til det generelle spørgsmål (dilemmaet), som Skatteretsrådet har lanceret, kræver, at nogle mere specifikke spørgsmål, som skattesager afstedkommer, fremdrages og søges belyst. Som eksempler på sådanne specifikke problemer kan nævnes:

⁴ Michael Juul Eriksen anfører i J.1999, s. 16 f, at det nogle gange sker, at afhøringen foretages af skattemyndighedernes repræsentant. Har dette været tilfældet, er der tale om en ikke korrekt fremgangsmåde.

⁵ Redegørelsen er nærmere omtalt nedenfor under pkt. 10.

1. Hvornår skal skatteyderen gøres bekendt med, at skattemyndighederne overvejer at indlede en sag med henblik på at gøre strafansvar gældende?

2. Er der en tidsmæssig grænse for skattemyndighedernes adgang til at anvende de kontrolbeføjelser og oplysningsmidler, som skattekontrollovens afsnit II anviser?

3. Og - hvis en tidsmæssig grænselinie kan drages - er den da den samme i relation til henholdsvis skatteyderen og til tredjemand?

4. I erkendelse af, at sagsforholdene ofte er forskellige fra sag til sag, og at der i sager jævnt hen gør sig særlige forhold gældende, opstår det spørgsmål ved forsøg på fastlæggelse af en tidsmæssig grænselinie, om denne bør være flydende, eller om der bør skæres igennem, således at der søges opstillet nogle faste tidsmæssige grænser.

5. Selvinkrimineringsspørgsmålet, som har sammenhæng med, at erhvervsdrivende skatteyderes oplysningspligter er strafbelagte, er blevet mere aktuelt som følge af nogle afgørelser fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. En belysning af den betydning, disse afgørelser har i forbindelse med håndteringen af skattesager, er nødvendig, og i en vis sammenhæng hermed er det af betydning at få belyst spørgsmålet om, hvorledes der skal forholdes med oplysninger, som er frembragt i henhold til skattekontrollovens afsnit II, under selve skattestraffesagen.

Der er nedenfor under pkt. 14 foretaget en sammenfatning vedrørende de foreliggende problemstillinger. Under pkt. 15 søges der draget nogle konklusioner og stillet nogle forslag til løsning af problemerne.

5. En skattestraffesags gang

5.1. Administrativ behandling

Størstedelen af de sager, hvor der bliver spørgsmål om at gøre strafansvar gældende, udtages af de kommunale skatteforvaltninger i forbindelse med ligningen.

Men også ved den sagsbehandling og kontrolvirksomhed, som foretages af told- og skatteregionernes kontrolafdelinger, udtages der sager, hvor der er mistanke om, at der er sket overtrædelse af skattekontrolloven.

Er det ved den kommunale ligning, at mistanken om strafbart forhold er opstået, vil sagen af kommunen blive indberettet til vedkommende told- og skatteregion, som er den, der foretager den strafferetlige behandling. Efter modtagelse af sagen vurderer told- og skatteregionen, om sagen bør fremmes som overtrædelsessag. Er det regionens vurdering, at skatteyderen ikke har udvist ansvarspådragende dispositioner, for eksempel fordi der alene foreligger simpel uagtsomhed, slutes skattestraffesagen, og skatteyderen og vedkommende kommune underrettes herom.

Er det vurderingen, at der kan foreligge en overtrædelse af skattekontrolloven, indkaldes skatteyderen skriftligt til ansvarsforhandling med told- og skatteregionen. Tilsvarende gælder i de sager, som kommer frem i forbindelse med told- og skatteregionernes kontrolvirksomhed. Skatteyderen afgiver - hvis han ønsker at udtale sig - forklaring, som nedfældes i en rapport, der tilsendes skatteyderen med forespørgsel om, hvorvidt han kan tiltræde den nedskrevne forklaring, eventuelt med rettelser og tilføjelser. En kopi af rapporten vedlægges til skatteyderens eget brug.

Er det på baggrund af de fremskaffede oplysninger og ansvarsforhandlingen told- og skatteregionens opfattelse, at der foreligger overtrædelse af skattekontrollovens bestemmelser, vil sagen derefter blive videreført som en skattestraffesag. Efter skattekontrollovens § 20 er der adgang til for skattemyndighederne at lade en skattestraffesag - hvis overtrædelsen ikke skønnes at ville medføre højere straf end bøde - afgøre med udenretligt bødeforlæg. Normalt vil sagen blive søgt afgjort på denne måde, med mindre skatteyderen udtrykkeligt har tilkendegivet, at han ønsker sagen indbragt for retten.

De forskrifter, der gælder for den administrative sagsbehandling, er omtalt nedenfor under punkt 6.

5.2. Retlig behandling

Har skatteyderen tilkendegivet, at han ikke ønsker sagen afgjort administrativt, eller har han ikke returneret et fremsendt bødeforlæg i underskrevet stand inden fristens udløb, oversendes sagen til politi- og anklagemyndigheden med henblik på tiltalerejsning.

Tilsvarende gælder, såfremt overtrædelsen har et sådant omfang, at sagen ikke kan afgøres med bøde, eller såfremt forholdet må påstås henført under straffelovens § 289 om skattesvig af særlig grov karakter.

For politiets efterforskning gælder de regelsæt, som er skitseret foran under punkt 3. Når efterforskningen er tilendebragt, vil der typisk foregå en høring af skattemyndighederne. Der tages derefter stilling til tiltalerspørgsmålet. I tilfælde af tiltalerejsning vil skattestraffesagen - helt på linie med måden, hvorpå der forholdes i andre sagstyper - blive indbragt for retten, efter at der af anklagemyndigheden er udfærdiget et anklageskrift.

6. Administrative forskrifter for sagsbehandlingen

Told- og Skattestyrelsen har i en række cirkulærer og vejledninger givet retningslinjer for skattemyndighedernes behandling af skattestraffesager ⁶.

⁶ Det drejer sig om: Vejledning fra Told- og Skattestyrelsen (juli 1992) om behandling af sager om overtrædelse af skattekontrolloven og om overtrædelse af såvel skattekontrolloven samt afgiftslovgivningen (fællessager), Cirkulæreskrivelse nr. 1993 - 15 af 19. oktober 1993 om underretning til skatteydere fra told- og skatteregionerne, når regionerne har modtaget en skattestraffesag fra en kommune, Cirkulære nr. 1998 - 2 af 3. februar 1998 om gennemførelse af skatte- og moms krav i skatte- og momsstraffesager, Intern Meddelelse fra Told- og Skattestyrelsen af 5. marts 1998 om behandlingen af skatte- og afgiftsstraffesager,

Her vil alene blive omtalt de administrative forskrifter, som vedrører retssikkerhedsmæssige spørgsmål i forbindelse med behandlingen af skattestraffesager.

6.1. Vejledning fra Told- og Skattestyrelsen (juli 1992) om behandling af sager om overtrædelse af skattekontrolloven og om overtrædelse af såvel skattekontrolloven som afgiftslovgivningen (fællessager)

Vejledningen bygger på en rapport fra en arbejdsgruppe, som Told- og Skattestyrelsen nedsatte den 3. oktober 1991. Den behandler indgående spørgsmålet om forsvarerbeskikkelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 489 af 19. september 1984 om adgang til forsvarerbeskikkelse under en administrativ skatte- og afgiftssag. I vejledningen er det (punkt 2.8.) foreskrevet, at Told- og Skattemyndighederne skal vejlede skatteyder om adgangen til at begære en forsvarer beskikket. Herudover er der givet retningslinier for udformningen af tilsigelse til ansvarsforhandling (punkt 3). Det er foreskrevet, at der i indkaldelserne anføres en kort forholdsbeskrivelse med henvisning til de bestemmelser i skattekontrolloven, skatteyderen muligt har overtrådt. Endvidere er der i punkt 5 givet retningslinier for forhandlinger med skatteyderen og for rapportskrivning. Ved forhandlingens begyndelse skal den pågældende orienteres om, at han er sigtet, og vejledningen om muligheden for forsvarerbeskikkelse skal gentages. I sager, hvor der fra starten af undersøgelsen eller tidligt i undersøgelsesforløbet fremstår som klart eller overvejende sandsynligt, at spørgsmålet om strafansvar vil komme på tale, skal det meddeles den pågældende, at han sigtes for overtrædelsen, allerede når han udspørges om forhold, der kan have betydning for afgørelsen af ansvarsspørgsmålet. Det foreskrives endvidere i vejledningen, at

Cirkulære nr. 1999 - 33 af 29. oktober 1999 om administrative bødefastsættelser ved overtrædelse af skattekontrollovens §§ 13, 13B, 13C, 15, 16 og 18 og Cirkulære nr. 1999 - 34 af 29. oktober 1999 om kompetencen til at behandle skattestraffesager efter skattekontrollovens afsnit III

rapporten - når den er udarbejdet - skal sendes til den sigtede, som spørges, om han vil tiltræde forklaringen evt. med rettelser eller tilføjelser, idet det skal tilføjes, at han ikke har pligt dertil. Der skal vedlægges en kopi af rapporten til sigtedes eget brug.

6.2. Intern meddelelse fra Told- og Skattestyrelsen af 5. marts 1998 om behandlingen af skatte- og afgiftsstraffesager

Som der nærmere redegøres for nedenfor under punkt 10 har Skatteretsrådet den 4. december 1996 afgivet en redegørelse (udsendt af Skatteministeriet i juni 1997) vedrørende proceduren ved indberetning og påbegyndelse af administrative sager om overtrædelse af skattekontrollovens §§ 13 og 16. I redegørelsen er der givet nogle anbefalinger vedrørende behandlingen af skatte- og afgiftssager.

Dette er baggrunden for, at Told- og Skattestyrelsen i en meddelelse til told- og skatteregionerne har anvist en række foreløbige retningslinier for sagsbehandlingen. I hovedtræk går retningslinierne ud på følgende:

1. Det foreskrives, at en skatteyder - allerede når han tilskrives om en ansvarsforhandling - skal gøres bekendt med, at han er sigtet, og at det så præcist som det er muligt på det pågældende tidspunkt beskrives, hvad han er sigtet for, og at han som sigtet ikke har pligt til at udtale sig.

2. Som opfølgning af skatteretsrådets anbefaling af at de kommunale ligningsmyndigheder normalt bør undlade at orientere skatteyderen om, at der findes grundlag for at indberette sagen til told- og skatteregionen, har Told- og Skattestyrelsen anmodet kommunerne om at ophøre med skriftligt, dvs. i agterskrivelser, kendelser m.v., at medtage en passus om at sagen vil blive sendt til regionen med henblik på vurdering af et eventuelt ansvarsspørgsmål.

3. Told- og skatteregionerne er bl.a. af hensyn til den belastning, som en verserende skattestraffesag er for en skatteyder, anmodet om at afslutte skattestraffesager så hurtigt som muligt.

4. Vedrørende retningslinier for skattemyndighedernes brug af skattekontrollovens kontrolbeføjelser og oplysningsmidler, når det står klart for myndighederne, at der er grundlag for at rejse sigtelse, er det i meddelelsen anført:

“En forudsætning for at kunne afslutte en række skattestraffesager administrativt, jf. skattekontrollovens § 20, er i vist omfang anvendelse af oplysninger, der er fremskaffet på grundlag af skattekontrollovens kontrolbeføjelser og oplysningsmidler.

Kontrolbeføjelserne og oplysningsmidlerne kan derfor anvendes til fremskaffelse af oplysninger, der senere viser sig at kunne danne grundlag for en straffesag.

Imidlertid bør kontrolbeføjelserne og oplysningsmidlerne ikke anvendes overfor eller i konfrontation med skatteyder. Dvs. at de ikke må anvendes fra det øjeblik det står klart, at der er grundlag for at sigte skatteyderen for et strafbart forhold. Efterforskningskridt overfor en sigtet må ske på et andet grundlag end kontrolbeføjelserne og oplysningsmidlerne, eventuel med politiets inddragelse med henblik på iværksættelse af straffeprocessuelle tvangsmidler, f. eks. ransagning, jf. skattekontrollovens § 22. Derimod vil der også efter, at der er konstateret grundlag for at rejse sigtelse mod skatteyderen kunne indhentes oplysninger fra tredjemand på grundlag af bestemmelserne herom i skattekontrollovens afsnit II samt på grundlag af bestemmelser i dobbeltbeskatningsoverenskomster.”

6.3. Cirkulære nr. 1999 - 33 af 29. oktober 1999 om administrative bødefastsættelser ved overtrædelse af skattekontrollovens §§ 13, 13B, 13C, 15, 16 og 18.

I afsnit I i cirkulæret er skatteyderes fortrydelsesret i forbindelse med vedtagelse af administrative bødeforelæg beskrevet. Det foreskrives nu, at skatteyderen senest i forbindelse med udsendelsen af bødeforelægget skal gøres bekendt med sin fortrydelsesret.

7. Tilkendegivelse fra Rigsadvokaten

Rigsadvokaten har i en skrivelse af 6. november 1981 taget stilling til nogle spørgsmål vedrørende afgrænsningen mellem skattemyndighedernes og politiets kompetence i sager, der behandles efter skattekontrollovens afsnit II, og hvor politiet deltager i behandlingen.

7.1. Fremskaffelse af mundtlige oplysninger

Der gives i skrivelsen udtryk for, at skattemyndighedernes adgang til at søge fremskaffet mundtlige oplysninger ikke kan antages at være begrænset af regler eller grundsætninger, der svarer til bestemmelserne i retsplejelovens § 752, stk. 1, og § 753. Der er således efter det i skrivelsen anførte intet til hinder for, at skattemyndighederne foretager udspørgen og indhenter oplysninger til brug for behandlingen af en skattesag, selvom sagens oplysninger giver grundlag for mistanke mod nogen for strafbart forhold, og selvom sagen har ført til, at der er fremsat sigtelse mod nogen for et sådant forhold, og heller ikke selvom efterforskningen i sagen foretages af politiet.

7.2. Pålæg om meddelelse af oplysninger i henhold til skattekontrollovens afsnit II m.v.

Der gives i Rigsadvokatens skrivelse af 6. november 1981 udtryk for:

1. At det er tvivlsomt, om reglerne om de strafsanktionerede pålæg i skattekontrollovens afsnit II kan finde anvendelse i forhold til en person, der er mistænkt for en lovovertrædelse, eller som er sigtet herfor, idet fritagelsen for pligt til at inkriminere sig selv, der fremgår af retsplejelovens § 171 muligvis må anses for en almindelig grundsætning, der finder anvendelse, med mindre undtagelse har særlig hjemmel. Reglen i skattekontrollovens § 6, stk. 1, kan næppe anses for en sådan særlig hjemmel, men skal måske snarere forstås med den indskrænkning, der følger af retsplejelovens § 171.

2. At det er tvivlsomt, om gennemtvungelse og pålæg af strafansvar kan bringes i anvendelse overfor tredjemand for at fremskaffe oplysninger til brug for en sag, der er overgivet til forfølgning af politiet og anklagemyndigheden, men der ses ikke at være noget til hinder for, at skattemyndighederne på frivilligt grundlag - uden trussel om gennemtvungelse eller straf - søger sådanne oplysninger tilvejebragt.

3. At det må antages, at skattemyndighederne næppe - med politiets bistand - i medfør af reglerne i skattekontrollovens § 6, stk. 3 og 4 (nu § 6, stk. 4), kan tiltvinge sig adgang til en erhvervsdrivendes bopæl eller forretningssted, når undersøgelsen af en skattesag er overgået til politiet og anklagemyndigheden, idet adgangen til sådanne undersøgelser eksklusivt må antages at være normeret af retsplejelovens regler om ransagning.

4. Beslaglæggelse af materiale kan - når undersøgelsen er overgået til politiet og anklagemyndigheden - også kun ske under iagttagelse af retsplejelovens regler herom. Men der ses intet til hinder for, at materiale overlades til skattemyndighederne til nærmere gennemgang.

8. Betænkning nr. 1039/1985 om tvangsindgreb udenfor strafferetsplejen afgivet af udvalget vedrørende visse forvaltningsretlige spørgsmål

Betænkningen indeholder et katalog over de særlovsbestemmelser, som hjemler forvaltningsmyndighederne adgang til at iværksætte tvangsindgreb uden for strafferetsplejen. For en stor del af disse bestemmelsers vedkommende har udvalget foretaget en gennemgang af de hjemlede indgreb med en beskrivelse af indgrebenes intensitet, betingelserne for at kunne foretage indgrebene samt formålet med at kunne iværksætte indgrebene. Der er tillige foretaget en beskrivelse af de straffeprocessuelle tvangsindgreb.

Afgrænsningen mellem de to regelsæt er belyst, og i betænkningen er der opstillet nogle løsningsmodeller for fremtidig lovgivning om den tidsmæssige udstrækning for brugen af de administrative tvangsindgreb, når der hos forvaltningsmyndigheden opstår formodning om, at der er begået strafbart forhold. Udvalgets resultat blev, at hvis tilsynsmyndigheden har en begrundet mistanke om et strafbart forhold, og forholdet er anmeldt til politiet, bør udgangspunktet i fremtidig lovgiv-

ning være, at de ikke-straffeprocessuelle indgreb ikke længere kan anvendes vedrørende det anmeldte forhold. Der er efter udvalgets opfattelse derimod intet til hinder for, at særmyndigheden fortsat anvender beføjelserne med hensyn til varetagelsen af tilsynet i øvrigt overfor den pågældende. De tilsynsmæssige beføjelser bør således kun udelukkes i det forhold, som der er indgivet anmeldelse om. De tilsynsmæssige beføjelser skal endvidere ikke udelukkes, hvis man fortsat ønsker at anvende beføjelserne, men således at det er med henblik på at opnå en anden retsfølge end straf. Hvis der således søges gennemført en straffesag for overtrædelse af et vilkår i henhold til miljølovgivningen, kan de tilsynsmæssige beføjelser fortsat anvendes i det samme forhold for eksempel med henblik på eventuelt fastsættelse af nye vilkår. Ligeledes kan skattemyndighederne anvende beføjelserne efter skattekontrolloven med henblik på den løbende skattemæssige ligning, uanset om en strafferetlig forfølgning for et bestemt forhold er indledt.

9. Tilkendegivelse fra Folketingets Ombudsmand

På baggrund af en konkret sag, FOB 1988.168, som Ombudsmanden havde haft under behandling vedrørende indhentelse af oplysninger fra sygeforsikringer i henhold til skattekontrollovens § 8D, og hvor skattemyndighederne havde haft under overvejelse at rejse skattestraffesag, udtalte Ombudsmanden med henvisning til Betænkning nr. 1039/1985 om tvangsindgreb udenfor strafferetsplejen, at de beføjelser, som skattekontrolloven hjemler de skattelignende myndigheder med hensyn til fremskaffelse af oplysninger, ikke er i overensstemmelse med retsplejelovens retsikkerhedsbestemmelser. Ombudsmanden henlede Skattedepartementets opmærksomhed på, at de rejste spørgsmål ville kunne indgå i det forslag til en skatteforvaltningslov, som den daværende regering agtede at fremsætte i Folketinget. Lovforslaget (nr. L 174) blev fremsat den 23. januar 1990. Lovforslaget bortfaldt, da der efter

første behandling i folketinget den 1. februar 1990 ikke kunne konstateres flertal for forslaget, jf. i øvrigt nærmere om lovforslaget nedenfor under pkt. 13.1.

10. Redegørelse af 4. december 1996 fra Skatteministeriets Retssikkerhedsudvalg (nu Skatteretsrådet)

Redegørelsen: Proceduren ved indberetning og påbegyndelse af administrative sager om overtrædelse af skattekontrollovens §§ 13 og 16 er udsendt af Skatteministeriet i juni 1997 tillige med nogle notater vedrørende en række andre skatteretlige emner. Redegørelsen vedrørende de retssikkerhedsmæssige spørgsmål er indsat side 125 - 152 i den samlede redegørelse.

Redegørelsen indeholder en gennemgang af de retssikkerhedsmæssige spørgsmål i forbindelse med behandlingen af skattestraffesager med udgangspunkt i en fremstilling af den gældende retstilstand. Anvendelsen af skattekontrollovens kontrolbeføjelser overfor sigtede og tredjemand, herunder rådgivere, belyses og vurderes, og der gives anvisninger på afgrænsningen af anvendelsesområdet for de skattemæssige kontrolbeføjelser og de straffeprocessuelle regler. Det påpeges, at det - såfremt en mistanke mod en skatteyder for et strafbart forhold er så stærk, at vedkommende må anses for sigtet i relation til skattekontrollovens § 19, stk. 1 - formentlig må anses for mest naturligt, at sigtelsen får virkning ved iværksættelse af alle tvangsindgreb, herunder kontrolbesøg, således at indgrebene alene bør foretages under iagttagelse af de straffeprocessuelle regler.

Skatteretsrådet har foretaget en vurdering af den gældende procedure ved behandlingen af skattestraffesager og har på denne baggrund givet nogle anbefalinger, som i redegørelsens sammenfatning er gengivet således:

“For at sikre, at skatteyderen så tidligt som muligt i sagsforløbet værnes af de retsgarantier, som følger af de straffeprocessuelle regler, kan der være behov for at overveje initiativer på følgende områder:

Nærmere retningslinier for skattemyndighedernes forpligtelse til at gøre skatteyderen og tredjemand bekendt med sigtelsen og retten til at nægte at udtale sig.

Nærmere retningslinier for skattemyndighedernes brug af skattekontrollovens kontrolbeføjelser og oplysningsmidler, når det står klart for myndighederne, at der er grundlag for at rejse sigtelse.

At skatteyderen eventuelt allerede i indkaldesskrivelsen til ansvarsforhandlingen gøres bekendt med sigtelsen og retten til at nægte at udtale sig.

For at undgå, at der skabes unødigt ængstelse hos skatteyderen, kunne der overvejes initiativer på følgende områder:

Kommunerne bør normalt undlade at orientere skatteyderen om, at der findes grundlag for at sagen indberettes til told- og skatteregionen. Den strafferetlige vurdering bør i forhold til skatteyderen normalt overlades til regionen.

De centrale skattemyndigheder bør indskærpe vigtigheden af en hurtig sagsbehandling samt føre løbende tilsyn med, at der træffes afgørelse om strafspørgsmålet indenfor en rimelig tid."

11. Retsafgørelser

Domstolene ses kun i begrænset omfang at have taget stilling til nogle af de retssikkerhedsmæssige spørgsmål, der behandles i denne artikel.

1. Vestre Landsrets kendelse af 7. april 1989 (gengivet i Tidsskrift for Skatteret 1989, 304) omhandler spørgsmålet om domstolenes prøvelsesadgang vedrørende spørgsmålet om kontrolbesøg i henhold til skattekontrolloven og ransagning efter retsplejelovens regelsæt. I sagen havde skattemyndighederne overfor en skatteyder varslet, at der i henhold til skattekontrollovens § 6, stk. 5 (nu § 6, stk. 4) på en bestemt senere fastsat dag ville blive foretaget kontrolbesøg i skatteyderens staldlokaler. Kontrolbesøget blev efter protest fra skatteyderen mod aflæggelse af kontrolbesøget i første omgang udsat, men senere gennemført med politiets bistand uden forud indhentet retskendelse. Der blev efterfølgende af skatteyderen overfor retten rejst spørgsmål om, hvorvidt kontrolbesøget lovligt kunne gennemføres uden retskendelse. Landsretten bemærkede, at da det gennemførte eftersyn var en administrativ foranstaltning udenfor strafferetsplejen, og da reglerne i retsplejelovens kapitel 73 om ransagning alene vedrører tvangsindgreb indenfor strafferetsplejen,

kunne skatteyderen ikke under henvisning til disse regelsæt opnå domstolenes stilling til det gennemførte eftersyn, hvorfor vedkommende henvistes til i givet fald at anlægge søgsmål i henhold til grundlovens § 63, stk. 1. Afgørelsen er nærmere omtalt og vurderet i Retssikkerhedsudvalgets Redegørelse fra 1997, s. 140.

2. Såvel Østre Landsret (ØLK 9. april 1997 S-0951-97) som Vestre Landsret (VLK 31. juli 1995 S 0276-95) har taget stilling til spørgsmålet om, hvorvidt repræsentanter fra skattemyndighederne kan bistå politiet ved dettes afhøringer under efterforskningen af skattekontrollovssager. *At skattemyndighederne bistår politiet i forbindelse med afhøringer, fandt begge landsretter var tilladeligt*⁷.

3. U.1999.1901 VLK. Sagen angik spørgsmålet, om det var lovligt, at politiet i en skattesag - hvor der af skattemyndighederne var indgivet anmeldelse til politiet - havde overladt det til skattemyndighederne at indhente nogle oplysninger fra en tredjemand i henhold til skattekontrollovens § 8C. Sagens omstændigheder var følgende:

En told- og skatteregion havde i 1995 indledt en nærmere undersøgelse af en skatteydere selvangivelser for indkomståret 1990 og følgende indkomstår. Skattemyndigheden meddelte skatteyderen, at man agtede at ændre skatteansættelsen for to af årene (1990 og 1991), og man orienterede skatteyderen om, at der senere ville blive taget stilling til eventuelt ansvar for urigtige selvangivelser. De påtænkte ansættelsesændringer indebar forhøjelse af den skattepligtige indtægt på i alt ca. 2,5 mio. kr. I april 1996 rettede skattemyndighederne henvendelse til politiet, idet man dels anmodede om politimæssig efterforskning i sagen (jf. skattekontrollovens § 22) dels anmodede om tiltalerejsning efter skattekontrollovens § 13, stk. 1. Told- og Skatteregionen meddelte i anmeldelsesskrivelsen, at de påtænkte skatteansættelser som

⁷ VLK 31. juli 1995 er omtalt og refereret af S. Aa. Jensby i Tidsskrift for Skatter og Afgifter 612/1995. Jensby anfører, at det efter hans opfattelse må "være en selvfølge, at politiet på disse sagsområder både under efterforskningen, for eksempel under ransagninger og afhøringer i ind- og udland, og under den videre sagsbehandling trækker på den viden og særlige indsigt i regnskab- og skattetekniske forhold, EU-regelsæt m.v., som medarbejdere i Told/Skat er i besiddelse af, og som politiet og anklagemyndighedens ansatte kan savne." De to kendelser er endvidere omtalt af Michael Juul Eriksen i J 1999, s. 17. Efter forfatterens opfattelse åbner afgørelserne mulighed for, at skattemyndighederne ikke må være tilstede, såfremt særlige omstændigheder gør sig gældende.

følge af reglerne i skattestyrelseslovens § 35 kun kunne foretages, såfremt der forsætligt eller groft uagtsomt var givet skattemyndighederne urigtige eller ufuldstændige oplysninger. Det var i sagen af betydning at få afklaret, til hvem nogle provisioner var udbetalt af en af skatteyderens samarbejdspartnere (tredjemand). Under et møde mellem politiet og skattemyndighederne blev det fra politiets side tilkendegivet, at man fra skattevæsnets side nærmere måtte belyse omstændighederne omkring provisionsudbetalingerne, før der af politiet kunne træffes afgørelse om, hvorvidt der var grundlag for at iværksætte en politimæssig efterforskning. Fra skatteyderens samarbejdspartner indhentede skattemyndighederne herefter med henvisning til skattekontrollovens § 8C de ønskede oplysninger. Skatteyderen gjorde gældende, at det var i strid med retsplejelovens regler, at politiet havde overladt den politimæssige efterforskning i sagen til skattemyndighederne.

Byretten lagde til grund, at samarbejdspartneren frivilligt havde givet oplysningerne til skattemyndighederne om omstændighederne ved udbetaling af provision, og at det således ikke var sket under fremsættelse af straffetrussel fra skattemyndighedernes side. Byretten fandt, at oplysningerne, der var tilvejebragt af skattemyndighederne, var indhentet i overensstemmelse med Rigsadvokatens anvisninger af 6. november 1981, og at der havde været fornøden hjemmel til, at politiet havde anmodet told- og skatteregionen om at supplere de oplysninger, der forelå i forbindelse med den indgivne politianmeldelse, jf. retsplejelovens § 742.

Vestre Landsret lagde til grund, at bilagsmaterialet, der var indhentet i medfør af skattekontrollovens § 8C, var indhentet af skattemyndighederne på et tidspunkt, hvor der var indgivet politianmeldelse mod skatteyderen, men hvor der ikke fra politiets side var truffet beslutning om at indlede efterforskning i sagen. I hvert fald under disse omstændigheder fandt landsretten ikke, at det pågældende bilagsmateriale kunne anses for tilvejebragt som led i politiets efterforskning. Herefter fandtes der ikke grundlag for at statuere, at materialet var tilvejebragt i strid med retsplejelovens § 742, stk. 2, eller at politiet - som anført af forsvareren - i strid med retsplejelovens bestemmelser havde overladt den politimæssige efterforskning til told- og skatteregionen.

4. Om selvinkrimineringsproblematikken er der taget stilling i afgørelsen i U 1982.1090 H, som dog ikke vedrørte en sag om skattekontrolloven, men om skyldnersvig og afgivelse af urigtig erklæring for skifteretten. I sagen var der rejst tiltale mod en gårdejer for skyldnersvig for at have frasolgt sin besætning og en del af høsten, der var pantsat til anden side. Der var tillige rejst tiltale mod den pågældende for overtrædelse af straffelovens § 162 for i et retsmøde i skifteretten i forbindelse med konkursbehandlingen at have nægtet kendskab til, hvor og til hvilken pris hans

hustru havde købt en bil samt til, hvor et større pengebeløb, som var afregnet til hans hustru, var blevet af. Det blev af tiltalte gjort gældende, at han ved i skifteretten at afgive sandfærdig forklaring ville have udsat sig selv og sin hustru for at blive sigtet for skyldnersvig, og at principperne i straffelovens § 159, stk. 1 under disse omstændigheder måtte føre til, at han ikke kunne ifalde ansvar efter straffelovens § 162 for sine urigtige udtalelser. Højesteret kom enstemmigt til det resultat, at principperne i straffelovens § 159, stk. 1 måtte føre til, at en skyldner, der afgiver forklaring til opfyldelse af sin oplysningspligt efter konkurslovens § 100, ikke pådrager sig ansvar efter straffelovens § 162 for urigtige erklæringer om forhold, i forbindelse med hvilke han er sigtet, eller hvis han med føje antog, at han - hvis han afgav en sandfærdig forklaring - kunne blive sigtet. Flertallet i Højesteret fandt imidlertid ikke, at sandfærdige oplysninger om de nævnte forhold ville have haft betydning for bedømmelsen af, om der var begået skyldnersvig, hvorfor der tillige skete domfældelse efter straffelovens § 162. Som anført af Lindegaard i U 1983 B, s. 83 f., har Højesteret alene taget stilling til spørgsmålet om straffrihed, ikke til spørgsmålet om, hvorvidt der foreligger frihed til at afgive forklaring.

5. I U 1990.314 VLK er der taget stilling til dette spørgsmål. I sagen var nogle tidligere bestyrelsesmedlemmer i et aktieselskab blevet anholdt og sigtet for skyldnersvig. Efter løsladelsen ønskedes der fra kurators side, at de pågældende i henhold til konkurslovens § 100 skulle afgive forklaring om aktiver og bogholderimæssige dispositioner i selskabet. Landsretten anførte, at der ikke fandtes grundlag for at antage, at medlemmer af et konkursramt selskabs tidligere bestyrelse med henvisning til vidnefritagelsesreglerne kan unddrage sig deres særlige oplysningspligt i henhold til konkurslovens § 100, og at det forhold, at bestyrelsesmedlemmerne ikke

ville kunne pådrage sig ansvar efter straffelovens § 162 for urigtig erklæring om forhold, for hvilke de var sigtet ikke kunne føre til et andet resultat⁸.

Afgørelsen i U 1982.1090 H tager stilling til selvinkriminationsproblematikken, hvor den urigtige erklæring oprindeligt er afgivet overfor (skifte)retten med mulighed for strafansvar efter straffelovens § 162, mens der i dansk retspraksis - som anført af Lars Bo Langsted i NTFK 1998, s. 314 - ikke ses taget stilling til anvendelse under en straffesag af oplysninger, som en borger forinden har afgivet til administrationen.⁹

12. Forholdet til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention - særligt med hensyn til retten til ikke at inkriminere sig selv

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention indeholder ikke en udtrykkelig bestemmelse om retten til ikke at inkriminere sig selv. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har imidlertid fastslået, at et forbud mod selvinkriminering kan udledes af Menneskerettighedskonventionens artikel 6 om retten til retfærdig rettergang.

I nogle sager af fiskal karakter har spørgsmålet om selvinkriminering samt andre spørgsmål om retfærdig rettergang været prøvet ved Menneskerettighedsdomstolen. Især to sager påkalder sig i så henseende en særlig interesse, nemlig Funke-sagen (Funke mod Frankrig - dom afsagt af Menneskerettighedsdomstolen den 25.

⁸ Afgørelsen er omtalt og vurderet af Lars Bo Langsted i N.T.f.K. 1998, s. 312 og s. 320 f og af Majken Johansen i Fuldmægtigen 1999, s. 4 f samt af Erik Werlauff i Fuldmægtigen 1999, s. 29.

⁹ Derimod har den norske Højesteret taget stilling til dette spørgsmål i Bølgepap-sagen (Rt 1994.610.) Sagen er bl. a. omtalt af Lars Bo Langsted i N.T.f.K. 1998, s. 314 og af Morten Eriksen i Lov og Rett 1995, s. 168 ff. Om urigtige forklaringer i civile lejesager om dusører se U.1999.2116Ø.

februar 1993) og Saunders-sagen (Saunders mod Storbritannien - dom afsagt af Menneskerettighedsdomstolen den 17. december 1996).

I **Funke-sagen** er der taget stilling dels til selvinkrimineringsproblematikken og dels til det franske toldvæsens adgang til uden forudgående indhentelse af retskendelse at aflægge kontrolbesøg. Afgørelsen er bl.a. omtalt i redegørelsen fra Skatte- retsrådet (juni 1997), s. 138ff¹⁰, og sagens omstændigheder er refereret således:

“Det franske toldvæsen havde en mistanke om, at Funke, som var tysk statsborger, havde overtrådt de gældende regler om handel med udenlandsk valuta. Toldvæsenet mødte derfor op på Funkes bopæl assisteret af det franske politi. Funke oplyste, at han ikke på sin bopæl var i besiddelse af kontoudtog, checkhæfte eller lignende til de udenlandske konti, hvorefter det gennemførtes en ransagning af bopælen af en varighed på ca. 4½ time. Efterfølgende blev Funke anmodet om at fremskaffe kontoudtog m.v. for de udenlandske konti. Funke indvilgede først heri, men afslog senere begæringen uden særskilt begrundelse. På baggrund heraf indbragte toldvæsenet sagen for de franske domstole, som pålagde Funke dels en bøde på 1200 FRF for tilsidesættelse af oplysningspligten og dels tvangsbøder på 50 FRF pr. dag oplysningerne udeblev. Sagsforløbet gav ikke anledning til, at der overfor Funke blev rejst tiltale for overtrædelse af reglerne for handel med udenlandsk valuta.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol fastslog, at konventionens artikel 6, stk. 1, om retten til en “fair trial” var overtrådt, idet Funke ved pålæg af bøder var blevet pålagt at fremlægge de omhandlede dokumenter, hvorved det var sket en krænkelse af den ret, som en person, der må betragtes som sigtet for en strafbar handling, har til ikke at inkriminere sig selv.

Domstolen fastslog endvidere, at det franske toldsvæsens vide beføjelser til at foretage kontrolbesøg uden forudgående indhentelse af retskendelse krænkede Den Europæiske Menneskerettigheds-konventions artikel 8, som bestemmer, at enhver har ret til respekt for sit privatliv, sit familieliv, sit hjem og sin korrespondance, og at ingen offentlige myndighed må gøre indgreb heri, med mindre det er nødvendigt i et demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed, den offentlige tryghed eller landets økonomiske velfærd. Domstolen udtalte, at man er opmærksom på, at der i sager om skatteunddragelse og ulovlig kapitaludførsel er særlige problemer vedrørende mulighederne for en effektiv kontrol. Domstolen anerkender på den baggrund, at der kan være et behov for at kunne gribe til foranstaltninger som ransagninger og beslaglæggelse. Den gældende lovgivning må imidlertid sikre tilstrækkelig effektiv beskyttelse mod overgreb. Domstolen fandt, at den franske lovgivning ikke levede op

¹⁰ Afgørelsen er refereret og kommenteret i Lorenzen, Rehof og Trier: Den Europæiske Menneskerettskonvention (1994), s. 153 f og i øvrigt i flere artikler og indlæg, herunder Morten Eriksen i Lov og Rett 1995, s. 176 og senest af Jon Fridrik Kjølbro i EU-ret og Menneskeret 1999, s 131f samt Jonas Christoffersen i J2000, s. 47 ff.

til disse krav, idet der ikke var et krav om retskendelse, ligesom toldmyndighederne kunne træffe afgørelse om antallet af ransagninger og deres udstrækning.”

Justitsministeriet har den 2. marts 1995 (j.nr. 1993-562-39) besvaret en forespørgsel fra Skatteministeriet om Den Europæiske Menneskerettighedskonventions betydning for at foretage kontrolbesøg i henhold til skattekontrolloven. Justitsministeriet anførte i sin skrivelse i tilknytning til Funke-dommen for så vidt angår selvinkrimineringsproblematikken, at *“det er af afgørende betydning, at skattemyndighederne til stadighed gør sig klart, om der i en given situation er tale om udøvelse af en almindelig forudgående eller efterfølgende kontrolvirksomhed, eller om man fra skattemyndighedernes side har mistanke om, at der foreligger en strafbar handling. I sidstnævnte situation skal skattemyndighederne gå frem efter strafferetsplejens regler. Der kan i den forbindelse henvises til Betænkning 1039/1985 om tvangsindgreb uden for strafferetsplejen, s. 143 - 157.”*

Justitsministeriet gav i skrivelsen i øvrigt udtryk for, at det af det franske toldvæsen med bistand af politiet aflagte kontrolbesøg (ransagning) måtte betragtes som et straffeprocessuelt indgreb.

I **Saunders-sagen**¹¹ var omstændighederne følgende:

Saunders var direktør for et stort bryggeri. Dette kæmpede sammen med et andet bryggeri om at overtage et tredje bryggeri. Det bryggeri, Saunders var direktør for, sejrede i kampen om overtagelse af det tredje bryggeri. Der kom efterfølgende forlydender frem om, at Saunders havde manipuleret med kursen på aktierne (oppustning af kursen) i det selskab, han var direktør for. Det forholdt sig nemlig således, at det overtagende bryggeri havde tilbudt det overtagede bryggeris aktionærer ombytning af aktier i det overtagende bryggeri. Erhvervsministeriet besluttede på den baggrund at udpege nogle uafhængige undersøgere. Kort tid efter at undersøgelsen var gået i gang, meddelte undersøgerne Erhvervsministeriet, at der var konkrete beviser for, at der var begået strafbare handlinger. Erhvervsministeriet orienterede anklagemyndigheden herom, og man blev enige om at lade undersø-

¹¹ Afgørelsen er refereret i EU-ret og Menneskeret 1998, s. 179 ff og i øvrigt i flere artikler, herunder Lars Bo Langsted i N.T.f.K. 1998, s. 315 ff, Morten Eriksen i Lov og Rett 1995, s. 179 ff og Jon Fridrik Kjølbro i EU-ret og Menneskeret 1999, s. 133ff. Se også Jonas Christoffersen i J2000, s. 50 f.

gerne fortsætte deres arbejde og om, at Erhvervsministeriet skulle videregive det materiale, undersøgerne indsamlede, til anklagemyndigheden.

Saunders, som blev afskediget fra sin stilling, blev afhørt af undersøgerne ved 9 lejligheder over en længere periode (10. februar - 12. juni 1987). I alle tilfælde var hans advokat til stede. Anklagemyndigheden anmodede i maj 1987 politiet om at indlede efterforskning i sagen og sendte udskrifter af forklaringer og andre dokumenter, der indgik i de særlige undersøgelsesundersøgelser, med til politiet. Der blev efter efterforskningens afslutning rejst tiltale mod blandt andre Saunders. Domsforhandlingen i sagen mod Saunders og tre medtiltalte varede 75 dage. Forud var foregået en formalitetsprocedure, hvor der blev taget til stilling til en indsigelse mod anvendelsen af de uafhængige undersøgelses rapport, herunder udskrifterne af de forklaringer, som var afgivet overfor undersøgerne under straffesagen. Retten bestemte, at rapporten og det underliggende materiale kunne anvendes som bevis under straffesagen. Udskrifter fra de to sidste afhøringer af Saunders blev dog ikke tilladt anvendt som følge af, at denne på tidspunktet for disse afhøringer var blevet sigtet for at have begået strafbart forhold.

Under domsforhandlingen anvendte anklagemyndigheden tre retsdage på at dokumentere dele af de forklaringer, som Saunders havde afgivet overfor de særlige undersøgere. Under sin procedure påviste anklageren en række eksempler på, at den forklaring, klageren havde afgivet under straffesagen, ikke svarede til de forklaringer, han havde afgivet overfor de særlige undersøgere.

Ved den endelige dom blev Saunders idømt fængsel i 2½ år.

Menneskerettighedsdomstolen fandt, at det i sig selv ikke udgjorde en krænkelse af retten til at ikke at inkriminere sig selv, at Saunders under strafansvar havde været forpligtet til at afgive forklaring og til at tale sandt i forbindelse med forklaringer overfor de særlige undersøgere. Det udgjorde derimod en krænkelse af retten til ikke at inkriminere sig selv, at anklagemyndigheden under den efterfølgende straffesag mod Saunders anvendte de forklaringer, Saunders havde afgivet overfor de særlige undersøgere, til at søge at så tvivl om Saunders troværdighed og sandheden af hans forklaring under domsforhandlingen. Dette gjaldt, uanset om de nævnte forklaringer i sig selv var selvinkriminerende eller ej.

13. Lovgivningsmæssige tiltag

13.1. Lovforslag nr. 174 fremsat den 23. januar 1990

Som omtalt ovenfor under pkt. 9 blev der af den daværende skatteminister den 23. januar 1990 fremsat forslag til en skatteforvaltningslov (nr. L 174).

Det blev i bemærkningerne til lovforslaget anført, at det overordnede mål med lovforslaget var at øge borgernes retssikkerhed ved at gøre skattereglerne lettere at forstå og enklere at administrere. Det var tanken bag lovforslaget, at stort set alle de generelle regler, der regulerer forholdet mellem skatteyderne og skattemyndighederne skulle samles i en lov: skatteforvaltningsloven. Skattekontrolloven skulle således sammen med en række andre love om skatteforvaltning ophæves og samles i den nye lov. Kontrolbestemmelserne i skattekontrollovens afsnit II tænkte overført til lovforslagets kapitel 10: regnskabskontrol m.v. og indhentelse af oplysninger (lovforslagets §§ 60 - 62).

Lovforslagets § 61, stk. 9, var sålydende: *“Nægter virksomhedens ledelse skattemyndighederne adgang til at foretage virksomhedseftersyn efter stk. 3, kan eftersynet fremtvinges ved politiets hjælp på grundlag af en retskendelse. Justitsministeren kan efter forhandling med skatteministeren fastsætte nærmere regler for indhentelse af retskendelse og for politiets bistand.”*

Som anført ovenfor under pkt. 9 bortfaldt lovforslaget, da der efter første behandling i folketinget ikke kunne konstateres flertal for forslaget.

13.2. Lov nr. 1113 af 21. december 1994 om ændring af skattekontrollovens § 19

Efter lovændringen fik bestemmelsen følgende ordlyd:

“I sager om overtrædelse af §§ 13- 18, der behandles administrativt, jf. § 20, finder § 752, stk. 1, i lov om rettens pleje tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Ransagninger i sager om overtrædelse af bestemmelserne i denne lov kan ske i overensstemmelse med retsplejelovens regler om ransagning i sager, som efter loven kan medføre frihedsstraf.”

Den hidtidige affattelse var sålydende:

“Sager angående overtrædelse af §§ 13 - 17 behandles som politisager. De retsmidler, som er nævnt i kapitel 72 og 73 i lov om rettens pleje, anvendes i samme omfang som i sager, som det efter de almindelig regler i lov om rettens pleje tilkommer statsadvokaten af forfølge.”

Af bemærkningerne til lovforslaget vedrørende § 19, stk. 1 fremgår det, at hensigten med at indsætte den nye bestemmelse var at lovfæste *“den gældende administrative praksis på skatteområdet, hvorefter den skattepligtige ved administrativ behandling af sager om overtrædelse af skattekontrollovens §§ 13 - 18 vejledes om, at den pågældende, som muligt strafansvarlig, ikke har pligt til at udtale sig om dette forhold.”* Det anføres endvidere i bemærkningerne, at bestemmelsen ikke begrænser den skattepligtiges selvangivelsespligt, jf. skattekontrollovens §§ 1 og 2, herunder pligten til efter anmodning at sandsynliggøre det selvangivne.

13.3. Lov nr. 380 af 2. juni 1999 om ændring af skattekontrolloven m.v. (Myndigheders adgang til privat ejendom uden retskendelse m.v.)

Der er ved lovændringen sket en nyaffattelse af skattekontrollovens § 6, der nu har følgende ordlyd:

“Enhver erhvervsdrivende, der fører regnskab, har, hvad enten den pågældende i følge lovgivningen er regnskabspligtig eller ej, pligt til på begæring af en skattemyndighed til denne at indsende sit regnskabsmateriale med bilag for såvel tidligere som for det løbende regnskabsår og andre dokumenter, der kan have betydning for skatteligningen, herunder for afgørelsen af skattepligt her til landet. Indsendelsespligten omfatter også regnskabsmateriale m.v. vedrørende den skattepligtiges virksomhed i udlandet, på Færøerne eller i Grønland.

Stk. 2. Samme pligt som nævnt i stk. 1 påhviler enhver juridisk person, hvad enten den er erhvervsdrivende eller ej.

Stk. 3. Beror regnskabsmaterialet m.v. hos tredjemand, skal denne, selvom den pågældende har tilbageholdsret herover, efter anmodning udlevere materialet til skattemyndigheden, som i såfald drager omsorg for, at materialet afleveres til den pågældende tredjemand efter benyttelsen.

Stk. 4. Skattemyndighederne har, hvis det skønnes nødvendigt, til enhver tid mod behørig legitimation uden retskendelse adgang til hos de i stk. 1 og 2 nævnte på stedet at gennemgå deres regnskabsmateriale med bilag og andre dokumenter, der kan have betydning for skatteligningen, og foretage opgørelse af kassebeholdning og lignende. Efter samme regler har skattemyndighederne adgang til hos erhvervsdrivende at foretage opgørelse og vurdering af la-

gerbeholdninger, besætning, inventar, maskiner og andet driftsmateriel. Ejerne og de hos denne ansatte skal yde skattemyndighederne fornøden vejledning og hjælp ved kontrollen.

Stk. 5. I det omfang de nævnte regnskabsoplysninger m.v. er registreret elektronisk, omfatter myndighedernes adgang til disse oplysninger også en elektronisk adgang hertil.

Stk. 6. Vægrer nogen sig ved at efterkomme begæring efter stk. 1 eller 2, jf. stk. 5, finder § 5, stk. 3, tilsvarende anvendelse.

Stk. 7. Politiet yder skattemyndighederne bistand til gennemførelsen af kontrollen efter stk. 4. Justitsministeren kan efter forhandling med skatteministeren fastsætte nærmere regler herom."

I bemærkninger til lovforslaget er blandt andet anført:

"Det har gennem årene givet anledning til tilbagevendende diskussioner, om kravet i grundlovens § 72 om retskendelse ved husundersøgelser og lignende er fraveget ved bestemmelse om, at politiet yder myndighederne bistand til gennemførelse af virksomhedskontrol.

Det foreslås derfor præciseret, at kontrolmyndighederne på skatteministerens ressort kan foretage kontrollen i virksomheden uden retskendelse, og at politiet kan yde kontrolmyndigheden bistand til virksomhedsbesøget. Herved undgås de fortolkningsproblemer, som politibestandsbestemmelserne hidtil har givet anledning til.

Samlet set har lovforslaget som udgangspunkt karakter af sproglige tilpasninger af bestemmelserne om kontrol på stedet til anbefalingerne herom i Betænkning 1039/1985 om tvangsindgreb udenfor strafferetsplejen."

Det anførtes videre i bemærkningerne til lovforslaget bl.a.:

"Udover disse mere formelle tilpasninger af kontrolbestemmelserne foreslås vedrørende skattekontrollovens § 6, jf. forslaget under § 1, nr. 3, at skattemyndighedernes adgang til regnskabskontrol på stedet udvides fra i dag kun at gælde regnskabsførende erhvervsdrivende til fremover også at omfatte juridiske personer, der ikke er erhvervsdrivende. Herved skabes der overensstemmelse mellem skattemyndighedernes adgang til at rekvirere regnskabsmateriale indsendt til kontrol i myndigheden, og skattemyndighedernes adgang til at foretage regnskabskontrol på stedet."

Efterkommes en begæring om indsendelse af regnskabsmateriale m.v., jf. § 6, stk. 1 og 2, ikke, skal der efter lovforslaget som hidtil være adgang til at søge materialet indsendt ved pålæg af daglige bøder, ligesom forsætlig eller groft uagtsom tilsidesættelse af indberetningspligten skal kunne straffes efter skattekontrollovens § 14, stk. 2.

Første behandling af lovforslaget fandt sted den 12. november 1998. Lovforslaget henvistes til behandling i Folketingets skatteudvalg, som stillede (og fik besvaret) en lang række spørgsmål dels til Justitsministeriet dels til Skatteministeriet. Herudover har skatteudvalget haft drøftelser m.v. med særligt sagkyndige. Udvalget afgav betænkning den 19. maj 1999. I betænkningen er det blandt andet anført:

“Udvalget opfordrer skatteministeren til at undersøge behovet og mulighederne for at udforme nogle samlede og mere præcise retningslinjer for skattemyndighedernes kontrolbesøg hos skatteborgerne, virksomhederne, selskaberne m.v. Formålet med sådanne retningslinjer skulle være at medvirke til at forebygge eventuel usikkerhed og uklarheder hos såvel myndigheder som skatteborgere, virksomheder, selskaber m.v. om kontrolbesøgenes grundlag og gennemførelse, herunder i situationer, hvor oplysninger under et kontrolbesøg muligvis kan resultere i, at der skal rejses en straffesag.

Udvalget forventer, at skatteministeren forelægger resultatet af sine undersøgelser og overvejelser for udvalget i begyndelsen af næste folketingsår.”

Loven blev vedtaget den 27. maj 1999.

14. Sammenfatning vedrørende de foreliggende problemstillinger

1. For at den skattemæssige ligning kan være effektiv, er det nødvendigt, at skattemyndighederne er tillagt nogle kontrolbeføjelser og oplysningsmidler, således som det er tilfældet i skattekontrollovens kapitel II. Regelsættet afviger i betydelig udstrækning fra de regler, som retsplejeloven indeholder, når der iværksættes en strafretlig forfølgning. Effektivitetssynspunkter alene taler for, at den lettere adgang til at fremskaffe oplysninger i medfør af skattekontrolloven udstrækkes i et vist omfang, når der opstår mistanke om, at en skatteyder har begået strafbart forhold, mens retssikkerhedsmæssige synspunkter taler for, at kun retsplejelovens regelsæt bringes i anvendelse, når en formodning om strafbart forhold foreligger.

2. Kravene til øget retssikkerhed er skærpet ved Menneskerettighedsdomstolens afgørelser i Funke-sagen og i Saunders-sagen. Især selvinkrimineringsproblematikken er kommet i fokus. Dette får i skattekontrollovssager særlig betydning, da der i

skattekontrollovens § 6, stk. 1 er pålagt erhvervsdrivende skatteydere visse oplysningspligter, som er strafbelagte.

3. Skattemyndighederne selv er opmærksomme på de tiltagende retssikkerhedsmæssige spørgsmål, skattekontrollovssager giver anledning til. Således er Skatteretsrådet i sin redegørelse fra juni 1997 fremkommet med en række anbefalinger, der i det hele har til formål at øge retssikkerheden. Og de givne anbefalinger er for en stor dels vedkommende fulgt op ved Told- og Skattestyrelsens interne meddelelse af 5. marts 1998, således som det er redegjort for ovenfor under punkt 6.2. Den interne meddelelse fra Told- og Skattestyrelsen er af foreløbig karakter og vil antageligt senere blive erstattet af en ny samlet vejledning.

4. Et af de retssikkerhedsmæssige spørgsmål, som ofte har givet anledning til overvejelse, er hvorvidt skattemyndighederne under udøvelse af deres kontrolvirksomhed bør have adgang til at skaffe sig adgang til privat ejendom uden retskendelse. Spørgsmålet har blandt andet været drøftet i Bet. nr. 1039/1985 om tvangsindgreb uden for strafferetsplejen og i Justitsministeriets Redegørelse af 17. december 1996 til Folketinget om udviklingen i forvaltningsmyndigheders adgang til privat ejendom uden retskendelse. Ved lov nr. 380 af 2. juli 1999 om ændring af skattekontrolloven m.v. er retstilstanden nu den, at skattemyndighederne kan skaffe sig adgang til privat ejendom uden retskendelse, jf. skattekontrollovens § 6, stk. 4.¹² Som det ovenfor under punkt 13, in fine, er nævnt, har Skatteudvalget i forbindelse med vedtagelsen af loven opfordret Skatteministeren til at undersøge behovet og mulighederne for at udforme retningslinier for skattemyndighedernes kontrolbesøg.

¹² Foran under pkt. 12 er omtalt Justitsministeriets skrivelse af 2. marts 1995. I skrivelsen er det anført, at "skatte- og toldmyndighederne i forbindelse med kontrolundersøgelser fortsat bør anvende den praksis, der efter det oplyste er fulgt igennem en årrække, og hvorefter der i givet fald indhentes en retskendelse, hvis samtykke til kontrolundersøgelsen ikke gives". Efter lovændringen kan dette ikke længere opretholdes.

5. En stor del af de skattesager, hvor der foreligger strafbart forhold, afgøres administrativt, jf. skattekontrollovens § 20. Det er skattekontrolloven, de administrative forskrifter, som er omtalt ovenfor under pkt. 6, samt forvaltningsloven, der gælder for behandlingen af disse sager. Dette medfører som udgangspunkt en sagsbehandling, der er anderledes i forhold til de sager, som oversendes til politiet med henblik på strafferetlig forfølgning. Derved opstår spørgsmålet om, hvilke retssikkerhedsmæssige krav, der må stilles ved behandlingen af skattestraffesager, der afgøres administrativt.

6. Det vil næppe kunne undgås, at der opstår tilfælde, hvor der i en skattestraffesag på et ikke regelret grundlag er fremskaffet oplysninger, som senere viser sig at kunne få betydning for selve sagen. Derved opstår spørgsmålet om, hvorvidt og i hvilket omfang, sådanne oplysninger kan bruges i skattestraffesagen.

7. Grænserne mellem de tilfælde, hvor der foreligger en løsere formodning om, at en skatteyder har begået strafbart forhold, til de tilfælde, hvor formodningen omsættes til en mere konkret mistanke, og endelig til de tilfælde, hvor mistanken er så bestyrket, at der er grundlag for at rejse en sigtelse, er ofte flydende. Når en sigtelse er rejst, er den sigtede part i sagen, jf. retsplejelovens § 729. Som part er vedkommende tillagt en række partsbeføjelser. Og en sigtet person er ikke forpligtet til at udtale sig, jf. retsplejelovens § 752, stk. 1.

Men allerede den omstændighed, at der i sagsforløbet opstår en begrundet mistanke om, at skatteyderen har begået strafbart forhold, bør tillægges betydning i den videre sagsprocedure hos skattemyndighederne, jf. herved nedenfor under pkt. 15.6.

15. Konklusioner og forslag til løsning af nogle problemer omkring sagsbehandlingen

1. Når skattemyndighederne anvender sine beføjelser i henhold til skattekontrollovens afsnit II alene under udøvelse af almindelig kontrolvirksomhed, opstår der

som udgangspunkt ikke noget spørgsmål om at anvende de straffeprocessuelle regler.

2. Er en skattesag overgivet fra skattemyndighederne til politiet til behandling med henblik på, at der gøres strafansvar gældende, er det fremover alene regelsættet i retsplejeloven, der finder anvendelse. Og de oplysningsmidler, som skattekontrollovens afsnit II anviser, kan ikke samtidig finde anvendelse. Dette må nok antages også at gælde for skattevæsenets indhentelse af mundtlige oplysninger¹³. Om, hvorvidt der bør fastsættes et tidligere tidspunkt for, at alene regelsættet i retsplejeloven bør anvendes, drøftes nedenfor under pkt. 15.6.

3. Omgåelsessituationer, eksempelvis derved at det har vist sig, at det ikke har været muligt at få rettens tilladelse til at foretage en ransagning, hvorfor politiet i stedet sammen med skattemyndighederne gennemfører den samme foranstaltning i henhold til skattekontrollovens § 6, stk. 4, må ikke forekomme¹⁴. Tilsvarende gælder, såfremt det skønnes, at rettens tilladelse til et tvangsindgreb næppe vil kunne forventes opnået.

4. Skattemyndighederne må i tilfælde, hvor der foreligger en så begrundet mistanke om, at skatteyderen har begået strafbart forhold, at sagen må påregnes at skulle overgå til politimæssig efterforskning, ikke udskyde tidspunktet for indgivelse af politianmeldelse og fortsætte med at indhente oplysninger i henhold til skattekontrollovens regler¹⁵.

¹³ I Rigsadvokatens skrivelse af 6. november 1981 (jf. ovenfor under pkt. 7.1) angives, at forvaltningsmyndighedens adgang til at søge at fremskaffe mundtlige oplysninger ikke kan antages at være begrænset af regler svarende til bl.a. retsplejelovens § 752, stk. 1. Dette kan efter ændringen i 1994 af skattekontrollovens § 19 - hvorefter retsplejelovens § 752, stk. 1 finder anvendelse i sager om overtrædelse af skattekontrollovens §§ 13 - 18, der behandles administrativt - ikke længere opretholdes.

Konklusionerne gengivet ovenfor under punkt 7.2. ville i dag i lyset af den retsudvikling, der har fundet sted siden 1981, givet være blevet trukket skarpere op.

¹⁴ Jf. herved Bet. nr. 1039/1985 om tvangsindgreb uden for strafferetsplejen, s. 153 f.

¹⁵ Jf. herved samme bet., s. 155.

Når skattemyndighederne søger sagen afgjort ved et administrativt bødeforlæg, må det dog som udgangspunkt antages, at skattemyndighederne kan vente med indgivelse af politianmeldelse, indtil det er afklaret, om skatteyderen ønsker sagen afgjort på denne måde. Dette har støtte i bet. nr. 1039/1985 om tvangsindgreb uden for strafferetsplejen, s. 155.

5. Tidspunktet for, hvornår en skatteyder skal gøres bekendt med, at det overvejes at gøre strafansvar gældende, er foranlediget af Skatteretsrådets anbefaling (jf. redegørelsen s. 149 og s. 152) i forhold til den tidligere retstilstand forrykket, således at kommunerne normalt ikke længere skal oplyse skatteyderen om, at ligningsmyndigheden har fundet anledning til at indberette en sag til told- og skatteregionen med henblik på vurdering af et eventuelt ansvarsspørgsmål. Skatteretsrådets anbefaling er fulgt op i Told- og Skattestyrelsens interne meddelelse af 5. marts 1998 pkt. 5, hvorefter kommunerne er anmodet om at *“ophøre med skriftligt, dvs. i agterskrivelser, kendelser m.v., at medtage en passus om at sagen vil blive sendt til regionen med henblik på vurdering af et eventuelt ansvarsspørgsmål.”* Baggrunden for Skatteretsrådets anbefaling er, at en orientering fra kommunen om, at der over for told- og skatteregionen er rejst spørgsmål om strafferetligt ansvar, vil kunne skabe unødigt ængstelse hos skatteyderne i de tilfælde, hvor regionen senere vælger at opgive sagen. Skatteretsrådet peger også på, at den strafferetlige vurdering i forhold til skatteyderen normalt bør overlades til regionen¹⁶.

Såfremt der af told- og skatteregionen hurtigt tages stilling til ansvarsspørgsmålet, forekommer nyordningen ikke at kunne give anledning til retssikkerhedsmæssige betænkeligheder.

6. Det kan overvejes, om der bør ske en fremrykning af tidspunktet for, hvornår indhentelse af oplysninger fra skatteyderen og fra tredjemand og brug af tvangsindgreb alene kan ske i henhold til reglerne i retsplejeloven, således at det ikke er afgø-

¹⁶ Nyordningen kritiseres af Michael Juul Eriksen i J 1999, s. 14 f.

rende, om sagen er overgået til politiet med henblik på strafferetlig forfølgning¹⁷. Flere grunde taler for, dels at der sker en sådan fremrykning, dels at fremrykningen sker til det tidspunkt, hvor der hos skattemyndighederne opstår en begrundet mistanke om, at der foreligger strafbart forhold. Retssikkerheden for den mistænkte - og senere sigtede - vil blive øget, idet en sådan fremrykning vil have til følge, at faren for selvinkriminering mindskes. Og behovet for under domsforhandlingen i en senere skattestraffesag at kunne dokumentere oplysninger indhentet i henhold til skattekontrollovens afsnit II vil selvsagt i det store og hele forsvinde.

I øvrigt synes det at fremgå, at Justitsministeriet er af den opfattelse, at mistanketidspunktet bør være det afgørende tidspunkt, jf. herved den foran under pkt. 12 omtalte skrivelse af 2. marts 1995 fra Justitsministeriet, hvor det anføres, at det er af afgørende betydning, at skattemyndighederne gør sig det klart, om der ved deres undersøgelser er tale om kontrolvirksomhed, eller om "man fra skattemyndighederne side har mistanke om, at der foreligger en strafbar handling. I sidstnævnte situation skal skattemyndighederne gå frem efter strafferetsplejens regler." På linie hermed har Justitsministeriet udtalt sig ved besvarelse af spørgsmål fra Folketingets skatteudvalg i forbindelse med ændringen i 1999 af skattekontrolloven (lov nr. 380 af 2. juni 1999).

Det spørgsmål kan rejses, om der kan være grunde, som taler for, at indhentelse af oplysninger specielt fra tredjemand¹⁸ kan ske i henhold til skattekontrollovens afsnit II, selvom der hos skattemyndighederne er opstået en mistanke om, at skatteyderen har begået strafbart forhold. Sådanne oplysninger vil kunne tjene til belys-

¹⁷ Det er dette tidspunkt, som i hovedsagen er gjort til skillelinien i Rigsadvokatens skrivelse af november 1981.

¹⁸ Se herom Told- og Skattestyrelsens interne meddelelse af 5. marts 1998, punkt 3, hvor det anføres, at der - også efter at der er konstateret grundlag for at rejse sigtelse mod skatteyderen - kan indhentes oplysninger fra tredjemand bl.a. på grundlag af bestemmelserne

ning af mistankespørgsmålet, og oplysningerne vil kunne indgå i skattemyndighedernes vurdering af, om sagen bør overgives til politiet til strafforfølgning.

Retssikkerhedsmæssige hensyn især i relation til den mistænkte taler dog i overvejende grad for, at også disse oplysninger, som kan få afgørende betydning for senere at kunne gennemføre en straffesag mod skatteyderen, alene indhentes i overensstemmelse med retsplejelovens regler om edition m.v. I Rigsadvokatens skrivelse af 6. november 1981 er der givet udtryk for, at skattemyndighederne på frivilligt grundlag - uden trussel om gennemtvungelse eller straf - kan søge sådanne oplysninger fra tredjemand tilvejebragt. Om dette standpunkt stadig kan opretholdes, er et uafklaret spørgsmål.

7. Såfremt mistanketidspunktet fremover anvendes som skillelinie for, hvornår oplysninger kan indhentes efter skattekontrollovens afsnit II, og hvornår oplysninger skal tilvejebringes efter strafferetsplejens regler, undgås i hvert fald i et meget stort omfang flydende grænser og overgangstilfælde, som kan give anledning til tvivl, jf. herved VLK 25. august 1999 (omtalt ovenfor under punkt 11.3.).

En fast skillelinie fremfor flydende grænser må retsteknisk set betragtes som en fordel.

8. Administrative skattestraffesager. Det er skattemyndighederne selv, som forestår undersøgelserne i disse sager. I de administrative forskrifter (jf. ovenfor under punkt 6.1.) er der givet retningslinier for vejledning om forsvarerbeskikkelse, for udformningen af indkaldelse af skatteyderen til ansvarsforhandling, for selve ansvarsforhandlingen og for rapportskrivningen. Når det fremstår som klart eller overvejende sandsynligt, at spørgsmål om strafansvar vil komme på tale, skal det meddeles den pågældende, at vedkommende er sigtet og ikke har pligt til at udtale sig.

herom i skattekontrollovens afsnit II. Bemærkningerne ses ikke indskrænket til kun at angå administrative skattestraffesager. Standpunktet kan næppe opretholdes.

Efter dette tidspunkt vil der ikke være adgang til overfor skatteyderen at indhente oplysninger i henhold til skattekontrollovens § 6, stk. 1. Og iværksættelse af tvangsindgreb må ske i henhold til de straffeprocessuelle regler, jf. herved Skatteretsrådets bemærkninger i Redegørelsen fra december 1996, s. 141.

Om adgangen til i de administrative sager at indhente oplysninger fra tredjemand er Skatteretsrådet af den opfattelse, at skattemyndighederne som udgangspunkt vil kunne anvende skattekontrollovens § 6 samt de øvrige bestemmelser i skattekontrolloven, der giver adgang til at indhente oplysninger hos tredjemand, jf. herved s. 142 i Redegørelsen.

Det må være selvfølgelig, at skattemyndighederne - fra det øjeblik det under den administrative behandling bliver klart, at skatteyderen ikke ønsker sagen afgjort administrativt - undlader at indhente oplysninger fra tredjemand i henhold til skattekontrollovens afsnit II.

Vedtager skatteyderen et bødeforelæg, er det administrativt bestemt, at skatteyderen senest 6 måneder efter, at han har vedtaget bødeforelægget, kan fortryde vedtagelsen, som derefter vil blive annulleret, hvorefter sagen vil blive indbragt for retten¹⁹. Senest i forbindelse med udsendelsen af bødeforelægget underretter skattemyndighederne skatteyderen om dennes fortrydelsesret, jf. Told- og Skattestyrelsens cirkulære nr. 1999-33 af 29. oktober 1999, pkt. I.

9. Selvinkrimineringsproblematikken. Spørgsmålet om selvinkriminering i skattekontrollovssager må ses i lyset af, at erhvervsdrivende skatteydere i henhold til skattekontrollovens § 6, stk. 1 har pligt til at afgive oplysninger (indsende dokumenter) til skattemyndighederne om forhold, der kan have betydning for skatteligningen, og at denne oplysningspligt er strafbelagt, jf. skattekontrollovens § 14, stk. 2. Efter reglerne i skattekontrollovens §§ 8B-J har også tredjemand pligt til overfor

¹⁹ Om baggrunden for en fortrydelsesret indenfor skatte- og afgiftsområdet se AÅ 1991, s. 92ff.

skattemyndighederne at afgive oplysninger, som kan have betydning for skatteyderens skatteforhold. Ikke opfyldelse af disse oplysningspligter er ligeledes strafbelagt, jf. skattekontrollovens § 14, stk. 2. Kommer det på grundlag af de indhentede oplysninger senere for dagen, at enten skatteyderen eller en tredjemand må antages at have begået strafbart forhold, og at der som følge heraf indledes en strafferetlig forfølgning mod de(n) pågældende for overtrædelse af regelsættet i skattekontrollovens afsnit III, opstår spørgsmålet om selvinkriminering og dermed spørgsmålet om krænkelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 6, stk. 1.

Der foreligger - som påpeget af Lars Bo Langsted i NTfK 1998, s. 313 - derimod ikke noget spørgsmål om selvinkriminering i tilfælde, hvor en skatteyder ikke har begået noget strafbart forhold forud for afgivelsen af sine oplysninger til skattemyndighederne, men hvor det er de urigtige oplysninger, der skaber selve forbrydelsen, eksempelvis derved at skatteyderen har undladt at oplyse skattemyndighederne om (lovlige) indtægter. Det forhold, at erhvervsdrivende skatteydere har pligt til at indsende dokumenter m.v. til skattemyndighederne, og at disse eventuelt gør brug af strafbestemmelserne i skattekontrollovens § 14, stk. 2 eller anvender andre tvangsmidler overfor skatteyderne, som ikke opfylder deres oplysningspligter, giver heller ikke anledning til spørgsmål om selvinkriminering, når det alene sker som led i skattemyndighedernes kontrolvirksomhed²⁰.

Ovenfor under punkt 12 er Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols afgørelser i Funke-sagen og i Saunders-sagen refereret.

I Funke-sagen, hvor Funke ved pålæg af bøder var blevet pålagt at fremskaffe oplysninger om sine formueforhold, og hvor myndighederne på tidspunktet herfor havde mistanke om, at Funke havde begået strafbart forhold, fandt Den Europæiske

²⁰ Jf. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols afgørelse i Saunders-sagen, og jf. Jon Fridrik Kjølbro i EU-ret og Menneskeret 1999, s. 132.

Menneskerettighedsdomstol, at Menneskerettighedskonventionens artikel 6, stk. 1 var overtrådt, idet der herved var sket en krænkelse af den ret, som en person, der må betragtes som sigtet for en strafbar handling, har til ikke at inkriminere sig selv. I Saunders-sagen meddelte de særlige undersøgere kort tid efter, at deres undersøgelse var gået i gang, det engelske erhvervsministerium, at der var konkrete beviser for, at der var begået strafbare handlinger. Det bestemtes alligevel, at undersøgelserne - hvor Saunders under strafansvar havde været forpligtet til at udtale sig og til at tale sandt - skulle fortsætte, og at det materiale, som undersøgerne frembragte, skulle videregives til anklagemyndigheden. Der var således i næsten hele den periode, hvor de særlige undersøgere foretog deres undersøgelse, en begrundet mistanke om, at Saunders havde begået strafbart forhold. Som foran beskrevet fandt Menneskerettighedsdomstolen, at det udgjorde en krænkelse af retten til ikke at inkriminere sig selv, at anklagemyndigheden under den efterfølgende straffesag anvendte de forklaringer, Saunders havde afgivet overfor de særlige undersøgere.

De to afgørelser understreger betydningen af, at skattemyndighederne i forbindelse med udøvelse af deres kontrolvirksomhed løbende har opmærksomheden henledt på, om der opstår en (begrundet) mistanke om, at der foreligger strafbart forhold. Opstår en sådan mistanke, må de fortsatte undersøgelser alene ske under iagttagelse af retsplejelovens regelsæt.

10. Brug af oplysninger, som er fremskaffet i henhold til skattekontrollovens afsnit II, under domsforhandlingen i en skattestraffesag.

Gøres der i en skattestraffesag alene brug af bevismidler, som er tilvejebragt i henhold til retsplejelovens regler, foreligger der som udgangspunkt ikke noget problem ved præsentationen af bevismidlerne under domsforhandlingen. I forbindelse med afgivelse af de indenretlige forklaringer vil der i påkommende tilfælde være adgang til for anklageren og forsvareren at foreholde tiltalte og vidner tidligere afgivne forklaringer til politirapport, jf. retsplejelovens § 877, stk. 3. Dokumenter i

form af tiltalebegæring og skatteberegninger hidrørende fra skattemyndighederne vil kunne dokumenteres i henhold til retsplejelovens § 877, stk. 2, nr. 5. Efter den samme bestemmelse vil der kunne ske dokumentation af revisionserklæringer, jf. herved U.1980.77HK, jf. U.1980.205HK²¹.

Der foreligger derimod et problem, såfremt det materiale, som ønskes dokumenteret, og som kan have stor bevismæssig betydning, er tilvejebragt i henhold til skattekontrollovens afsnit II²².

Såfremt vedkommende myndighed på tidspunktet for indhentelse af oplysningerne har haft en begrundet mistanke om, at der forelå et strafbart forhold (jf. herved det ovenfor under pkt. 16.6. anførte), er måden, hvorpå oplysningerne er fremskaffet, ikke korrekt, og der vil således være tale om ikke lovligt tilvejebragte bevis-

²¹ I de to sager traf Højesteret bestemmelse om, at korrespondancen mellem anklagemyndigheden og revisionsfirmaerne ikke skulle fremlægges. Der blev således ikke givet forsvaret adgang til at gøre sig bekendt med det materiale, der dannede grundlag for revisionserklæringerne. I U.1999.47HK, som angik en selskabstømmersag, kom Højesteret til det resultat, at forsvaret skulle have adgang til forskelligt materiale i form af korrespondance m.v. mellem politiet og den statsautoriserede revisor, der af politiet var antaget til at yde revisionsmæssig bistand.

²² Problemet er især omtalt og belyst af Lars Bo Langsted i N.T.f.K. 1998, s. 308 ff (især s. 321 ff) og i Lov og Ret 1999, s. 5 ff, Erik Werlauff i Fuldmægtigen 1999, s. 28 f og Jon Fridrik Kjølbro i EU-ret og Menneskeret 1999, s. 131 ff (især s. 139 f). Se også Jonas Christoffersen i J2000, s. 55 ff. Og Justitsministeriet har den 19. april 1999 besvaret et spørgsmål (nr. 43) fra Folketingets skatteudvalg om problemet. I Justitsministeriets svarskrivelse er der redegjort for, at der - såfremt oplysningerne ikke er fremskaffet i overensstemmelse med retsplejelovens almindelige regler - kan være tale om ulovligt tilvejebragte bevismidler, at det efter retspraksis beror på et konkret skøn i den enkelte sag, om et sådant bevismiddel kan tillades benyttet under en efterfølgende retssag, og at bl. a. sagens alvor og bevismidlets betydning må indgå i vurderingen af, om bevismidlet kan tillades anvendt. Det er i Justitsministeriets skrivelse endvidere anført, at der i givet fald kan være tale om en krænkelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 6, idet det "således som denne bestemmelse er blevet fortolket i praksis, gælder et forbud mod selvinkriminering. Det vil f. eks. være i strid med forbudet mod selvinkriminering, hvis anklagemyndigheden under en straffesag mod en person benytter en forklaring, som den tiltalte har afgivet under trussel om straf, hvis der på tidspunktet for forklaringens afgivelse allerede var en begrundet formodning om, at vedkommende havde begået en strafbar handling (se f.eks. Saunders mod UK, dom af 17. december 1996)."

midler²³. Forholdsvis sjældent vil den situation forekomme, og den bør heller ikke forekomme. Der vil snarere være tilfælde, hvor mistanken om strafbart forhold først opstår hos skattemyndighederne, når disse som led i deres kontrollerende virksomhed har indhentet oplysninger eksempelvis fra tredjemand om en skatteydere indtjeningsforhold, og det viser sig, at disse oplysninger udviser differencer i forhold til de oplysninger, skatteyderen har givet.

De to tilfældegrupper må behandles forskelligt.

I den første gruppe har myndighederne begået en fejl ved deres måde at indhente oplysningerne på. Det vil i nogle tilfælde medføre, at anklagemyndigheden må afstå fra at søge det tilvejebragte bevis anvendt under straffesagen. Det må i øvrigt bero på en konkret vurdering i den enkelte sag, om beviset kan anvendes. Omstændighederne omkring tilvejebringelsen af beviset, sagens alvor og bevismidlets betydning for sagens forventede udfald må indgå i denne vurdering.

I den anden gruppe har skattemyndighederne ikke begået nogen fejl, idet de på tidspunktet for indhentelse af oplysningerne var uden mistanke om, at der forelå et strafbart forhold. Som udgangspunkt bør sådanne oplysninger kunne bruges under en eventuel senere straffesag.

16. Afslutning

Artiklen beskæftiger sig med behandlingen af skattekontrollovssager, og der er sket en beskrivelse af skattemyndighedernes kontrolbeføjelser, de administrative regler for sagsbehandlingen samt regelsættet for den politimæssige efterforskning. De retssikkerhedsmæssige spørgsmål, som skattekontrollovssager frembyder, er søgt belyst, og der er anvist nogle forslag til løsning af i hvert fald nogle af problemerne. Som et væsentligt element for at øge retssikkerheden peges der på, at skattemyndig-

²³ Se herom Peter Rørdam i J1975, s. 37 ff, Gammeltoft-Hansen, Strafferetspleje II, s. 91 ff og Eva Smith, Straffeprocessen, s. 19 ff. Om retspraksis se eksempelvis U1970.901 V og U1991.881

hederne fra det tidspunkt, hvor der opstår en mistanke om strafbart forhold, må afstå fra at benytte sig af kontrolbeføjelserne i skattekontrolloven. Undersøgelser, indhentelse af oplysninger og iværksættelse af tvangsindgreb bør fra dette tidspunkt alene ske i henhold til retsplejelovens regler.

Personalet i den overordnede anklagemyndighed

Efter drøftelser med Justitsministeriet er følgende juristnormativ for den overordnede anklagemyndighed fastsat pr. 1. januar 2000:

	RA 41	SA 39	VSA 37	ASS 36	FM	I alt
Rigsadvokaten	1	3 ²⁴	3	4	5	16
Statsadvokaten for København		1	2	4	5	12
Statsadvokaten for Sjælland		1	2	4	6	13
Statsadvokaten for Fyn		1	2	3	4	10
Statsadvokaten i Aalborg		1	2	3	4	10
Statsadvokaten for Viborg		1	2	3	6 ²⁵	12

Ø.

²⁴ Herudover for tiden en kommitteret i lønramme 38 uden for normativet.

²⁵ Heraf en assistancefuldmægtig

Statsadvokaten for Sønderborg		1	2	3	5	11
I alt	1	9	15	24	35	84

Der henvises i øvrigt til nedenstående oversigter over personalet ved de enkelte embeder, herunder vedrørende antallet af eksterne medhjælpere.

For så vidt angår Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet afventer fastsættelsen af juristnormativet afslutningen af de verserende selskabstømmersager samt udmøntningen af Politiaftale 2000-2003 for så vidt angår de ressourcer, der er afsat til behandlingen af selskabstømmersager.

Personalet ved de enkelte embeder i den overordnede anklagemyndighed bestod pr. 31.12.1999 af følgende medarbejdere:

Rigsadvokaten

Frederiksholms Kanal 16, 1220 København K.

Tlf. 33127200, Telefax 33436710:

Henning Fode, rigsadvokat.

Lars Stevnsborg, statsadvokat.

Hanne Schmidt, statsadvokat.

Jesper Hjortenbergt, kst. statsadvokat.

Lis Hjortnæs, vicesstatsadvokat.

Jan Reckendorff, kst. vicesstatsadvokat.

Jette Christiansen, rigsadvokatassessor.

Jette Britt Bjerg Clausen, rigsadvokatassessor.

Ida K. Sørensen, rigsadvokatassessor.

Jørn Thostrup, kst. rigsadvokatassessor.

Ole Stigel, kommitteret.

Karin Knudsen, afdelingsleder.

Herudover var der ansat seks turnusfuldmægtige, heraf én på deltid, tre formiddagsfuldmægtige fra Justitsministeriet samt tre jurastuderende på deltid.

Kontorpersonalet bestod af syv kontorfunktionærer, heraf én på deltid. Endelig var der ansat en kontorbetjent.

Statsadvokaten for København, Frederiksberg og Tårnby

Jens Kofodsgade 1, 1268 København K.

Tlf. 33307300, Telefax 33307349:

Karsten Hjorth, statsadvokat.

Karen-Inger Bast, vicesstatsadvokat.

Kim Christiansen, vicesstatsadvokat.

Anne Birgitte Stürup, statsadvokatassessor.

Poul Gadegaard, statsadvokatassessor.

Karen Marie Olesen, statsadvokatassessor.

Winnie Winsløw, kontorfuldmægtig.

Herudover var der ansat seks politifuldmægtige og en assessor som turnusfuldmægtige, fire formiddagsfuldmægtige fra Justitsministeriet og to jurastuderende på deltid.

13 fuldmægtige fra Justitsministeriet, syv fuldmægtige fra Rigspolitechefen, fire rigsadvokatassessorer og tre fuldmægtige fra Rigsadvokaten, tre politiassessorer og to fuldmægtige fra Københavns Politi, to politifuldmægtige fra Politimesteren i Glostrup, en politifuldmægtig fra Politimesteren i Hvidovre, en politiassessor fra Politimesteren på Frederiksberg samt fem advokater var beskikket som eksterne

medhjælpere til at udføre ankesager i landsretten, og to vicesstatsadvokater var midlertidigt tilknyttet statsadvokaturen i forbindelse med behandlingen af selskabstømmersager.

Kontorpersonalet bestod af ni kontorfunktionærer, og der var ansat en kontorbetjent.

Statsadvokaten for Sjælland

Jens Kofodsgade 1, 1268 København K.

Tlf. 33307200, Telefax 33307272:

Erik Merlung, statsadvokat.

Jørgen Jensen, vicesstatsadvokat.

Vibeke Uldal, vicesstatsadvokat.

Dorthe Vejsig, statsadvokatassessor.

Birgitte Pock, statsadvokatassessor.

Annette Vester, statsadvokatassessor.

Stella Bengtsson, kontorfuldmægtig.

Herudover var der ansat otte turnusfuldmægtige, tre formiddagsfuldmægtige fra Justitsministeriet og tre jurastuderende på deltid.

Otte fuldmægtige fra Justitsministeriet, to fuldmægtige fra Rigsadvokaten, fire fuldmægtige fra Rigspolitechefen samt to assessorer fra Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet, en vicepolitimester fra Politimesteren i Køge, en assessor fra Politimesteren i Holbæk, en assessor fra Politimesteren i Gladsaxe, to fuldmægtige fra Politimesteren i Glostrup og en fuldmægtig fra Politimesteren i Hvidovre samt fire advokater var ansat som eksterne medhjælpere til at udføre ankesager i lands-

retten, og en vicesstatsadvokat var midlertidigt tilknyttet statsadvokaturen i forbindelse med behandlingen af selskabstømmersager.

Kontorpersonalet bestod af 11 kontorfunktionærer, heraf én på deltid samt én tilknyttet fællesekspeditionen for statsadvokaturene i Jens Kofodsgade, og der var ansat en kontorbetjent.

Statsadvokaten for Fyn, Sydøstsjælland, Lolland, Falster og Bornholm

Jens Kofodsgade 1, 1268 København K.

Tlf. 33307350, Telefax 33307399:

Birgitte Vestberg, statsadvokat

Mette Vestergaard, vicesstatsadvokat.

Charlotte Alsing Juul, vicesstatsadvokat.

Margit Wegge, statsadvokatassessor.

Kirsten Frikov, statsadvokatassessor.

Erik Hjelm, statsadvokatassessor.

Mary-Ann Cadovius, kontorfuldmægtig.

Herudover var der ansat fire turnusfuldmægtige og en formiddagsfuldmægtig fra Justitsministeriet. To fuldmægtige fra Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet, fem fuldmægtige fra Rigspolitichefen, en fuldmægtig fra Politimesteren i Assens, to politiassessorer fra Politimesteren i Nykøbing Falster, en vicesstatsadvokat, tre assessorer og en fuldmægtig fra Politimesteren i Odense samt en advokat var beskikket som medhjælpere ved udførelsen af anke- og nævningsager i landsretten. Vicesstatsadvokaten fra Politimesteren i Odense var endvidere midlertidigt tilknyttet

statsadvokaturen i forbindelse med behandlingen af selskabstømmersager. Endelig var der ansat en jurastuderende på deltid.

Kontorpersonalet bestod af syv kontorfunktionærer, heraf en på deltid, og der var ansat en servicemedarbejder.

Statsadvokaten i Ålborg

Nyhavnsgade 9, 9000 Ålborg.

Tlf. 98121266, Telefax 98163916.

Elsemette Cassøe, statsadvokat.

Søren Gade, vicesstatsadvokat.

Kirsten Dyrman, vicesstatsadvokat.

Henrik Kjær Thomsen, statsadvokatassessor.

Peter Rask, statsadvokatassessor.

Jette Rubien, kst. statsadvokatassessor.

Anna Rafaelsen, kontorfuldmægtig.

Herudover var der ansat fem turnusfuldmægtige, heraf tre på deltid, og tre eksterne medhjælpere var beskikket til at udføre ankesager i landsretten.

Kontorpersonalet bestod af seks kontorfunktionærer, heraf én på deltid, og der var ansat en servicemedarbejder.

Statsadvokaten i Viborg

Sct. Mogens Gade 8, 8800 Viborg.

Tlf. 86626066, Telefax 86600730:

Peter Brøndt Jørgensen, statsadvokat.

Peter Adamsen, vicesstatsadvokat.

Marian Thomsen, vicesstatsadvokat.

Steen Thomsen, statsadvokatassessor.

Karin D. Thostrup, statsadvokatassessor.

Toni Lie Schorpen, statsadvokatassessor.

Frantz Cohn, statsadvokatassessor.

Hanne Schultz, kontorfuldmægtig

Herudover var der ansat seks turnusfuldmægtige.

Fire eksterne medhjælpere var beskikket til at udføre ankesager i landsretten og en vicesstatsadvokat var midlertidigt tilknyttet statsadvokaturen i forbindelse med behandlingen af selskabstømmersager.

Kontorpersonalet bestod af otte kontorfunktionærer, heraf to på deltid, og der var ansat en civilmedhjælper på deltid.

Statsadvokaten i Sønderborg

Domhuset, Kongevej 41, 6400 Sønderborg.

Tlf. 74423261, Telefax 74430508:

Preben Alsøe, statsadvokat.

Marianne Damm, vicesstatsadvokat.

Claus Guldbrand, kst. vicesstatsadvokat.

Jens Kjærgaard Christensen, statsadvokatassessor.

Lene Nørup Thiel, statsadvokatassessor.

Peter Ulrik Urskov, kst. statsadvokatassessor.

Lene Pryds Thomsen, kontorfuldmægtig.

Herudover var der ansat fem turnusfuldmægtige, og fem eksterne medhjælpere var beskikket til at udføre ankesager i landsretten.

Kontorpersonalet bestod af fire kontorfunktionærer og der var ansat en civilmedhjælper på deltid.

Statsadvokaten for særlig økonomisk kriminalitet

Anker Heegaards Gade 5,5, 1572 København V.

Tlf. 33148888, Telefax 33143940:

Flemming Kjær, statsadvokat.

Flemming Denker, vicesstatsadvokat.

Ulla Høg, vicesstatsadvokat.

Lars Munk Plum, vicesstatsadvokat.

Sonja Ponikowski, vicesstatsadvokat.

Anders Sejer Pedersen, vicesstatsadvokat.

Steen Ulriksen, vicesstatsadvokat.

Poul Gade, vicesstatsadvokat.

Finn Borch Andersen, kst. vicesstatsadvokat.

Svend Udengaard, statsadvokatassessor.

Eva Krakauer, statsadvokatassessor.

Kirsten Marie Rasmussen, statsadvokatassessor.

Dorrit Kjær Christiansen, statsadvokatassessor.

Hans Fogtdal, kst. statsadvokatassessor.

Lars Schjødt, statsadvokatassessor.

Anders Riisager, statsadvokatassessor.

Ole Rørbæk-Petersen, statsadvokatassessor.

Jens Madsen, kst. statsadvokatassessor.

Susan Nielsen, kontorfuldmægtig.

Herudover var der ansat seks turnusfuldmægtige, heraf en på deltid.

Kontorpersonalet bestod af ni kontorfunktionærer, heraf tre på deltid, og der var ansat en servicemedarbejder.

Sagsfordelingen hos Rigsadvokaten og de regionale statsadvokater

1. Sagsfordelingen m.v. i rigsadvokaturen

Rigsadvokaten modtog i 1998 ialt 2035 nye sager og i 1999 i alt 1966 nye sager.

Tabel 1. Sagsfordelingen i Rigsadvokaturen

Sagskategori	1997	1998	1999
Almindelige sager (sager, der ikke omfattes af nedenstående specifikation)	643	586	547
Generelle sager	300	345	307
Indberetning om straffesager mod offentligt ansatte	347	294	271
Færdselssager	23	22	28
Sager fra Grønland	37	44	40
Sager fra Færøerne	13	19	14
Sager vedr. retshjælp fra andre end nordiske lande	6	3	0
Retsanmodninger	7	2	8
Sager vedr. udlevering af lovovertrædere	1	5	0
Sager vedr. nordisk samarbejde	8	14	6
Tiltalefrafald	1	1	0
Udlændingeloven	98	14	29
Politiklagenævns sager	117	148	151

Højesteretssager	43	46	54
Erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning	578	492	511
I alt	2222	2035	1966

Antallet af nyjournaliserede sager i rigsadvokaturen er, som det fremgår af tabel 1, i beretningsåret 1998 faldet med 187 sager i forhold til året før og i beretningsåret 1999 faldet med yderligere 69 sager, svarende til fald i sagsantallet på henholdsvis 8% og 3%.

Af tabel 1 fremgår, at grupperne "indberetning om straffesager" og "udlændingeloven" repræsenterer en væsentlig del af det faldende antal nye sager. Der er for begge gruppers vedkommende som udgangspunkt tale om ukomplicerede og ensartede sager. Det faldende sagsantal medfører således ikke en mærkbar lempelse af den arbejdsmæssige belastning af embedet.

Hertil kommer, at rigsadvokaturen i stigende grad repræsenteres i udvalg og arbejdsgrupper såvel nationalt som internationalt, jf. herved afsnit 2, ligesom embedets administrative arbejdsopgaver er øget væsentligt i antal inden for de seneste år.

2. Rigsadvokaturens deltagelse i udvalgsarbejde m.v.

Rigsadvokaturen repræsenterede i beretningsårene den overordnede anklagemyndighed i følgende udvalg og arbejdsgrupper om lovgivning og administrative spørgsmål:

Lovforberedende udvalg:

- Straffelovrådet.
- Retsplejerådet.
- Strafferetsplejeudvalget.
- Politikommissionen.
- Underudvalget under politikommissionen vedrørende politilovgivning.

- Domstolskommissionen.
- Forsvarsministeriets udvalg om den militære straffe- og retsplejeordning.
- Justitsministeriets udvalg om formidling af retspraksis.
- Udvalget vedrørende Politiets Efterretningstjeneste og Forsvarets Efterretnings-tjeneste.
- Indenrigsministeriets udvalg vedrørende udvisning.

Andre udvalg m.v.

- Justitsministeriets centrale samarbejdsudvalg for politiet.
- Det Kriminalpræventive Råd.
- Justitsministeriets forskningspolitiske udvalg.
- Justitsministeriets uddannelsesudvalg.
- Justitsministeriets forberedelsesudvalg vedrørende politi-, told- og retlige samarbejde.
- Justitsministeriets projektgruppe vedrørende målsætninger for sagsbehandlingen.
- Justitsministeriets arbejdsgruppe om revision af dele af forskrifterne for Det Centrale Kriminalregister .
- Justitsministeriets arbejdsgruppe vedrørende kriminalstatistik.
- Justitsministeriets arbejdsgruppe vedrørende vidnebeskyttelse.
- Styregruppen for Konfliktråd.
- Danmarks Statistiks arbejdsgruppe vedrørende den grønlandske kriminalstatistik.
- Rigspolitichefens styringsgruppe for politiforskning.
- Trafikministeriets styregruppe om automatisk hastighedsovervågning og rød-lyskørsel.
- Følgegruppen vedrørende forsøget med behandling af kriminelle stofmisbrugere som alternativ til ubetinget fængselsstraf (Socialministeriet).
- Miljøstyrelsens arbejdsgruppe om administrative bøder på havmiljøområdet.

- Færdselsstyrelsens arbejdsgruppe vedrørende reaktionsmæssig ligestilling af firma-kørsel og godskørsel for fremmed regning.
- Arbejdsgruppe om samarbejde mellem politiskolen og anklagemyndigheden om udarbejdelse af undervisningsmaterialer til politikredsene.
- Justitsministeriets arbejdsgruppe vedrørende kontrollerede leverancer.
- Følgegruppen til forsøgsordningen vedrørende en forstærket behandlingsindsats over for personer, der er dømt for seksualforbrydelser.
- Rigspolitichefens styregruppe vedrørende POLIS-projektet.
- Arbejdsgruppen vedrørende anklagevirksomhed under POLIS-projektet.
- Arbejdsgruppe under Advokatrådet vedrørende hurtigere sagsbehandling.

Arbejdsgrupper i anklagemyndigheden

- Arbejdsgruppe vedrørende revision af RM 5/86 om udlændingeloven.
- Arbejdsgruppe vedrørende udarbejdelse af en handlingsplan for den overordnede anklagemyndighed.
- Redaktionsudvalget vedrørende Anklagemyndighedens Dokumentsamling.
- Arbejdsgruppen vedrørende den overordnede anklagemyndigheds IT projekt.
- Styrings- og projektgruppen vedrørende den overordnede anklagemyndigheds IT projekt.
- Statsadvokaternes Journaludvalg.
- Arbejdsgruppen om fremtidig sagsbehandling i udvisningssager.
- Arbejdsgruppen om udarbejdelse af retningslinier for opbevaring og destruktion af prøver og biologiske spor, herunder DNA-analyser, der modtages på Retsmedicinsk Institut.
- Arbejdsgruppen vedrørende konfrontation m.v.
- Arbejdsgruppen om isolation.

- Arbejdsgruppen vedrørende behandlingen af sager efter retsplejelovens § 1020 a, stk. 2.
- Kontaktgruppe vedrørende færdselsområdet.

3. Sagsfordelingen hos statsadvokaterne

For så vidt angår sagstallene for politiklagenævnsager, henvises der til Rigsadvokatens beretninger om behandlingen af klager over politiet 1996-1999.

Tabel 1. Sagsfordelingen hos statsadvokaterne i 1998

Embede	Journalsager	Heraf Ankesager	Heraf Nævningesager
Statsadvokaten for København m.v.	3096	710	27
Statsadvokaten for Sjælland	2765	692	28
Statsadvokaten for Fyn m.v.	2113	487	6
Statsadvokaten i Ålborg	1792	579	11
Statsadvokaten i Viborg	1746	467	16
Statsadvokaten i Sønderborg	1416	515	8
I alt	12928	3450	96

Tabel 2. Ankesager i landsretten i 1998

Embede	Antal	Anket af anklm.	Tal i %	Anket af tiltalte	Tal i %
Statsadvokaten for København m.v.	710	33	5	677	95
Statsadvokaten for Sjælland	692	74	11	618	89
Statsadvokaten for Fyn m.v.	487	28	6	459	94
Statsadvokaten i Ålborg	579	44	8	535	92

Statsadvokaten i Viborg	467	48	10	419	90
Statsadvokaten i Sønderborg	515	36	7	479	93
I alt	3450	263	8	3187	92

Tabel 3. Sagsfordelingen hos statsadvokaterne i 1999

Embede	Journalsager	Heraf Ankesager	Heraf Nævningesager
Statsadvokaten for København m.v.	3229	670	14
Statsadvokaten for Sjælland	3214	730	24
Statsadvokaten for Fyn m.v.	1935	520	6
Statsadvokaten i Ålborg	1771	560	5
Statsadvokaten i Viborg	1964	480	9
Statsadvokaten i Sønderborg	1410	483	8
I alt	13523	3443	66

Tabel 4. Ankesager i landsretten i 1999

Embede	Antal	Anket af anklm.	Tal i %	Anket af tiltalte	Tal i %
Statsadvokaten for København m.v.	670	70	10	600	90
Statsadvokaten for Sjælland	730	80	11	650	89
Statsadvokaten for Fyn m.v.	520	41	8	479	92
Statsadvokaten i Ålborg	560	43	8	517	92
Statsadvokaten i Viborg	480	43	9	437	91
Statsadvokaten i	483	38	8	445	92

Sønderborg					
I alt	3443	315	9	3128	91

Tabel 5. Sagsfordelingen hos de regionale statsadvokater 1996-1999.

	1996	1997	1998	1999
Journalsager ²⁶	11847	13038	12928	13523
Heraf Ankesager	3180	3389	3450	3443
Heraf anket af anklm. ²⁷	9 %	9 %	8 %	9 %
Nævningesager	81	71	96	66

Kilde: Anklagemyndighedens Årsberetning

4. Målsætning for sagsbehandlingstiden

Justitsministeriet udsendte efter en regeringsbeslutning om mål for hurtig sagsbehandling m.v. den 22. december 1997 en cirkulæreskrivelse til politiet, Rigspolitichefen og den overordnede anklagemyndighed. I cirkulæreskrivelsen opstilledes der målsætninger for sagsbehandlingstider i politi og anklagemyndighed. For så vidt angår den overordnede anklagemyndighed, bortset fra Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet, fastsattes for alle sagstyper en målsætning om sagsbehandlingstider på 60 dage. Målsætningen gælder for så vidt angår de regionale statsadvokater ikke sager efter politiklagenævnsordningen.

²⁶ Indkomne nye sager. Ekspeditioner i gamle sager er ikke medtaget.

²⁷ Oprundet procent

Rigsadvokaten har for så vidt angår 1998 og 1999 indberettet følgende sagsbehandlingstider til Justitsministeriet:

Oversigtsskema vedrørende den overordnede anklagemyndigheds indberetning af sagsbehandlingstider til Justitsministeriet for så vidt angår **1. og 2. halvår 1998.**

	Klagesager		Politiklage- nævnssager		Erstatnings- sager		Afgørelse af til- talespørgsmålet	
	1. halvår	2. halvår	1. halvår	2. halvår	1. halvår	2. halvår	1. halvår	2. halvår
Rigsadvokaten	73 %	80 %	80 %	80 %	66 %	82 %		
Statsadvoka- ten for Køben- havn m.v.	80 %	73 %			60 %	93 %	87 %	96 %
Statsadvoka- ten for Sjæl- land	84 %	88 %			86 %	64 %	100 %	96 %
Statsadvoka- ten for Fyn m.v.	94 %	93 %			95 %	95 %	96 %	100 %
Statsadvoka- ten i Aalborg	100 %	92 %			92 %	88 %	88 %	96 %
Statsadvoka-	100 %	100 %			88 %	92 %	100 %	100 %

ten i Viborg							
Statsadvoka- ten i Sønder- borg	100 %	100 %		100 %	96 %	100 %	96 %

Oversigtsskema vedrørende den overordnede anklagemyndigheds indberetning af sagsbehandlingstider til Justitsministeriet for så vidt angår **1. og 2. halvår 1999.**

	Klagesager		Politiklage- nævnssager		Erstatnings- sager		Afgørelse af til- talespørgsmålet	
	1. halvår	2. halvår	1. halvår	2. halvår	1. halvår	2. halvår	1. halvår	2. halvår
Rigsadvokaten	92 %	83 %	88 %	81 %	80 %	59 %		
Statsadvoka- ten for Køben- havn m.v.	77 %	97 %			93 %	83 %	96 %	98 %
Statsadvoka- ten for Sjæl- land	50 %	82 %			50 %	80 %	72 %	80 %
Statsadvoka- ten for Fyn m.v.	97 %	100 %			97 %	93 %	98 %	95 %
Statsadvoka- ten i Aalborg	88 %	92 %			96 %	100 %	100 %	100 %
Statsadvoka- ten i Viborg	100 %	100 %			96 %	100 %	100 %	100 %

Statsadvoka- ten i Sønder- borg	91 %	93 %		96 %	100 %	90 %	96 %

Målopfyldelsen for 1999 må generelt betegnes som meget tilfredsstillende, navnlig under hensyn til, at der er tale om en målsætning, hvorefter alle sager i de nævnte kategorier skal være behandlet inden for 60 dage.

Der er imidlertid undtagelser herfra. I rigsadvokaturen er målopfyldelsen for erstatningssager for så vidt angår 2. halvår 1999 således ikke fuldt tilfredsstillende.

En målsætning, hvorefter alle sager skal behandles inden for 60 dage, kan i sagens natur vanskeligt opfyldes 100 %, da der altid vil forekomme sager, der forudsætter nærmere undersøgelser eller korrespondance m.v., som ikke vil kunne afsluttes inden for den givne frist.

Rigsadvokaturen træffer som øverste klageinstans endvidere ofte mere principielle afgørelser og fastlægger hermed praksis på forskellige områder. Undersøgelserne og overvejelserne i forbindelse med behandlingen af sådanne sager vil ofte have længerevarende karakter, ligesom sagsbehandlingen ofte implicerer høringer, møder osv. Behandlingen af disse sager vil derfor typisk ikke kunne holdes inden for en tidsmæssig ramme på 60 dage.

Forklaringen på den særligt dårlige målopfyldelse for 2. halvår af 1999 skal ses i lyset heraf og i øvrigt i lyset af rigsadvokaturens stigende deltagelse i udvalg og arbejdsgrupper såvel nationalt som internationalt, ligesom det må konstateres, at eksempelvis administrative arbejdsopgaver og de høringssager, som embedet involveres i navnlig fra ressortministeriers side, lægger beslag på stadigt flere personaleressourcer.

Som nævnt foran er målopfyldelsen for behandlingen af erstatningssager for 2. halvår af 1999 imidlertid ikke tilfredsstillende, uanset at sagsbehandlingstiderne lader sig forklare. Der er derfor taget skridt til at sikre, at målopfyldelsen på området forbedres i det kommende halvår.

Statsadvokaten for Sjælland havde endvidere for så vidt angår 1. halvår 1999 utilfredsstillende målopfyldelse for så vidt angår behandlingen af klagesager og

erstatningssager. Tallene for 2. halvår 1999 viser imidlertid en markant forbedring af disse tal, således at målopfyldelsen for dette embede i sidste halvår af 1999 er meget tilfredsstillende.

Politiets og anklagemyndighedens organisation og opgaver

Politimyndigheden

Politiets opgave er efter retsplejelovens § 108 at opretholde sikkerhed, fred og orden, at påse overholdelsen af landets love og vedtægter samt at foretage det nødvendige for at hindre forbrydelser og efterforske og forfølge sådanne.

Landet er inddelt i 54 politikredse samt politikredsene i Grønland og på Færøerne. Københavns politikreds ledes af Politidirektøren i København, de øvrige af en politimester.

Justitsministeren er efter retsplejelovens § 109, stk. 1, politiets øverste foresatte. Ministeren udøver sine beføjelser gennem Rigspolitichefen, Politidirektøren i København og politimestrene.

Politiets personale- og økonomiforvaltning m.v. er efter retsplejelovens § 110 underlagt Rigspolitichefen. Denne fører desuden tilsyn med politimestrenes (Politidirektørens) almindelige måde at tilrettelægge politiets arbejde på og giver almindelige bestemmelser for dette. Disse bestemmelser udgives i Rigspolitichefens Kundgørelsessamling.

Anklagemyndighedens organisation og opgaver

Anklagemyndighedens opgaver og organisation er beskrevet i retsplejelovens kapitel 10 (§§ 95 - 107). Anklagemyndigheden består af Rigsadvokaten, statsadvokaterne og politimestrene.

Anklagemyndighedens opgave er i forbindelse med politiet at forfølge forbrydelser efter reglerne i retsplejeloven. De overordnede målsætninger for denne opgave er beskrevet i retsplejelovens § 96, stk. 3. Her står det, at anklagemyndighe-

den skal fremme enhver sag med den hurtighed, som sagens beskaffenhed tillader. Derved skal anklagemyndigheden påse, at de strafskyldige drages til ansvar. Den skal også sikre, at uskyldige ikke bliver retsforfulgt ("objektivitetsprincippet").

Anklagemyndigheden er underlagt justitsministeren, der fører tilsyn med de offentlige anklagere. Justitsministeren kan endvidere fastsætte bestemmelser for, hvordan de offentlige anklagere skal udføre deres opgaver, og ministeren kan give disse pålæg om at behandle konkrete sager. Justitsministeren behandler endvidere klager over afgørelser, der er truffet af Rigsadvokaten som 1. instans.

Rigsadvokaten

Rigsadvokatens opgaver er beskrevet i retsplejelovens § 99. Ifølge den varetager Rigsadvokaten straffesager ved Højesteret og virker ved Den Særlige Klageret. Rigsadvokaten er de øvrige anklageres overordnede og fører tilsyn med dem.

Rigsadvokaten fastsætter endvidere bestemmelser om, hvordan de offentlige anklagere skal udføre deres opgaver. Disse generelle instrukser udgives blandt andet i Rigsadvokatens Meddelelser. Rigsadvokaten har f.eks. i Meddelelse 7/1992 fastsat nærmere retningslinjer om påtalekompetencen og forelæggelsesregler m.v. for anklagemyndigheden.

Rigsadvokaten kan desuden give de offentlige anklagere pålæg om at behandle konkrete sager.

Rigsadvokaten behandler også klager over afgørelser, der er truffet af statsadvokaterne som 1. instans.

Statsadvokaterne

Statsadvokaternes opgaver er beskrevet i retsplejelovens § 101. Her står det, at statsadvokaterne varetager straffesager ved landsretterne, herunder anke- og nævningesager og stillingtagen til spørgsmålet om anke af byretsafgørelser. Statsadvokaterne

fører endvidere tilsyn med politimestrenes (Politidirektørens) behandling af straffesager og behandler klager over afgørelser, der er truffet af politimestrene (Politidirektøren) vedrørende strafforfølgning.

Statsadvokaterne kan endvidere fastsætte bestemmelser for, hvordan politimestrene (Politidirektøren) skal udføre deres opgaver som offentlige anklagere. De kan også give pålæg om behandlingen af konkrete sager, blandt andet ved at pålægge politimestrene (Politidirektøren) at begynde, fortsætte, undlade eller standse forfølgningen i en konkret sag.

Statsadvokaterne behandler desuden sager om erstatning i forbindelse med strafferetlig forfølgning (retsplejelovens kapitel 93 a) og klager over politiet (retsplejelovens kapitel 93 b - 93 d). Statsadvokaterne fører tilsyn med længden af strafferetlige foranstaltninger, som psykisk afvigende kriminelle er blevet idømt, og tager herunder også stilling til spørgsmålet om friheder efter "frihedscirkulæret" (Justitsministeriets cirkulære nr. 227/1977).

Statsadvokaternes forretninger er fordelt mellem seks regionale statsadvokater og statsadvokaten for særlig økonomisk kriminalitet. Der henvises til Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 787/1992.

Politimestrene (Politidirektøren)

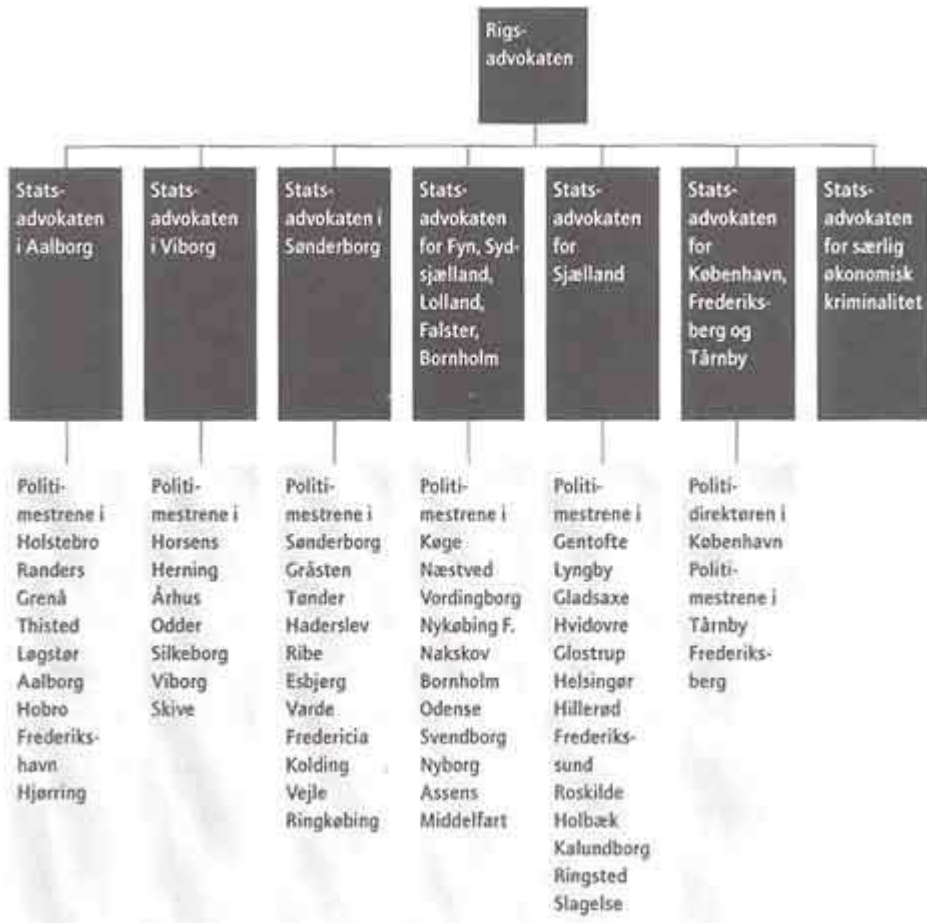
Politimestrenes og Politidirektørens opgaver som anklagemyndighed er beskrevet i retsplejelovens § 104. Politimestrene (Politidirektøren) og de offentlige anklagere, der er ansat hos disse, fungerer som anklagemyndighed ved byretterne. Politimesteren (Politidirektøren) har således – ved siden af ledelsen af politiet – ansvaret for politikredsens efterforskning og den lokale anklagemyndigheds virksomhed.

Ved lov om anklagemyndighedens struktur (L 385/1992) blev den almindelige påtalekompetence i straffesager ændret. Påtalen hører nu som udgangspunkt under politimestrene (Politidirektøren).

Politimesteren (Politidirektøren) skal dog efter bestemmelserne i retsplejeloven og anklagemyndighedens forelæggelsesregler, herunder Rigsadvokatens Meddelelse 7/1992, forelægge en række sager for statsadvokaten, inden der rejses tiltale m.v.

Det gælder f.eks., hvis der kan rejses begrundet tvivl om politimesterens (Politidirektørens) habilitet, hvis ansatte i politiet er blevet forurettet i tjenesten, eller hvis sigtede har indgivet klage over, at politiet har anvendt særlige efterforskningskridt. Dog undtages klart grundløse klager over efterforskningskridt, der er godkendt af retten. Det gælder f.eks. også sager mod psykisk afvigende kriminelle, sager mod advokater, samt visse særlovssager, f.eks. sager hvor der er uenighed mellem politimesteren (Politidirektøren) og særmyndigheden omkring tiltalens udformning.

Kompetenceændringen blev koblet sammen med en udvidelse af statsadvokaternes pligt til almen kontrol og tilsyn med politikredsens arbejdstilrettelæggelse og sagsbehandling. Ved at give statsadvokaterne mulighed for af egen drift eller efter en klage at kunne tage afgørelser op til fornyet behandling, tilgodeses hensynet til en ensartet sagsbehandling.

Nr. 787.

21. september 1992.

Bekendtgørelse om fordelingen af forretningerne mellem statsadvokaterne

I medfør af § 103 i lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 748 af 1. december 1989, som ændret senest ved lov nr. 385 af 20. maj 1992, fastsættes:

§ 1. Fordelingen af forretningerne mellem de regionale statsadvokater er følgende:

Østre landsretskreds

Statsadvokaten for København, Frederiksberg og Tårnby varetager forretningerne vedrørende politidirektøren i København samt politimesterembederne på Frederiksberg og i Tårnby. Embedskontoret for statsadvokaten for København, Frederiksberg og Tårnby er i København.

Statsadvokaten for Sjælland varetager forretningerne vedrørende politimesterembederne i Gentofte, Lyngby, Gladsaxe, Hvidovre, Glostrup, Helsingør, Hillerød, Frederikssund, Roskilde, Holbæk, Kalundborg, Ringsted og Slagelse. Embedskontoret for statsadvokaten for Sjælland er i København.

Statsadvokaten for Fyn, Sydøstsjælland, Lolland, Falster og Bornholm varetager forretningerne vedrørende politimesterembederne i Køge, Næstved, Vordingborg, Nykøbing Falster, Nakskov, på Bornholm, i Odense, Svendborg, Nyborg, Assens og Middelfart. Embedskontoret for statsadvokaten for Fyn, Sydøstsjælland, Lolland, Falster og Bornholm er i København.

Vestre landsretskreds

Statsadvokaten i Sønderborg varetager forretningerne vedrørende politimesterembederne i Sønderborg, Gråsten, Tønder, Haderslev, Ribe, Esbjerg, Varde, Fredericia, Kolding, Vej-

le og Ringkøbing. Embedskontoret for statsadvokaten i Sønderborg er i Sønderborg.

Statsadvokaten i Viborg varetager forretningerne vedrørende politimesterembederne i Horsens, Herning, Århus, Odder, Silkeborg, Skive og Viborg. Embedskontoret for statsadvokaten i Viborg er i Viborg.

Statsadvokaten i Aalborg varetager forretningerne vedrørende politimesterembederne i Holstebro, Randers, Grenå, Thisted, Løgstør, Aalborg, Hobro, Frederikshavn og Hjørring. Embedskontoret for statsadvokaten i Aalborg er i Aalborg.

§ 2. *Statsadvokaten for særlig økonomisk kriminalitet* varetager for hele landet forretningerne vedrørende økonomiske forbrydelser, herunder navnlig sager, der kan formodes at indeholde en overtrædelse af straffelovens §§ 278-284, § 289 og kapitel 29 eller en overtrædelse af erhvervs-, bolig-, afgifts- og skattelovgivningen, når der kan være grund til at antage, at overtrædelsen har et særlig betydeligt omfang, er et led i organiseret kriminalitet, er udført ved anvendelsen af særegne forretningsmetoder eller på anden måde er af særlig kvalificeret karakter.

Stk. 2. Opstår der tvivl, om en sag henhører under statsadvokaten for særlig økonomisk kriminalitet, afgøres spørgsmålet af rigsadvokaten.

Stk. 3. Embedskontoret for statsadvokaten for særlig økonomisk kriminalitet er i København.

§ 3. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. oktober 1992 og har virkning for afgørelser, der

21. september 1992.

Nr. 787.

træffes efter bekendtgørelsens ikrafttræden. Sager, der er forelagt til afgørelse inden bekendtgørelsens ikrafttræden, kan dog færdigbehandles af den statsadvokat, som sagen er forelagt.

Stk. 2. Bekendtgørelse nr. 255 af 29. september 1956 om fordelingen af forretningerne mellem statsadvokaterne samt om stedet for deres embedskontorer og bekendtgørelse nr. 648 af 20. december 1973 om forretningsområdet for statsadvokaten for særlig økonomisk kriminalitet ophæves.

Justitsministeriet, den 21. september 1992

HANS ENGELL

/ Hans-Viggo Jensen